Aradaki Nehir

NGŨGĨ WA THIONG'O



İngilizce'den Çeviren: Bora Korkmaz

AYRINTI

NGŨGĨ WA THIONG'O

1938 Limuru, Kenya doğumlu roman, öykü ve oyun yazarı Ngũgĩ wa Thiong'o, 1972'den 1977'ye dek Nairobi Üniversitesi Edebiyat Bölümü'nü yönetti. 1977 yılında *Ngaahika Ndeenda* (İstediğim Zaman Evleneceğim) isimli oyununun köylüler ve işçiler tarafından canlandırılmasının ardından, oyundaki politik göndermeler dolayısıyla tutuklandı ve bir yılı aşkın bir süre cezaevinde kaldı. Cezaevindeyken *Caitaani mũtharaba-Inĩ* (Çarmıhtaki Şeytan) isimli, Gikuyu dilinde yazdığı ilk çağdaş romanı tasarladı. 1982 yılında siyasi baskılar nedeniyle Kenya'dan ayrıldı ve Amerika'da birçok üniversitede dersler verdi. 1992 yılında New York Üniversitesi'nde karşılaştırmalı edebiyat ve performans çalışmaları dalında profesörlüğe yükseldi. Halen New York Üniversitesi'nde ders vermektedir.

Ayrıntı: 956
Edebiyat Dizisi: 221

Aradaki Nehir
Ngũgĩ wa Thiong'o

Kitabın Özgün Adı
The River Between

İngilizce'den Çeviren
Bora Korkmaz

Yayıma Hazırlayan
Elif Avcı

Son Okuma
Kemal Kırar

© Ngũgĩ wa Thiong'o, 1965

This translation of The River Between is published
by arrangement with Pearson Education Limited.

Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Türkçe yayım hakları Kalem Ajans aracılığıyla alınmıştır.

Kapak Fotoğrafı
Santiago Urquijo / Moment / Getty Images Turkey

Kapak Tasarımı
Arslan Kahraman

Dizgi
Kâni Kumanovalı

Baskı ve Cilt
Kayhan Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti
Merkez Efendi Mah. Fazılpaşa Cad. No: 8/2 Topkapı/İstanbul
Tel.: (0212) 612 31 85 - 576 00 66
Sertifika No.: 12156

Birinci Basım: *İstanbul, Ocak 2016*

Baskı Adedi *2000*

ISBN 978-605-314-067-2
Sertifika No: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Basım Dağıtım San. ve Tic. A.Ş.
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No: 3 Cağaloğlu – İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Fax: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

twitter.com/ayrintiyayinevi facebook.com/ayrintiyayinevi instagram.com/ayrintiyayinlari

Ngũgĩ wa Thiong'o

Aradaki Nehir



EDEBİYAT DİZİSİ SON ÇIKAN KİTAPLAR

HAVAALANI BALIKLARI / *Angelika Overath*
DAYICAN NAPOLYON / *İyrec-i Pézéşkzâd*
HARMATTAN / *Gavin Weston*
BİR SON DUYGUSU / *Julian Barnes*
HEZEYAN / *Laura Restrepo*
O ASLA GERİ GELMEYECEK / *Hans Koppel*
YARASALAR / *Marcel Beyer*
KAYBOLAN / *Hans-Ulrich Treichel*
BİR KÜÇÜK İMPARATORLUK / *Christian Kracht*
HAYAT DÜZEYLERİ / *Julian Barnes*
GÖZYAŞININ KİMYASI / *Peter Carey*
VÎS İLE RÂMÎN / *Fahreddin Es'ad-i Gorgânî*
ANATHEM / *Neal Stephenson*
BEYAZ DÜNYA / *Andrew McGahan*
MUTSUZLUK ZAMANLARINDA MUTLULUK / *Wilhelm Genazino*
KIRIK KÖŞELİ İLKBAHAR / *Mario Benedetti*
GECELERİ DAİRELER ÇİZEREK / YÜRÜRÜZ / *Daniel Alarcon*
BİR BUĞDAY TANESİ / *Ngũgĩ wa Thiong'o*
PARROT İLE OLIVER AMERİKA'DA / *Peter Carey*
İSTİSNA / *Christian Jungersen*
KALTENBURG / *Marcel Beyer*
ORBITOR / *Mircea Cărtărescu*
GÜVERCİNLER HAVALANIRKEN / *Melinda Nadj Abonji*
KAYBOLUYORSUN / *Christian Jungersen*
İÇERDEKİLER / *Victor Serge*
TİBET ŞEFTALİ TURTASI / *Tom Robbins*
BAHAR / *Sabine Adatepe*
CHE'NİN BİRLİĞİ / *Carlos Gamerro*
EFENDİNİN GÜZELİ / *Albert Cohen*
FRANSIZ SAVAŞ SANATI / *Alexis Jenni*

Ngũgĩ wa Thiong'o

Aradaki Nehir

BİR

İki dağ sırası yan yana uzanıyordu: Kameno ve Makuyu. Aralarında bir vadi vardı. Hayat Vadisi denirdi ona. Kameno ve Makuyu'nun arkasında, görülür bir düzen olmaksızın uzanan daha pek çok vadi ve tepe vardı. Hiç uyanmayacak bir sürü aslan gibiydiler. Yalnızca uyurlardı; yaratıcılarının büyük, derin uykusunu uyurlardı.

Hayat Vadisi boyunca bir nehir akardı. Eğer yamaçları kaplayan çalılar ve orman ağaçları olmasa, Kameno'nun veya Makuyu'nun zirvesinde durduğunuzda nehri görebilirdiniz. Oysa şimdi aşağı inmeniz gerekiyordu ki o zaman bile, görünür bir telaşı olmaksızın, vadi boyunca zarafetle kendi yolunu açan bir yılan gibi ilerleyen nehrin bütününü göremezdiniz. Nehrin adı Honia'ydı, "şifa" veya "hayata geri dönüş" anlamına geliyordu. Honia Nehri asla

kurumaz, çok güçlü bir yaşama arzusu taşıyor gibi görünürdü; kuraklıkları ve hava değişimini umursamazdı. Hep aynı şekilde devam ederdi; hiç acelesiz, hiç tereddütsüz. İnsanlar bunu görür ve mutlu olurlardı.

Honia, Kameno ve Makuyu'nun ruhuydu. Onlara katılmıştı. Ve insanlar, sığırlar, vahşi hayvanlar ve ağaçlar, hepsi bu hayat akışıyla birleşmişti.

Vadide durduğunuzda, iki dağ sırası, yaşamın ortak kaynağıyla birleşmiş uyuyan aslanlar olmaktan çıkıp iki hasım olurlardı. Bunu somut bir şeyden çıkaramazdınız, sadece birbirlerine karşı duruşlarından anlayabilirdiniz. Bu ıssız bölgenin liderliği için girişilecek bir ölüm kalım mücadelesine hazır bekleyen iki rakip gibiydiler.

Uzun zaman önce başlamıştı her şey. Makuyu'dan bir adam çıkmıştı ve Gikuyu ve *Mumbi*'nin1, Mukuruwe wa *Gathanga*'ya2 giderken *Murungu*'yla3 birlikte orada konakladıklarını, bu konaklamanın sonucunda da liderliğin Makuyu'ya kaldığını söylemişti. Bu konaklamanın sonucunda, diyordu, liderlik Makuyu'ya kalmıştır. Ona inanmayanlar da oldu. Hem Gikuyu ve Mumbi'nin Kameno'da konakladığı söylenmez miydi eskiden beri. Ve Kameno'nun güneyinde durdukları yerde topraktan küçük bir tepenin yükseldiği anlatılmaz mıydı hep. Ve Murungu onlara şöyle demişti:

"Ey erkek ve kadın, bu toprağı size verdim; onu yönetecek ve işleyecek olan sizlersiniz, siz ve sizin nesilleriniz."

1. Gikuyu ve Mumbi: Gikuyu Kabilesi'nin ataları, kabile için Adem ve Havva'ya denktirler. (ç.n.)
2. Mukuruwe wa Gathanga: Gikuyu dilinde "Cennet Bahçesi" anlamına gelir. Buranın Gikuyu mitolojisinde önemli bir yeri vardır. (ç.n.)
3. Murungu: Svahili dilinde "Tanrı". (ç.n.)

Toprak verimliydi. Cenneti kucaklayan bir ufuktan, bulutların arasına gizlenmiş diğerine kadar bütün bir Gikuyu ülkesiydi bu topraklar. Hikâye böylece Kameno'da geçiyordu. Ruhani üstünlük ve liderlik orada kalıyordu.

Kameno'nun bu hikâyeyi destekleyen bir geçmişi vardı. Gikuyu ve Mumbi'nin durdukları yerde, insanların hâlâ hürmet gösterdikleri kutsal bir koru ortaya çıkmıştı. Ayrıca Kameno, diğer tepelerden daha fazla kahraman ve lider çıkarmıştı, saymaya üşenmeyen herkes bunu görebilirdi. Mugo wa Kibiro, o büyük Gikuyu kâhini burada doğmuş, burada yetişmiş, gelecekte olacakları görmüş ve bunları kendisini görmeye ve dinlemeye gelen pek çok kişiye anlatmıştı. Fakat bazı komşuları ona şüpheyle yaklaşmış, onu dinlememiş ve onun için sahtekâr demişlerdi. Sonra bir gece, herkes uykudayken, kâhin tepelerde ortadan kayboldu. Çok geçmeden uzak diyarlardan haberi gelmeye başladı; Nyeri'den, Kiambu'dan, Muranga'dan, yani Gikuyu ülkesinin her yerinden... Ve hâlâ mesajını haykırıyor ve feryat ediyordu:

"Kelebekler gibi kıyafetler giyen bir halk gelecek."

Beyaz adamlardı bunlar.

Sonra, yaptığı büyüler Muranga'daki Beyaz Adam'ı bile şaşırtan o büyük büyücü Kamiri vardı. Beyaz adamın gülücükleri ve hediyeleriyle oyuna gelmeden önce, yaptığı büyüler ona büyük ün kazandırmıştı. Onun da Kameno'da doğduğu söylenirdi. Tıpkı Mugo gibi o da tepelerin ardında kaybolup ülkenin uzak bir yerine gitti. Tepelerin kısıtlı hayatı yetemezdi ona.

Sonra Wachiori vardı; Ukabi ve Masailere karşı savaşta tüm kabileye liderlik etmiş büyük bir savaşçıydı Wachiori. Daha gençliğinde bir aslanı öldürmüştü, tek başına.

Yolunu kaybetmiş bir Beyaz Adam'ın ellerinde öldüğünde, pek çok genç savaşçının idolü olan büyük bir isim bırakmıştı ardında.

Tepelerin sırtları izoleydi. Orada yaşayanlar, dışarıda ve uzaklarda olan bitenlerle rahatsız edilmeden kendilerince bir hayat sürerlerdi. Erkeklerin de kadınların da korkacakları hiçbir şey yoktu. Ukabiler buraya asla gelemezdi. Tepelerde, sırtlarda ve vadilerde kaybolurlardı. Nyeri ve Kiambu'daki Gikuyular bile tepelerde yollarını kolayca bulamazlardı. Ve böylece, sırtlardan oluşan bu memleket yalnız kalmış, dışarıdaki kavgacı güçlerden etkilenmemişti. Bu kadim tepeler ve sırtlar, bu toprağın kalbi ve ruhuydu. Kabilelerin büyü ve ritüellerini saf ve el değmemiş olarak saklarlardı. İnsanları birlikte coşkulanır, birbirleri için kanlarını ve gülüşlerinin sıcaklığını verirlerdi. Bazen kavga ederlerdi. Ama bu onların arasında olurdu ve hiçbir yabancının bunu bilmesine gerek yoktu. Yabancılara karşı aptala yatar, koruyucuları olan sırlarının bir tekinden bile söz etmezlerdi. *Kagutui ka Mucii gatihakagwo Ageni* - Kol kırılır yen içinde kalır.

Bu toprakların liderleri buradan yükselmişti. Sırt köyleri izole olduğu için pek az insan dışarıya çıkmıştı. Ellerinde mevcut olanın ötesine, uzakta başka bir hayata ve başka bir toprağa bakmaya cesareti olanlar, Murungu tarafından, ihtiyaç duyduklarında halkları kurtarmak için gönderilen bir avuç seçilmiş kişiydi: Büyük kâhin Mugo, şanlı savaşçı Wachiori ve kudretli büyücü Kamiri.

Tepeler için yabancıydı artık onlar. Yen onların yeni değildi artık. İçeride yaşayanların yeniydi. Kanları ve kemikleri tepelerin dilini konuşan insanlardı bunlar.

Ağaçlar dinledi, rüzgârla birlikte inledi ve sustu. Kuşlar ve hayvanlar duydu bunu ve sessizce dinledi. Yalnızca ara sıra, neşeli bir alkışla veya öfkeli bir kükremeyle bir cevap verdiler.

İKİ

Tepeler ve sırtlar artık geride kaldı. Bu topraklardaki tek geniş düzlük burasıydı. Gözlerinizi kısıp puslu ufka doğru bakınca Ukabi topraklarını görebilirdiniz. Bir zamanlar bir savaş alanı olduğu söylenen bu ova, huzur içindeydi. Birkaç sığır toprağı eşeliyor, geriye kalanlar uzanıp geviş getirirken boş boş uzaklara bakıyordu.

Birdenbire çalılıkların arasından iki oğlan belirdi. Kavga etmeye başladılar. Biri uzun boyluydu ve alışılmadık uzunluktaki boynu, kolları ve bacakları yüzünden yaşı olduğundan büyük görünüyordu. Makuyulu Kabonyi'nin oğlu Kamau'ydu bu. Şaşırtıcı derecede kuvvetli kasları olan daha kısa oğlan ise Kinuthia'ydı. Sakin, geniş gözleri düzgün alnıyla uyum içindeydi. Amcasıyla

birlikte Makuyu'nun iki tepe ötesindeki bir köyde yaşıyordu. Babası o küçükken ölmüştü.

Çocuklar başta çalılıktan aldıkları iki değnekle dövüşüyorlardı. Havada sallanan yeşil değnekleri birbirlerine birkaç kere isabet ettirebildiler ve çok geçmeden değnekler parçalandı. Ellerindekini attılar, attıkları parçalardan biri bir ineğe denk geldi, hayvan ürküp ayağa fırladı. Kavga halindeki ikiliden uzaklaşmak için birkaç adım attı ve bu arada iki ineği daha uyandırdı. Sonra da kavgayı umursamaz bir halde diğer yöne baktı.

Kamau ve Kinuthia artık güreşiyordu. Kolları kilitlenmiş halde biri diğerine üstün gelemeden dönüp duruyorlardı. Kinuthia, Kamau'yu yere yıkıp sağ bacağıyla sıkıştırmayı denedi. Girişimleri her seferinde başarısız oluyordu. Kamau da kendince taktikler deniyordu. Genellikle pek konuşkan olmasa da bugün dili çözülmüş, tehditler savuruyordu.

"Benim kim olduğumu öğreneceksin" diye uyardı, dizini Kinuthia'nın karnına geçirirken.

"İnek" diye haykırdı Kinuthia acıyla.

"Pis sırtlan!"

"Sensin o!" diye sinirle yanıtladı Kinuthia.

Kinuthia çok daha kendine hâkim görünüyordu; dışarıdan bakan biri, kavgayı onun kazanacağını düşünebilirdi. Ne var ki sivri bir taşa takılıp düştü ve perişan halde karnının üzerine kapaklandı. Kamau, üzerine abandı ve Kinuthia'nın ellerini kafasının arkasında birleştirdi. Kafasını Kinuthia'nın suratına gömüp burnunun kanamasına sebep olurken, yüzü buruşuk ve ifadesi acımasızdı. Kamau'nun dizleri altındaki çocuk acı içindeydi. Kamau'nun boynunu bacakları arasına sıkıştırma ümidiyle ayaklarıyla havayı dövüp duruyordu. Bir sonraki

darbenin ne zaman ve nereden geleceğini bilemez halde yumruk içinde kalmış ve sersemlemişti.

Yerlerinden kalkmış olan ineklerin ikisi birden, kafalarını kavgaya doğru çevirip bir müddet izlediler. Sonra da kafalarını eğip diğer inekler gibi dilleri dışarıda çimleri yolmaya başladılar.

Tam o sırada başka bir çocuk uzaktaki bir grup ineğin arasından koşarak geldi.

İkilinin yakınında durdu ve nefes nefese bağırdı: "Bırakın dövüşmeyi!" Kamau durdu; ama hâlâ Kinuthia'nın üstündeydi.

"Neden dövüşüyorsunuz?"

"Bana küfretti!" diye yanıtladı Kamau.

"Yalan söylüyor. Babam fakir öldüğü için benimle alay etti..."

"Benim babama, Beyaz Adam'ın dönmesi, dedi."

"Öyle zaten!"

"Pis dilenci!"

"Beyaz Adam'ın kölesi."

"Seni var ya..."

Kamau öfkelendi. Kinuthia'yı çimdiklemeye başladı. Kinuthia yalvaran gözlerle diğer çocuğa baktı.

"Kamau dur artık lütfen. Tepelilerin yoldaş olduklarına dair ant içmedik mi?" Çocuk çaresiz hissetti. Üç gün önce kardeşlik yemini etmişlerdi.

"Babama hakaret edenin yoldaşlığını ne yapayım!" dedi Kamau.

"Yine olsa yine yaparım" diye cevabı yapıştırdı Kinuthia yaşlı gözlerle.

"Hadi yap."

"Yaparım."

"Dene bakalım!"

Kamau ve Kinuthia itişmeye başladı. Çocuk, Kamau'nun üzerine atlamak için karşı konulmaz bir istek duyuyordu; yerden bir avuç çimen yoldu ve hızlı hızlı çiğnemeye başladı, gözleri öfke ve korkuyla büyümüştü.

"Kamau!" diye bağırdı.

Çocuğun sesindeki titreme Kamau'yu ürküttü. Hızla kafasını kaldırıp baktığında, çocuğun kendisine dikilmiş ateş saçan gözleriyle karşılaştı. Söylenmemiş emre boyun eğdi uysalca. Ama yüzü normalde olduğundan bir ton kararmıştı. Ezilmişlik hissiyle ve teslim olduğu için kendinden nefret ederek geri çekildi. Kinuthia yalpalayarak ayağa kalktı ve minnetle çocuğa baktı. Çocuk ifadesini bozmadan aynı noktaya bakıyordu. Kamau'nun kendisine itaat etmesiyle duyduğu gurur ve zafer hissi, bir anda yerini ona böyle davranmış olmanın pişmanlığına bıraktı. Belki de Kamau geri adım atmasa ve onu durdurmak için güç kullanması gerekse daha iyi hissedecekti.

Çocuğun adı Waiyaki'ydi, Chege'nin tek oğlu. Kamau ve Kinuthia'ya göre yaşı epeyce küçüktü. İkinci doğum[1] töreni bile yapılmamıştı daha. Buna rağmen Waiyaki yaşına göre uzun boyluydu. Vücudu düzgün ve atletikti. Saçları sıkı ve kuruydu, alnına kadar inen düzgün bir örgüsü vardı. Sol gözünün hemen üstünde, hafif kavisli bir yara izi bulunuyordu. Yabani bir keçi yapmıştı bunu. Keçi, çobanlık yapan çocuklardan birini kovalamış, bunu gören Waiyaki de eline bir değnek alıp bağırarak keçinin

1. İkinci doğum: Gikuyu kabilesindeki tüm çocukların altı ila on yaş arasında katılmak zorunda oldukları tören. Çocuğun ana rahmine dönüp tekrar dünyaya gelmesini sembolize eden bu seremoniye katılmamış olan çocuklar, toplumsal hayata tam olarak dahil olamazlar. Örneğin evlenmelerine, babalarının cenazelerinde bulunmalarına, geleneksel ayinlere katılmalarına ve miras haklarından yararlanmalarına izin verilmez. (Svahili dilindeki orijinal ismi: *Kuciaruo keri.)* (ç.n.)

peşine düşmüştü. Keçi bu sefer ona yönelmiş ve boynuzunu geçirip kemiğe kadar giren bir yara açmıştı. Babası zamanında yetişip onu kurtarmıştı. Uzun bir zaman önceydi bu. Yarası iyileşmiş ve geriye, keçinin ardına sırf eğlence ve o sahnenin keyfi için düşmüş olsa da, çocukların arasında kahraman olarak anılması kalmıştı. Fakat küçük büyük tüm diğer çocukların onun peşinden gitmesinin tek sebebi bu değildi.

Babası Chege, Kameno'nun önde gelenlerindendi. Şimdilerde yalnızca bir karısı vardı, ona pek çok kız ve yalnızca bir oğlan doğurmuştu. Diğer iki karısı, büyük kıtlık zamanı hiç çocuk doğuramadan ölmüşlerdi. Kıtlıktan önce çok bereketli bir hasat olmuştu. Sonra çekirgeler, kurtlar ve uzun bir kuraklık gelmiş ve pek çok kişiyi öldürmüştü. Chege de canını zor kurtarmıştı. Genç yaşta ölen bir tanesi hariç, kızlarının hepsi şimdi evliydiler. Diğer ihtiyarlar ondan korkar ve ona saygı duyarlardı. Bu toprağın âdetlerini ve kabilenin sırlarını ondan daha iyi bilen kimse yoktu. Her ritüelin ve her işaretin anlamını bilirdi. Bu yüzden de tüm önemli törenlerin başında o bulunurdu.

Onunla ilgili birçok hikâye anlatılırdı. Bazıları onda büyü yeteneği olduğunu söylerdi. Kimileri de bir kâhin olduğundan ve Murungu'nun sık sık onunla konuştuğundan söz ederdi. Ve bunlara göre, uzun zaman önce Gikuyu ülkesinin Beyaz Adam'ın istilasına uğrayacağı kehanetinde bulunan Mugo wa Kibiro gibi o da gelecekten imgeler görüyordu. Hatta Chege'nin Mugo'yla akraba olduğunu söyleyenler bile vardı. Bunu kesin olarak bilen kimse yoktu. Chege de zaten böyle bir iddiada bulunmuyordu. İnsanları Siriana Misyonerlik Merkezi'ne

karşı uyarmasından ve kimsenin onu dinlemeye yanaşmamasından sonra, çok fazla şey söylemiyor, fikirlerini kendine saklıyordu. Chege, sırtların halkına Muranga'da, Nyeri'de ve Kiambu'da neler olduğunu anlatmıştı. Tumu Tumu, Gikuyu, Limuru ve Kijabe'den bahsetmişti. Sözlerinden şüphelenerek sormuşlardı:

"Nereden biliyorsun?"

"Onları gördüm, kelebekleri."

"Kelebekler mi? Sen sırtlardan hiç ayrılmadın ki!"

"Onlar oradalar, sırtların ötesinde, bir sürü ev yapıyorlar ve bazıları toprak alıyor."

"Tepelerin ötesindeki ışıkları nasıl görebildin?"

"Aptallar, aptallar" diye çaresizce kendi kendine homurdanmıştı.

Nairobi çoktan gelişmeye başlamıştı. Ve demiryolu, sırtların halkından pek fazla kimsenin görmediği topraklar üzerinden ülkeyi boydan boya geçiyordu. Seslerini alçaltıp hep birlikte fısıldadılar:

"Beyaz adam tepelerin dilini konuşamaz."

"Ve bu toprakların usullerini bilmez."

Ama Beyaz Adam Siriana'ya gelmişti ve Joshua ve Kabonyi dinini değiştirmişti. Sırtların âdetlerini terk etmiş ve yeni inancın peşinden gitmişlerdi. Yine de insanlar omuz silktiler ve işlerini yapmaya devam ederken fısıldadılar:

"Kim dışarıdan gelip de bu tepelerde yolunu bulabilir?"

Chege o zamanlar gençti ama artık yaşlanıyordu. Yine de o ihtiyar haliyle bile bir şeyi hatırlıyordu. Gözlerinde bir ışık parlıyordu, bir umut kıpırtısı. Onu koruyacak ve bilgiyi doğru kişiden başkasına vermeyecekti.

Çocuklar karanlığa kalmak istemiyorlardı. Sığırlarını bir araya topladılar ve evlerine sürdüler. Ormanın içinden kulübelere giden pek çok patika tepelere yayılmıştı. Te-

pelerde dikkatli olmazsanız yolunuzu kolayca kaybedebilirdiniz. Ormanın her yeri birbirine benzerdi. Ama çocuklar bu tepelerde doğup büyümüşlerdi ve patikaları biliyorlardı.

Waiyaki eve vardığında karanlık çökmüştü. Chege onu bekliyordu. Waiyaki'yi kendi *thingira*sına[1], erkekler kulübesine çağırdı. Yüzü barakanın merkezine dönük şekilde bir tabureye oturdu. Ağır ağır bir ateş yanmaktaydı ve Waiyaki içeri girip kapının yanında durduğunda, Chege hemen yanında yerde duran bir sopayı alıp yavaşça ateşi karıştırdı. Art arda hızlı kıvılcımlar yükseldi.

"Eve neden karanlıkta geliyorsun?" diye sordu Chege en sonunda kafasını bile kaldırmadan. Yere tükürdü.

"Sığırları çayıra götürdük."

"Çayıra?"

"Evet baba."

Kısa bir sessizlikten sonra, "Uzak bir mesafe" dedi.

Waiyaki cevap vermedi. Babasının yanında hiçbir zaman rahat değildi.

"Tehlike karanlıkta pusuya yatar."

Waiyaki hâlâ huzursuzdu. Kapıya hızlı bir bakış attı. Babası kafasını yerden kaldırmamıştı.

"Sana yolu kim gösterdi?"

"Sırtlardaki bütün yolları biliyorum" dedi gururla; gizliden gizliye korktuğu babasını etkilemek istiyordu. Hem zaten Waiyaki, erkek gibi kararlar alabilecek biri olarak görüyordu kendini ve henüz çocuk olduğunun düşünülmesinden hoşlanmıyordu.

Chege, oğluna baktı. Onu bir süre süzdü. Waiyaki, babasının ne düşündüğünü çözmeye çalışıyordu. Ve bir anda babasının kendisi için endişelendiğini ve korktu-

1. Thingira: Gikuyu erkeklerinin sosyalleştiği ve güncel konuları tartıştığı, kendilerine ait olan özel bir baraka. (ç.n.)

ğunu fark etti. Bir gurur hissi kalbini ısıttı ve acaba başka çocukların böyle bir babaları var mıdır, diye düşündü.

"Yemek yemedin." Chege'nin sesi yumuşaktı artık.

"Daha yeni geldim."

"O zaman git de annen bir iki lokma yemek versin sana. Acıkmışsındır."

Waiyaki, gitmek için hareketlendi. Ama tam çıkmak üzereyken babası onu geri çağırdı. Waiyaki şimdi biraz ürpermişti.

"Yarın senin ikinci doğum günün, hatırlıyor musun?"

"Evet baba."

"Unutma." Chege, bunu gereksiz bir vurguyla söylemişti.

Waiyaki, annesinin kulübesine koştu. Böyle bir olayı nasıl unutabilirdi ki!

ÜÇ

Demi ve Mathathi, kabilenin devleriydi. Çok eskiden, zamanın başlangıcında yaşamışlardı. Yoğun ormanlardan ağaçları kesip, ekip biçecek topraklar açmışlardı. Pek çok sığır, koyun ve keçileri vardı. Ve bunlardan sık sık Murungu'ya kurban eder, ataların ruhlarıyla paylaşırlardı. Waiyaki, kabilenin bu iki neslini duymuştu ve onlarla gurur duyuyordu. Keşke onların nasıl göründüklerini de bilebilseydi. Ormanın tehlikelerine göğüs gerdiklerine göre, çok büyük ve güçlü olmalıydılar.

O ve diğer çocuklar, bazen çalılıklarda Demi ve Mathathicilik oynarlardı. Bir gün Koina'dan bir çocuk Waiyaki'ye şöyle dedi:

"Sen Demi olamazsın."

"Neden?" diye sordu Waiyaki. Diğer çocuklar da toplandılar.

"Sünnet için hazır değilsin. Sen tekrar doğmadın."

Waiyaki, yere baktı ve küçük olduğunu hissetti. Sonra gruba doğru döndü ve gözünü onlara dikti. Gözleri kocaman ve berrak, üzgün ve düşünceliydi. Ama ne zaman birilerine baksa, gözleri parlak bir alev gibi görünüyordu. Gözbebeklerinden bir ışık geliyordu, insanı delip geçer gibi görünen bir ışık; insanın ötesini, kalbinin içini gören bir ışık. Gözlerinin hangi dili konuştuğunu bilen bir kişi bile yoktu. Bilinen tek şey şuydu; bu çocuk gözünü size dikerse, ona itaat etmek zorundaydınız. Bu yarı yalvaran, yarı emreden bakışlar ısrarcı ve talepkârdı. Belki de diğer çocuklar bu yüzden ona itaat ediyordu. Annesi her zaman gözlerini ondan kaçırırdı. Ve bazı kadınlar ve büyük kızlar onun bakışlarının kendilerini utandırdığını söylerdi. Ama o zamanlar kadınlar, erkeklerin bakışları üzerlerinde olduğunda hep utanırlardı. Waiyaki, gözleriyle ilgili herhangi bir tuhaflığın farkında değildi. Gerçi bazen, içinde bir ateşin yandığını hissederdi; bu ateş onu cüretkâr şeyler söylemeye ve yapmaya teşvik ederdi.

Ve o gün de bu ateşi hissetmişti. Bir anlığına kendini Demi olarak düşündü ve cevap verdi.

"Ama ben Demi'yim." Ve sonra az ileride bir ağaç gördü. "Bakın bakalım şu ağacı devirebiliyor muyum..." diye devam etti. Bir balta aldı ve hızla ağaca doğru gitti; gözü hiçbir şey görmüyordu. Bütün gücüyle ağacı kesmeye başladı ve çok geçmeden balta, ağacı parçalara ayırdı. Diğer çocuklar önce güldüler. Ama biraz sonra onun izinden gittiler ve etrafa dağılıp ağaçları kesmeye, tıpkı Demi ve Mathathi gibi "ekip biçmek için" arazi açmaya başladılar.

O gün Waiyaki eve gitti ve annesine, "Yeniden doğmam gerekiyor" dedi.

Şimdi o gün gelmişti. Güneş doğup toprağa değdiğinde ve keçiler duvara karşı gerindiklerinde, Waiyaki kulübenin arkasına gitti ve gün ışığının boynuna düşmesine izin verdi. Yanma hissi güzeldi.

Waiyaki mutlu olmak istiyordu, çok mutlu olmak... Bu toprakların âdetlerini öğrenmeyecek miydi? Yeniden doğmanın büyülü ritüelini içmeyecek miydi? Babası gibi olmak istediğini biliyordu; bu toprakların Agu ve Agu'dan, çok eskiden bu yana bütün âdetlerini bilmek istiyordu.

Ama neşesizdi. Tarif edemediği bir şeyler etinin içinde sürünüyor ve ruhunu kemiriyordu sanki. Keşke Kamau veya Kinuthia orada olup ona yoldaşlık etseydi. Ama yine de bu şeyi istiyordu. Güneş teninde parlarken kaslarını gerdi ve gözlerini kapadı, bunu önceleyen günlerde duyduğu saygınlık hissini tekrar yakalamaya çalıştı. Bundan öncesi hep güzeldi. Ama şimdi bir önemi yoktu. Ancak bugünden sonra, en büyük tören için hazır olacaktı: "sünnet" için. Erkekliğe giriş için son sınavı olacaktı bu. Sonra da cesaretini, yiğitliğini kanıtlayacaktı.

Bolca bira mayalandı ve ihtiyarlar gelmeye başladı. İkisi sabah erkenden gelmişti ve şimdi bir keçiyi kesmekle meşguldüler. Orada olan herkes et yiyecekti. Ve ölülerin ve yaşayanların ruhları, törene katılmaya çağrılacaktı.

Tören uzun sürmedi. Pek öyle karmaşık da değildi. Annesi şöminenin yakınına, doğum yapıyormuş gibi

oturdu. Waiyaki de onun bacakları arasına oturdu. Kesilen keçiden ince bir bağ alındı ve göbek bağını temsil etmesi için annesine bağlandı. Ebe olabilecek yaştaki bir kadın geldi ve bağı kesti. Çocuk ağlamaya başladı. Ve çocuğun doğumunu beklemeye gelen kadınlar neşeyle ünlediler:

"ali-li-li-li-li-li-lii
Ergin Waiyaki doğdu
Kadim ateşi devam ettirmek için tekrar doğdu."

Waiyaki, bir müddet kendini unuttu ve bütün kabileyi peşine takmış, cesurca ormanı temizleyen Demi olduğunu düşündü. Fakat etrafına bakıp onu çevreleyen yaşlı kadınları görünce, tekrar küçük bir çocuk gibi ağlamaya başladı. İçinde korkunun acısını duydu. Gözlerini açmaya, daha fazla, daha da fazla açmaya çalıştı ve bir anlığına açılmayacaklarına dair ani ve çıldırtıcı bir hisse kapıldı. Titredi ve soğuktan büzüştüğünü düşündü. Daha önce hiç böyle bir şey hissetmemişti. Gözyaşları akmaya, yere düşmeye devam etti. Kadınlar bağırışlarına devam ediyorlardı ama Waiyaki artık onları görmüyordu. Bir rüyasında saldırısına uğradığı arı kümesinin sesine benzer uzak bir uğultu gibiydi sesleri. Daha da fazla ağladı. İnsanlar korkmaya başladı. Genellikle böyle olmazdı bu törenler.

Günün ilerleyen saatlerinde annesi tarlaya gitti. Saçları kırpılmış Waiyaki, küçük bir çocuğun annesinin peşi sıra gideceği gibi onu takip etti. Honia Nehri'ne vardıklarında da hemen annesinin arkasındaydı. Annesi onu suya batırdı ve sudan temiz olarak çıktı.

Yatağa erken gitti. Karnına tuhaf bir boşluk çökmüştü. Tüm bu olay tuhaf bir deneyim olmuştu. Tören olup bittiği için memnundu. Ama bir yerlerde bir gurur parıltısı baş gösteriyordu. Erkekliğe adım atmak için hazırdı.

DÖRT

Çok geçmeden, köydeki hayatın gündelik temposuna tekrar ayak uydurdu Waiyaki. Sığır güttü, akınlar organize etti, avlanmaya gitti. Oğlan çocuklarının yaptığı danslara katıldı ve mutlu oldu. Günler gelip geçti ve hayat hâlâ aynıydı. Gözleri güçlü ve kararlıydı yine. Kimileri bu gözlerin parlamasında şeytani bir şeyler olduğunu söylüyordu. Ama babası da aynı gözlere sahip olmalıydı; vücudu kırışıp biçimini kaybediyor olsa da gözleri canlı ve diriydi.

Waiyaki'nin ikinci doğumundan birkaç hafta sonra, bir akşam, *thingra*sında, erkekler kulübesinde konuşmalar yapmayı seven babası onu çağırdı. Waiyaki, sessizce içeri girdi; çünkü babasının yanında her zaman diken üstündeydi.

Chege, direğin yanında her zamanki yerinde oturuyordu. Etrafı, hafif bir horultuyla bir arada uyuyan keçi ve koyunlarla çevriliydi.

"Otur" dedi Chege ve şömineyle burun buruna uyuyan tombul bir koyunun yanında ters olarak duran dört bacaklı küçük bir tabureyi işaret etti. Waiyaki, kendine oturacak bir yer açmak için koyunun kaburgalarını sol ayağıyla dürttü. Koyun yerinden kıpırdamadı ve Waiyaki hemen yanına oturmak zorunda kaldı.

"Sığırları yarın nereye götüreceksin?"

"Nyama Vadisi'ne!"

"Kameno'nun güneyindeki tepelere hiç gittin mi?" diye sordu Chege yavaşça. Sesi hafif bir ürperti haricinde dinç ve sakindi.

"Hayır!" diye yanıtladı Waiyaki, bir an duraksadıktan sonra. Oraları hatırlamaya çalışıyordu. Babasının tüm bunları neden sorduğunu merak ediyordu.

"Kutsal Koru'yu duydun mu hiç?"

"Evet, bir şeyler duydum."

Yine bir sessizlik oldu. Waiyaki merakla kıpırdandı.

"Sığır ve keçileri annene bırak, yarın seninle tepelere gideceğiz."

Dışarısı karanlıktı. Gökyüzüne dağılmış birkaç yıldız vardı. Waiyaki heyecanlanmıştı. Bu yolculuğa hemen oracıkta başlamaya hazır hissediyordu. Birlikte ne yapacaklardı, neler göreceklerdi? Bu bir sırdı, bir erkek sırrı. Babası ihtiyarlayan bedeninde başka neler gizliyordu? Keşke Chege ona daha fazlasını söyleseydi... Ama hepsini, her şeyi yarın öğrenecekti. Büyük bir gün olacaktı. Bu yolculuk önemliydi. Annesinin kulübesine gidip oturduğunda, kendini önemli ve çok büyük hissetti.

Chege ve Waiyaki yola koyuldu. İzledikleri yol Waiyaki'ye yabancıydı; çünkü Honia Nehri boyunca hiç bu kadar uzağa gitmemişti. Ama dikenli çalılar ve sarmaşıklardan oluşan labirentte ona yol gösteren babasını takip etmekten memnundu. Waiyaki, sık sık bitkilerin ve dikenlerin ağına takılıyor, bazen kendini bunlardan güçlükle kurtarabiliyordu.

Hiç kıpırtı yoktu. Nehrin akışı ve titreşiminden başka ara sıra ayaklarından çıkan çıtırtılar vardı yalnızca. Chege, bazen duruyor ve dinler gibi görünüyordu. Waiyaki de duruyor ama hiçbir şey duymuyordu. O anlarda Chege, göğsüne bir tükürük yağmuru boşaltıyordu; bu Gikuyular için bir kutsama şekliydi. Waiyaki, babasının nehri kutsadığını düşünüyordu.

Çok az konuşuyorlardı. Ama Chege belli bir ağacın ya da çalının yakınında durduğunda, Waiyaki babasının açıklayacak bir şeyi olduğunu anlıyordu.

"Bu ağacın kabuğu açık yaralara iyi gelir."

"Bu bitkinin kökü iyidir. Karnından rahatsız olduğunda bunu suyla kaynatırsın. Suyunu içersin."

Ve bazen de bu açıklama "meyvesi zehirli olan" bir ağaçla ilgili bir uyarı oluyordu.

Waiyaki, kendini babasına daha önce hiç hissetmediği kadar yakın hissediyordu. İçinde bir heyecan büyüyordu. Güven ve sorumluluktan oluşan bir su kabından içmiyor muydu? Bir gerçekle olgunlaşıyordu sanki. Tepelerin sırları onun önünde açığa çıkıyordu.

Vadiden ayrıldılar ve yamaçlardan tırmanmaya başladılar; bazen bir kayanın bazen bir ağacın yanından geçtiler. Waiyaki, şimdiden nefes nefese kalmış olmasına rağmen babasının hızını koruyabilmesine şaşırmıştı. Bir yerde bir antilobu ürkütüp saklandığı yerden kaçırdılar.

Seke seke uzaklaştı. Waiyaki, antilopları severdi. Pürüzsüz gövdelerine dokunma arzusu duyardı hep.

"Erkekleri görünce kaçıyorlar."

"Neden? Kadınlardan kaçmıyorlar mı?" diye şaşırarak sordu Waiyaki. Orman sessizdi. Nehrin geride kalan titreşimi hâlâ duyulabiliyordu.

"Sen bunu bilmezsin! Uzun zaman önce, bu toprakları ve erkekleri, kadınlar yönetirdi. Acımasızlardı ve erkekler onların ağır elinden usanmaya başladılar. Böylece bütün kadınlar hamile kaldığında, erkekler bir araya gelip onları devirdiler. Bundan önce, her şeyin sahibi kadınlardı. Gördüğün hayvan onların keçisiydi. Ama kadınlar idare edemediği için keçiler kaçardı. Kadınların zayıf olduğunu bilirlerdi. Öyleyse neden onlardan korksunlar ki!"

Waiyaki, neden annesinin hiçbir şeye sahip olmadığını o zaman anladı.

Zirveye vardılar. Orada, görünüşe göre uzun zamandır kullanılmayan, çiğnenmiş bir patika buldular. O yoldan gittiler. Önlerinde uzanmış duran küçük bir tepe vardı. Kutsal yer onun tepesindeydi. Waiyaki'nin kalbi küt küt atıyordu. Aynı anda hem korkuyor hem de heyecan duyuyordu.

Tepenin kenarında büyük bir Mugumo ağacı yükseliyordu. Dev bir ağaçtı, kalın ve gizemli... Etrafında büyüyen çalılar ona selam duruyordu. Ve kadim ağaç orada, tepeden yükseliyor; sanki bütün bir ülkeyi seyrediyordu. Kutsal ve müthiş görünüyordu; Waiyaki'nin ruhunu öyle domine ediyordu ki, bu büyük gücün önünde çok küçük hissediyordu kendini. Mübarek bir ağaçtı bu. Murungu'nun ağacıydı. Şimdi tepenin zirvesinde, ağacın diğer yanında olan Waiyaki, araziyi inceliyordu.

Arazinin enginliğiyle baş edemeyen kalbi atmayı bırakacakmış gibi hissediyordu. O küçük ayakları altında sırtlar dümdüz görünüyordu. Doğuda güneş çoktan yükselmişti. Şimdi açıkça, için için yanan renkleriyle kırmızı, dev bir top olarak görülebiliyordu. Parlak merkezinden çeperine doğru geldikçe sarımtırak-kırmızı bir renk alıyor, bulutların kalın gri tabakasına karışırken silikleşiyordu. Çok uzakta, gri bulutların arasından ucu görünen dağ Kerinyaga'ydı. Karlı dorukları belli belirsiz parıldıyor, Murungu'nun tahtını işaret ediyordu.

Sırtlar uykudaydı. Kameno ve Makuyu düşman değildi artık. Biçimli bir arazide bütünleşmişlerdi, belki de öyle olmaları gerekiyordu. Makuyu, Kameno ve diğer sırtlar huzur içindeydiler ve Tanrı'nın tepesinden durup bakıldığında, hiçbir hayat belirtisi göstermiyorlardı.

BEŞ

Sabahın sükûneti Chege'yi bile etkilemişti. Konuşabilmesi için biraz vakit geçmesi gerekti:

"Bu toprakları görüyor musun, burada uzanan ve gökyüzüne katılan bu ülkeyi?" Sesi derin ve dingindi. Waiyaki, bu sesin güçlü duygularla yüklü olduğunu fark etti. Fısıldadı:

"Evet."

"Göze çok güzel görünüyor..."

"Çok güzel."

"Ayrıca genç ve verimli..."

"Evet. Genç ve verimli."

"Ve burası bizim toprağımız..."

"Evet baba."

"Gikuyu ve Mumbi'yi biliyorsun..."

"Kabilenin anası ve babası."

Sanki ikisi birlikte bir rüyadaydı.

"Ufuktaki gri sisin arasından görünen dağı görüyor musun?"

"Kerinyaga mı?"

"Evet, Kutsiyetle-Parlayan'ın dağı." Chege durdu; ama tavrını bozmadan devam etti. "O, Murungu'nun tahtıdır. Gikuyu ve Mumbi'yi o yarattı."

"E-evet" diye fısıldadı Waiyaki.

"Onları o dağa dikti. Bu toprakları gösterdi."

"E-evet" diye fısıldadı tekrar, güçlükle duyulacak bir sesle. Babasının sesinde büyülü bir çekicilik vardı:

"Onları o dağdan buraya getirdi." Chege, oğlunun yakınında ama birkaç adım arkasında duruyordu. Sırtlara, tepelere baktı; gözünü uzaya dikti, imgeler gören bir adam gibi. Belki de Waiyaki'ye görünmeyen bir şeye bakıyordu. Waiyaki, gözlerini zorladı ama hiçbir şey göremedi. Her ne kadar babasından korkuyor olsa da, bu ihtiyarın ağzından dökülen sözcükler onu ele geçiriyordu. Ve babası konuşmaya devam etti... Waiyaki'yle konuşmuyordu aslında, daha ziyade kendisiyle konuşuyor, duygularını ve düşüncelerini yüksek sesle söylüyordu. Chege, sesi titredikçe bir büyüklük, bir heybet kazanıyor gibi görünüyordu. Waiyaki, onun yüceldiğini düşünüyordu bu yüzden.

"... Agu'dan önceydi bu, her şeyin başlangıcında. Murungu, erkek ve kadını buraya getirdi ve onlara tekrar bu toprağın uçsuz bucaksızlığını gösterdi. Bu ülkeyi onlara verdi ve onların çocuklarına ve onların çocuklarının çocuklarına; *tena na tene,* sonu olmayan dünya. Burayı görüyor musun?"

Waiyaki, bu son sorunun kendisine sorulduğundan emin değildi. Ama kafasını kaldırdı ve babasının Mu-

gumo ağacını ve etrafındaki gizemli çalıyı işaret ettiğini gördü.

"Burası kutsanmış ve mübarek bir yer. Orada, Mumbi'nin ayağını bastığı yerde o ağaç yetişti. Görüyorsun ya, kabilenin babasını ve anasını destekleyen Kameno'ydu. Murungu, onları buradan aldı ve Muranga'daki Mukuruwe wa Gathanga'nın altına koydu. Orada babamız ve anamızın, daha başka çocuklar doğuran dokuz kızı oldu. Çocuklar bütün ülkeye yayıldılar. Bazıları kadim âdetleri sürdürmek ve korumak için tepelere geldiler..."

İhtiyar, gözünü oğluna çevirdi.

"Sen buradasın..."

"Seninle geldim baba." Waiyaki şaşkındı. Sözcüklerin büyüsünden sıyrılmaya başlıyordu.

"Biliyorum, biliyorum" dedi sabırsızca. "Gikuyu ve Mumbi'nin buraya ayak bastıklarını anlıyorsun..."

"Evet."

"Sen tepelere gelenlerin soyundan geliyorsun."

Bir anlık bir sessizlik oldu aralarında. Waiyaki anlamamıştı.

"Mugo wa Kibiro'yu biliyor musun?"

"Evet."

"O bir kâhindi... Bir şeyler görürdü... Gelecek onun gözleri önünde belirirdi..."

"Mugo, gördüklerini insanlara anlatmak için gitmeden önce, Kameno'da doğup büyüdü. Pek çok kelebek gördü, bu topraklar üzerinde uçan; ülkenin huzurunu ve yaşama şeklini bozan rengârenk kelebekler. Sonra var gücüyle haykırdı ve şöyle dedi: 'Kelebekler gibi kıyafetleri olan bir halk gelecek...' İnsanlar ona inanmadılar. Hatta bazıları onu hor gördü, alay etti, arkasından 'O iyi değil' dediler. Ve onun, onları uyaran sesine kulak vermediler: 'Dikkat-

li olun!' Kâhin, sırtların halkı tarafından reddedildi. Ona ne giyecek ne de yiyecek verdiler. Canı yandı ve kendini gizledi, onlara daha fazlasını anlatmaktan kaçındı. Tepelerin ötesine, ötedeki dünyaya gitti; tüm Gikuyu toprakları boyunca gitti. Daha gücü tükenmemişti ve oralarda mesajını daha da yüksek sesle haykırdı. Ona yine güldüler ve onunla alay ettiler. Buradaysa öldü diye bilindi. Ama kılık değiştirip geri geldi ve tekrar yerleşti."

Chege, sanki soluklanmak ister gibi durdu. Gözleri sanki içten gelen bir kuvvetle parlıyordu. Ve sonra yavaşça şöyle dedi:

"Biz onun soyundanız. Damarlarında onun kanı dolaşıyor."

Waiyaki, sersemlemiş bir halde kalakaldı. İçinde, geleceği görebilen ünlü bir kâhinin kanının dolaştığı bilgisi, onu keskin bir şaşkınlığa sürükledi. Dili tutulmuştu; ağzından yalnızca bir "Ha!" çıkabildi. Babası konuşmaya devam ediyordu:

"O burada öldü. Atalarımız mezarının nerede olduğunu bilmiyor. Ama bazıları onun Murungu tarafından yukarı taşındığını söyler."

Chege, durdu ve yavaşça Waiyaki'ye döndü. Waiyaki ürpermişti.

"Korkunu görüyorum. Korkuyla savaşmayı öğrenmelisin... Korku... Reddettikleri yalnızca Mugo değildi. Onlara Siriana'dan bahsettiğimde beni de dinlemediler."

Waiyaki, ilk defa gerçekten korktuğunu hissetti. Bilinmez bir dehşete yakalanmıştı. Ona karşı koydu.

"Bütün bunları sana neden anlattığımı merak ediyorsun kuşkusuz..."

Waiyaki, "Daha fazla anlatma bana. Duymak istemiyorum. Hayır! Hayır! Hayır baba!" demek istedi. Ama ancak şu fısıltı çıktı ağzından:

"E-Evet!"

"Sen soyumuzun sonuncususun."

Waiyaki, sanki ağır bir bulut ruhunu baskılıyormuş gibi hissetti, karnında tuhaf bir ağırlık duydu. Bir şeyler, bir önsezi içinde bütün hızıyla hareket ediyor gibiydi ve onu engelleyecek gücü yoktu.

"Otur" dedi babası usulca.

Waiyaki'nin bacakları şimdiden güçünü kaybetmeye başlamıştı, çimlerin üzerine çöktü.

"Belki de yoruldun" dedi Chege, oğlunun yanına gelirken.

Waiyaki titremeyi kesti ve korkusunu gösterdiği için kendinden nefret etti.

Chege yavaşça tekrar etti:

"Anlıyorsun ya, Mugo'nun canı yandığında, onlara başka bir şey anlatmayı reddetti." Chege, bir kez daha durdu. Yüzü ve gözleri sanki uzun zaman önce unutulmuş bir şeyi hatırlamaya çalışır gibi bir haldeydi... Şimdi Waiyaki'nin hemen arkasında duruyordu. Eğildi ve oğlunun omzuna dokundu. Waiyaki, babasının elinin hafifçe titrediğini fark etti. Chege, elini hızlıca çekti ve sonra sesinde belirgin bir ürperti ile devam etti:

"Şimdi beni dinle evladım. İyi dinle; çünkü bu kadim bir kehanet... Daha fazlasını yapamam. Beyaz Adam gelip Siriana'ya yerleştiğinde, insanları uyardım. Ama bana güldüler. Belki ben acele etmiştim. Belki de ben doğru kişi değildim. Mugo, sık sık, kelebekleri bir palayla kesemezsin, derdi. Âdetlerini ve hareketlerini öğrenmeden mızrağı saplayamazsın. Ancak öğrendiğin zaman onları tuzağa düşürebilir, onlara karşı koyabilirsin. Ölmeden önce, oğlunun kulağına kehaneti fısıldadı; kadim kehaneti: 'Kurtuluş tepelerden gelecek. Benim damarlarım-

daki kandan, diyorum ki, aynı ağaçtan, bir oğul doğacak. Ve onun görevi insanlara liderlik etmek ve onları kurtarmak olacak!' Başka bir şey söylemedi. Kehaneti çok az insan biliyor. Belki de kabileye ihanet eden Kabonyi biliyordu. Ben ihtiyarladım, benim zamanım geçti. Sen bu soyun sonuncusu olduğunu unutma.

Ayağa kalk. Kehanete kulak ver. Misyona git. Beyaz Adam'ın bütün bilgeliğini ve bütün sırlarını öğren. Ama onun kötülüklerine uyma. Halkına ve kadim geleneklere sadık kal."

"Baba..." Waiyaki şoku atlattıktan sonra konuşabildi. Zayıf ve küçük hissediyordu. Ne söylemek istediğini bilmiyordu.

"Oraya gideceksin. Sana tekrar söylüyorum, Beyaz Adam'ın bütün ilmini öğren. Ve hatırlamaya devam et; kurtuluş, tepelerden gelecek. İhtiyaç duydukları anda bir adam çıkıp halkını kurtarmalı. Onlara yolu göstermeli, onlara önderlik etmeli."

"Ama... Ama... Beni tanımıyorlar ki! Ben daha çocuğum ve onlar Mugo'yu bile reddetmiş..."

"Bırak istediklerini yapsınlar. Bir zaman gelecek (geldiğini görebiliyorum), bir kurtarıcı için yalvaracaklar..."

Günün devamında Chege ve Waiyaki tepelerden indiler. İkisi de bitap düşmüş halde eve vardılar. Bu tecrübe Waiyaki'ye büsbütün bir rüya gibi geliyordu. Onun, bu küçücük çocuğun bir kurtarıcıyla ne ilgisi olabilirdi? Sırtlarda dolaşıp, "Beni dinleyin! Tepelerden sizin için bir kurtarıcı gelecek!" diye haykıracak mıydı yani?

Ve bir süre sonra babasının aklının yerinde olduğundan şüphe etmeye başladı. Belki de tüm bunlar yaşlı bir adamın hayalleriydi. Neredeyse, babasının bu meseleyi

bu kadar ciddiye almasına gülecekti. Ama kalbinde hiç neşe yoktu. Onun yerine, onu erkek yapan bir ağırlık duyuyordu. Bedeni ise hâlâ çocuktu.

Zamanı geldiğinde, Waiyaki, babası dışında hiç kimsenin haberi olmadan tepelerden kayboldu. Siriana'ya gitti. Bir süre sonra, neredeyse mucizevi bir şekilde, çoban arkadaşları Kamau ve Kinuthia da kendisine katılacaktı.

Üçü de, bugün artık büyük bir kuruma dönüşmüş olan Rahip Livingstone Siriana Misyonu'nda birlikte yaşamaya ve öğrenmeye yazgılıydılar. Tepelerden ve ötesinden, Kiambu ve Muranga'dan pek çok çocuk, Beyaz Adam'ın sihrinden hissesine düşeni almak için oraya gelmişti.

Mevsimler boyunca öğrendiler ve çok çalıştılar. Waiyaki, hızlı bir ilerleme gösterdi ve onda kilisenin cesur Hıristiyan lideri olma potansiyeli gören beyaz misyonerleri etkiledi. Ama işlerin Livingstone'un vizyonundan da, çocukların beklentileri ve hayallerinden de hızlı değişeceğini kim bilebilirdi!

ALTI

Hem Kameno'da hem de Makuyu'da sabahlar serin olurdu. Nyambura, çoktan dolmuş olan su fıçısına oturduğunda, soğuğun tenini yaktığını hissetti. Kendi fıçısını hâlâ doldurmakta olan küçük kız kardeşine gözlerini dikti. Sonra da nehrin solgun koyu renkli suyuna baktı. Yıllardır olduğu gibi, hiç durmayan şırıltısıyla çıkıntılı kayaların arasındaki yolunu izliyordu. Nehir, Nyambura için büyüleyici ve çekiciydi. Keyifle dolu göğsü iç çekerek inip kalkıyordu, içinde tuhaf bir kıpırtı hissediyordu. Bir neşe, keskin, neredeyse acılı bir coşkunluk haliydi bu. Nehrin yılankavi hareketini izlediği ve akışını dinlediği zamanlarda hep böyle olurdu.

Honia'nın önemini abartmamak mümkün değildi. Sığırların, keçilerin ve insanların suyu ondan geliyordu.

Belki de bu yüzden ona "şifa" ve vadi deniyordu, Hayat Vadisi; tam da buydu işte, bir hayat vadisi...

Kabul törenleri sırasında, erkek ve kız çocuklar, sünnet sabahında buraya gelip bedenlerini ıslatırlardı. Çok soğuk suyun deriyi uyuşturduğu ve operasyon sırasındaki acıyı azalttığı çok önceleri keşfedilmişti. Nyambura, bunu düşündü ve biraz suçluluk hissetti. Hâlâ su doldurmakta olan kız kardeşine kaygıyla baktı. Nyambura, böyle düşüncelerin Muthoni'ye hiç uğrayıp uğramadığını merak etti. Uğramadığını düşündü ve ona imrendi. Nyambura'nın öğrendiğine göre sünnet günahtı. Sünnet, onun ve kardeşinin kurtarılmış olduğu bir "pagan" ayiniydi. Tanrı'nın kızları, sünnet düşüncesinin bile akıllarına gelmesine asla izin vermemeliydi. Onun yaşındaki kızlar bu sezon kabul edileceklerdi. Babaları Joshua eğer Tanrı'nın adamı olmasaydı, hiç kuşkusuz onları da kabul töreni için aday olarak gösterirdi.

"Nyambura, kardeşim..."

Nyambura, fena düşüncelerinden uyandı. Kız kardeşi onunla konuşuyordu. Nyambura, ona baktı ve meraklandı. Muthoni'yi kaygılandıran neydi? Bu küçük kızın ruhunu kemiren neydi? Nyambura'nın, Muthoni'nin bir sıkıntısı olduğundan hiç şüphesi yoktu. Bütün hafta boyunca, hatta son iki aydır, bu küçük kızda bir huysuzluk ve huzursuzluk seziyordu ve bu Nyambura'ya acı veriyordu. Kardeşini çok seviyordu.

Gerçekten de iki kardeş çok yakınlardı... Birlikte çalışır, birlikte oynarlardı. Nyambura daha büyüktü ama kolaylıkla fark edilmiyordu bu. İkisi de uzun boyluydu ve vücutları biçimliydi. Boyları ve görünüşleri hemen hemen aynıydı; yalnızca Muthoni'nin teni biraz daha koyuydu. İkisinin de keskin fakat tuhaf bir şekilde yerin-

de duramayan gözleri vardı. Saçları sıkı ve parlak siyah renkteydi; aslında sertti ama göze yumuşak ve dokunmanın hoş olduğu izlenimi veriyordu.

Nyambura daha sert, ihtiyatlı bir mizaca sahipti. Sakin, sessiz bir çocuktu. Muthoni ise hayat doluydu.

Bu yüzden, Nyambura'nın kardeşinin ruh halindeki değişimi fark etmesi şaşırtıcı değildi. O sabaha nehre gelirlerken, Muthoni daha önce hiç olmadığı kadar içine kapanmıştı. Nyambura'nın onu neşelendirmek için yaptığı bütün girişimler başarısız olmuştu ve bundan çok rahatsız durumdaydı. Muthoni de kendi fıçısı üzerinde oturuyordu.

"Sana bir şey söylemek istiyorum" dedi.

"Ah, lütfen söyle" diye hevesle yanıtladı Nyambura. Merakı iyice artmıştı.

"Ama bana söz ver, sana söyleyeceklerimi kendine saklayacaksın." Bu bir yalvarıştı, neredeyse korkulu bir yalvarış. Nyambura, kız kardeşinin sesindeki ve halindeki ciddiyet olmasaydı buna gülebilirdi.

"Peki ama önce bana şunu anlat" dedi Nyambura kaygısızca. Kız kardeşini rahatlatmak ve yüzündeki gergin bakışı yumuşatmak istiyordu. Muthoni, yüzünü Nyambura'ya çevirdi. Bu kez yalvarma hali apaçık ortadaydı.

"Bu konuyu tekrar tekrar düşündüm. Ne doğru düzgün yemek yiyebiliyorum ne de uyuyabiliyorum. Düşüncelerim beni korkutuyor. Ama sanırım artık bir karara vardım." Durdu ve Nyambura'ya bakarak alçak sesle ve yavaşça devam etti:

"Nyambura, ben sünnet olmak istiyorum."

Nyambura bir saniyeliğine, sanki düşünceleri, duyguları ve bütün bedeni felç olmuş gibi kaldı. Konuşa-

madı. Kardeşinin beyanı çok ani ve sersemletici olmuştu. Muthoni'nin ağzından çıkanlara nasıl inanabilirdi? Nehre, kıyıda hafifçe sallanan sazlıklara ve sonra uzaklara baktı. Kameno'ya doğru ormanı yarıp giden dev sığır yolunda hiçbir kıpırtı yoktu. Sabah güneşinin sarımtırak ışınları ormanda dağılıyor, sığır yolunda uzun gölgeler üretiyordu. Ormandaki böceklerin hiç durmayan sesleri, uzaktan, vadinin derinliklerinden gelen kayalara çarpan su sesine karışıyordu. Bütün bunlar Muthoni'nin açıklamasının yarattığı sessizliği yoğunlaştırıyordu.

"Sünnet mi olacaksın?" Nyambura, nihayet sesini bulmuştu.

"Evet."

"Ama Peder buna izin vermez. Sana çok kızar. Hem böyle bir şeyi nasıl düşünürsün?" Nyambura, Joshua'nın bunu duyduğu takdirde nasıl öfkeleneceğini gözünün önüne getirebiliyordu. "Ayrıca" diye devam etti: "Sen bir Hıristiyan'sın. Biz artık beyazların âdetlerine göre yaşıyoruz. Peder bize Siriana'da öğrendiklerini öğretiyor. Ve sen de biliyorsun ki, misyonerler kızların sünnet edilmesinden hoşlanmaz. Peder hep böyle diyor. Hem İsa bize bunun yanlış ve günah olduğunu söylüyor."

"Biliyorum. Ama sünnet olmak istiyorum."

"Neden?" diye sordu Nyambura çaresizce.

Babalarının böyle bir şeyden haberi olamayacağını gayet iyi biliyordu. Tanrı inancı olan herkes bunun bir pagan âdeti olduğunu bilirdi. Beyaz misyonerler, sünnete karşı Joshua'yı tekrar tekrar uyarmışlardı. Belki de Muthoni'nin içine şeytan girmişti. Şeytan artık böyle çalışıyordu. Nyambura, kardeşinin niyetini açıklamaya çalışıyordu.

"Evet. Anlat bana. Bunu neden yapmak istiyorsun? Bunun şeytan işi olduğunu biliyorsun. Şeytanın insanları ayartmaya çalıştığını biliyorsun. Sen ve ben Hıristiyan'ız. Uzun zaman önce vaftiz edilmedik mi? Günahlarımızdan arınmadık mı?" Nyambura, giderek hırslanıyordu. Zorlukla nefes alıyor ve içinde bir sıcaklık duyuyordu. Bir şeyleri savunarak kardeşini kurtarmaya çalışıyordu.

"Biliyorum ama..." Muthoni durakladı.

Kız kardeşini hiç böyle görmemişti, gözlerinden ateş saçıyordu. Dizlerinin bağının çözüldüğünü hissetti ve hatalı olduğunu düşündü. Ama hemen sonra yerinden fırladı ve kız kardeşinin yanına gitti. Ciddiyetle ve tutkuyla konuşuyordu. Sonuçta o da yapacağı şeye inanıyordu. Nyambura onun kollarını kavradı ve küçük çocuklar gibi birbirlerinin kollarına kilitlendiler. Nyambura, Muthoni'nin tutkusu karşısında telaşlanmıştı Sakince konuştu:

"Babamız ve anamız..."

"Dinle, lütfen, ben... ben bir kadın olmak istiyorum. Gerçek bir kız, gerçek bir kadın olmak istiyorum, tepelerin ve sırtların tüm âdetlerini bilerek."

"Ama Babamız, onu hatırla."

"Neden! Biz aptal mıyız!" Nyambura'yı sarstı. "Babam ve annem sünnetliler. Onlar Hıristiyan değil mi? Sünnet, onların Hıristiyan olmasına engel değil. Ben de Beyaz Adam'ın inancını benimsiyorum. Yine de bunun çok güzel olduğunu biliyorum; ah, kadınlığa adım atmak o kadar güzel ki! Sen de kabilenin âdetlerini öğren. Evet, Beyaz Adam'ın Tanrısı beni yeterince tatmin etmiyor. Ben daha fazlasını istiyorum, daha fazlasına ihtiyacım var. Benim hayatım ve senin hayatın burada, tepelerde, senin ve benim bildiğimiz yerde." Şimdi artık

Nyambura'nın ötesine bakarak, sanki başka insanlara hitap eder gibi konuşuyordu. Sonra sesi alçaldı ve fısıldadı: "Babam dedi ki, Misyon'da bir adam varmış, adı Livingstone, birçok da kadın. Kadınlar onun eşleriymiş. Peki, sence o adam sünnet olmamış bir kadınla evlenir mi? Sünnet olmayan bir kabile yok zaten. Başka türlü bir kız nasıl büyüyüp kadın olur?" Muthoni, kollarını kardeşinden ayırdı. Şimdi ayakta durup Nyambura'dan başka tarafa bakıyordu.

Nyambura hiçbir şey söyleyemedi. Muthoni'nin mantığını veya düşünme şeklini takip edemiyordu. Bu konular hakkında hiç bu kadar derinlemesine düşünememişti. Babasının doğru olduğunu söylediği yolu izlemekten memnundu. Ve onun öfkesinden korkuyordu. Muthoni, döndü ve kardeşini tekrar tuttu, gözleriyle ve vücuduyla yalvarıyordu.

"Lütfen kardeşim. Sakın söyleme. Sakın babama söyleme."

Karşılıklı ağlamaya başladılar. Nyambura'nın kalbi yumuşadı ve kız kardeşine acıdı. Keşke kardeşine yardım edebilseydi, bunu gerçekten istiyordu ama kendi güçsüzlüğünü çok şiddetli bir biçimde hissediyordu.

"Nasıl olacak bu iş?"

"Babamın ve annemin haberi olmadan. Ama nereye gideceğimi bilmiyorum."

"Teyzemiz Kameno'da yaşıyor." Nyambura, yardım etmeye çalışıyordu.

"Ah, evet. Onu düşünmüştüm. Mevsim gelince Kameno'ya giderim ve onunla kalırım."

Nyambura başka ne yapabilirdi? Kardeşini tekrar caydırmaya çalıştı ama sonuç alamadı: Muthoni, bir şeye karar verdiğinde onun fikrini değiştirmenin zorluğunu

içten içe biliyordu. Bu inatçı yanını Joshua'dan almıştı; o da bir kez kararını verdikten sonra amacından saptırılması zor bir adamdı.

Honia Nehri akmaya devam ediyordu. Böceklerin durmaksızın çıkardıkları ses, nehrin akışına karışarak devam ediyordu. Tüm bu sahne, Nyambura için dehşetli bir hale gelmişti ve artık heyecan duymuyordu. Sabah güneşinin sıcaklığı bile onu uyandıramamıştı. Kız kardeşini çok seviyordu ve şimdi neler olacağını bilmediği için canı sıkılıyordu.

Teneke su fıçılarını aldılar ve Makuyu'daki evlerine doğru yavaş yavaş sırta tırmanmaya başladılar. Bir anda Nyambura kardeşinden hafif bir inleme duydu. Hemen arkasını döndü; Muthoni'nin yüzünde perişan bir hal vardı, su fıçısı yamaçtan aşağı nehre doğru yuvarlanıyordu.

Nyambura ve Muthoni'nin tekrar aşağı inmeleri gerekiyordu. "Bu kötü bir alamet" diye düşündü Nyambura.

YEDİ

İki kız, sırtlarında ağır su varilleriyle köye vardıklarında, Makuyu'nun kadınları ve erkekleri çoktan uyanmış ve sabah işlerine koyulmuşlardı. Köyü oluşturan ve etrafa dağılmış kerpiç kulübelerden kıvrıla kıvrıla tüten yoğun mavi duman sırtların her yerindeydi. Orada burada peşlerindeki ufak çocukların güttüğü sığır ve keçiler bütün yönlere dağılırken, besbelli erken kalkanlardan olmayan bazı kadınlar su doldurmak için nehre henüz gidiyorlardı.

Bu sırt köyüne dağılmış evlerin arasında genel bir benzerlik vardı. Bu evler üç veya dört tane yuvarlak saman çatılı kulübeden oluşurdu. Her bir haneyi doğal bir çit çevrelerdi. Joshua'nın evi farklıydı. Onunki teneke çatılı dikdörtgen bir yapıydı ve sırtta tek başına ayrıksı duru-

yordu. Teneke çatı çoktan çürümeye başladığı ve yağmuru olduğu gibi içeri aldığı için, çatının sağında solunda, en kötü durumdaki yerleri yamamak için iliştirilmiş küçük çuval parçalarını görebilirdiniz. Böylesine ayrıksı ve meydan okurcasına dikilen bu yapı belki de Makuyu'yu dünyanın geri kalanından ayıran, o eski tecridin kırıldığının bir göstergesiydi.

Yine de şimdilik yakınlarda hiçbir şehir yoktu. Nairobi uzak, tepeler için yabancı bir şehirdi. En yakın misyonerlik merkezi hâlâ Siriana'ydı: Hastaneleri ve ülkenin her yanından kızları ve erkekleri kabul eden gelişmekte olan okuluyla büyük bir yerdi burası. Fakat misyonerler henüz tepelere kadar uzanamamışlardı. Yine de bir grup müritlerini çalışmaları için oraya göndermişlerdi. Tepe halkı muhafazakâr kalmayı, kendi topraklarının âdetlerine olan sadakatini sürdürüyordu. Livingstone, zaman zaman tepeleri ziyaret eder, birkaç takipçisine yeni bir coşku ve enerji aşılardı. Fakat onun asıl işi, Joshua'nın sırtındaydı.

Nyambura'nın babası Joshua, vaazlarında sürekli çınlayan keskin sesiyle güçten ve bilgiden bahseden orta yaşlı bir adamdı artık. O ve beraberindeki birkaç kişi, yeni inanca ilk katılanlar olmuştu. O zamanlar, Beyaz Adam'la birlikte yaşamak için, yeni kurulan Misyon'a tepelerden aşağı koşarak giden genç bir adamdı. Tepelerin intikamından korkardı; arkadaşlarının, ihanet ettiklerinin öfkesinden... Siriana'da hem bir sığınak bulmuştu hem de Beyaz Adam'ın gücünü ve hünerini. Okumayı ve yazmayı öğrendi. Yeni inanç, onu bütünüyle ele geçirene kadar içine işledi. Kabilesinin büyülerini, gücünü ve törenlerini reddetti. Tek Tanrı'nın derin varlığına döndü ve onu hissetti. Bütün gücü böylelikle Beyaz Adam'a vermemiş miydi? İsa'dan öğrenmişti:

İşte, kız gebe kalıp bir oğul doğuracak;
Adını Immanuel koyacaklar.

Halkının cahilliğinin farkına varmıştı. İçinde yaşadıkları karanlığın derinliğini hissetmişti. Çamurun ve pisliğin farkında olmadan içinde yüzdükleri çamurlu suyu görmüştü. Onun halkı Murungu'ya, Mwenenyaga'ya, Ngai'ye tapıyordu. Yanılmaz Beyaz Adam, Gikuyu Tanrılarına "karanlığın prensleri" diyordu.

Beyaz Adam'ın kâhini Yeşaya, İsa'nın geleceği kehanetinde bulunmuştu. Bir Mesih'in geleceğini anlatmıştı. Peki Gikuyu kâhini, Mugo wa Kibiro böyle bir kurtarıcıdan haber vermiş miydi? Hayır. Yeşaya çok büyüktü. İsa'nın, dünyanın kurtarıcısının geleceğini haber vermişti.

Onu reddedenler karanlığın çocuklarıdır;
Bunlar, bu şeytanın oğulları ve kızları,
Cehenneme gidecekler;
Ve dünyanın sonsuzluğunda, ilelebet yanacaklar.

Bu kuvvetli sözcükler, Joshua'yı korkutmuş ve bütün vücudunu sarsmıştı. Kendi varlığının köklerine kadar sarsmıştı. Vaftiz olmuş ve ancak o zaman huzura kavuşmuş ve titremesi kesilmişti.

Onu bütünüyle saran, ruhunu coşturan bir mutluluk duymuştu. Cehennemden kurtulmuştu. Tazelenmiş bir ruh gibi hissediyordu. Evde ve kilisede hep bunu söylerdi:

"Her kim İsa'yla birlikte olursa, işte o, taze bir ruhtur."

Yeniden doğmuştu. Cesur, korkudan azat edilmiş bir vaiz olmuştu. Ne Chege'den ne de tepelerin ve sakinleri-

nin ona söyleyeceklerinden ya da yapacaklarından korkuyordu artık. Makuyu'ya geri dönmüş ve kendi eski dinleyicilerini bile ürküten bir hararet ve hiddetle vaaz vermeye başlamıştı. Bu sese pek az insan direnebiliyordu. Pek çoğu geliyor, bazıları ona katılıyordu. Ve hep birlikte coşkulanıyor ve Tanrı'ya şükrediyorlardı.

Ama bazıları içmeye, kabile ritüellerindeki dansları yapmaya geri döndüler ve tabii ki sünnete de... Ve Joshua günden güne artan bir öfke ve sertlikle bu davranışları lanetledi. Belki de sözleri kök salmamıştı. Joshua'nın kendisi bu sözlere harfiyen uyma konusunda katı ve kararlıydı. Kendi evindeki dini birliği zorluyordu. Herkes için bir emsal, yollarını aydınlatacak bir ışık ve zayıfların İsa'ya giden yolu bulmak için üzerine basacakları bir taş olmak niyetindeydi.

İki kız gelip su fıçılarını indirdikleri sırada, Joshua evinin dışında oturuyordu. Nasıl çalıştıklarına, nasıl yan yana durduklarına baktı ve babalık gururu kabardı. Onun evinin güçlü bir Hıristiyan temeli vardı; kızlarının güçlü bir inançla ve Tanrı'nın yolunda büyümelerini istiyordu. Bütün herkese Hıristiyan bir evin nasıl olması gerektiğini gösterecek olan da bu değil miydi zaten!

Sıra dışı bir yıl oluyordu. Mevsimler bereketliydi. Darı ve fasulyeler, geleceğin belirsizliklerine karşı toplanıp biriktiriliyordu. İnsanlar mutluydu ve her yerde büyük bir coşku hâkimdi. Makuyu'daki Hıristiyan grubu bir araya geliyor ve Tanrı'ya dualar ediyordu.

Kameno'dan ve uyuyan aslanlar ülkesinin her tarafından ihtiyarlar toplandı ve kutsal ağacın altında Murungu'ya kurbanlar verdiler. Tüm bunlar, gerçekle-

şecek pek çok törenin başlangıç faslıydı. Yalnızca Joshua'nın cemaatinin Noel hazırlığı için değil, aynı zamanda diğerlerinin kabul törenleri için de. Joshua bu kabul törenlerine karşıydı; özellikle de Makuyu ve Kameno'nun arasındaki ilişkide yeni bir önem kazanan kadın sünnetine.

Joshua'ya göre, bu seremoniye boyun eğmek affedilmez bir günahtı. Ona her şeyi toplaması ve Mısır'ı terk etmesi söylenmemiş miydi! Bir Hıristiyan askeri olarak cesaretle seyahat edecek, vaat edilmiş topraklara gidecekti. Kimse onu bu amacından caydıramazdı. Yeni Kudüs'e bütün bir adam olarak girmek istiyordu.

Doğrusu, Joshua bunun o kadar büyük bir günah olduğuna inanıyordu ki, Tanrı'ya, sünnet edilmiş bir kadınla evlendiği için kendisini affetmesi için dua ediyordu: "Tanrım, bunun yalnızca benim kabahatim olmadığını biliyorsun. Tanrım, başka türlüsünü yapamazdım ve o bunu Mısır'dayken yaptı."

Karısı Miriamu'yla yalnız olduğu bazı zamanlar, ona bakıp üzüntüyle şöyle derdi: "Keşke bu ritüeli yerine getirmemiş olsaydın."

Miriamu'nun bu duyguları paylaştığı ya da bağrına bastığı yoktu. Ama onu tanıyordu. Joshua Tanrı'nın o kadar sadık bir takipçisi ve Eski Ahit'in kararlı bir inananıydı ki, bir günahı cezalandırmaktan asla geri durmazdı; bu, karısını dövmesi anlamına gelse bile... Tanrı'nın adaleti yerine getirildiği sürece onun için sorun yoktu.

O yıl boyunca işler Joshua için iyi gitmemişti. Kameno halkı, son zamanlarda Beyaz Adam'ın tepelere sıkça gelişinden huzursuzlanıyor ve bundan Joshua'yı sorum-

lu tutuyordu. Çok yakında Makuyu'da bir Hükümet Evi yapılacağı ve tepelerin buradan yönetileceği dedikodusu dolaşıyordu. Beyaz adamlardan biri, en son yaptığı ziyarette, bu bölgede yaşayan insanların Nairobi'deki hükümete vergi ödemeye başlayacağını duyurmuştu. İnsanlar verginin ne olduğundan habersiz omuz silkmişlerdi. Yine de bu durum için Joshua'yı suçluyorlardı.

Joshua'nın umurunda değildi bu. Kendisi bir hükümetin ne olduğunu biliyordu, Livingstone'dan öğrenmişti bunu. Bir Hıristiyan olarak hükümete itaat etmenin ve Sezar'ın hakkını Sezar'a, Tanrı'nın hakkını Tanrı'ya vermenin görevi olduğunu biliyordu. Her Hıristiyan'ın da böyle davranmasını istiyordu. Hem Beyaz Adam onun kardeşi değil miydi! Bu toprakların dertlerinden Beyaz Adam mı sorumluydu? Hayır! Halkın körlüğüydü sorumlu olan. İnsanlar aydınlıkta yürümek istemiyordu. Her yerde devam eden hazırlıklara ve törenlere bakın... Günahın kirli çamurunda giderek daha derine batan günahkârlara bakın...Joshua'nın korkunç öfkelendiği anlar oluyordu. Ve sonra sabırlı olması gerektiğini hatırlıyordu. Dualar yakında sırtlar için bir mucize yaratacaktı. Ve böylece Joshua diz çöktü. İnsanların kendi âdetlerini terk edip Beyaz Adam'ın yolunu izlemeleri için dua etti.

Duasından sonra güveni tazelendi ve yüzüne bir sakinlik geldi. Her an olabilecek bir şeyi bekliyordu ama sabırlı olması gerektiğini de biliyordu. Bir ilahi söyledi:

> Tanrım, şu hazırlıklarına bak,
> Tanrım, neden bu günahkâr nesli kurutup âdetlerini bitirmiyorsun?

Sünnet geri geliyor,
Savaşırken yanımda ol Tanrım.

İçinden, eline bir sopa alıp bu insanları cezalandırmak, diz çöktürmek geçiyordu. Tanrı'dan yüz çevirdiklerinde, onun sesine kulak vermediklerinde İsrailoğullarına yapılan da bu değil miydi?

Ateşi ve gök gürültüsünü getir üstlerine.
Seli getir.

Hiçbir şey olmadı. Törenler için hazırlıklar devam etti ve Joshua ile takipçileri kurtarıcının doğum gününe hazırlandılar.

SEKİZ

Pazar günleri Joshua için her zaman yoğun geçerdi. Uzun bir ayin yönetirdi. Bazen Kabonyi de ona yardım ederdi. Fakat Kobanyi'yi Joshua kadar zorlamıyordu vaaz vermek; Kabonyi, kalbinin derinliklerinden gelen bir inançla bunu yapardı. Törenden sonra dualar ve ilahiler söylenirdi. Bunların üstüne bir de sırtlardaki buluşmalar vardı. Bazen Joshua'nın araziye çıkması, bir sırttan öbürüne seyahat etmesi gerekirdi.

Bir pazar günü, büsbütün uzun bir töreni idare etti. Tören bittiğinde yorgunluktan bitkin düşmüştü. Ondan yalnızca bir hafta önce, Kabonyi'yle birlikte son gelişmeleri görüşmek için Siriana'ya gitmişlerdi. Siriana epey uzaktaydı ve bu yolu yürüyerek gitmişlerdi. Şimdiyse, özellikle de vaazından sonra, öyle bitap hissediyordu ki,

her zaman küçük Makuyu kilisesinin dışında söylenen dua ve ilahileri bile beklemedi. Karısı Miriamu'yu buldu ve birlikte eve gittiler.

Hiçbir zaman dışarıdaki ilahileri beklemeyen Nyambura da birkaç metre önlerindeydi. Muthoni ise ortalıkta yoktu.

Eve geldiler. Orada da yoktu. Sıra dışı bir durum değildi bu: Muthoni'nin, köylülerle sohbet ederken geride kaldığı çok olurdu. Fakat Nyambura o gün Muthoni'nin geride kalmadığını biliyordu ve eve gidip de onu bulamayınca şaşırmıştı.

Muthoni akşam da görünmedi. Nymabura'nın kalbi küt küt atıyordu. Huzursuzlanmıştı ve evin önünde dolanıyordu. Şarkı söylemeye çalışıyordu ama aslında aklı Muthoni'deydi. İçeri girip de annesinin sakin yüzünü görünce kalbi ezildi. Joshua, yatağında dinleniyordu. Nyambura ise endişe içindeydi ve Joshua Muthoni'yi soracak diye ödü kopuyordu. Joshua, çocukların geç saatte dışarıda olmalarına izin vermezdi. Şimdilerde de işi daha da sıkı tutuyordu; çünkü kabul törenleri devam ediyordu. Çocuklarının bunlarla zehirlenmesini istemezdi. Neyse ki bugün her zamankinden erken gitmişti yatağa.

"Muthoni nerede acaba?" diye sordu Miriamu, bir parça şaşkınlıkla. Sakin bir kadındı ve evde gereksiz gerilimler olmasından hiç hoşlanmazdı. Kızlarına her zaman babalarına itaat etmelerini öğütlerdi. Bunu kabaca ya da kızarak söylemezdi. Bir niyetin, bir inancın, bir yaşam tarzının ifadesiydi bu. "Babanız böyle diyor..." derdi ve çocuklarının telaş yapmadan, gücenmeden öyle yapmalarını beklerdi. Hıristiyan inancındaki boyun eğmenin değerini öğrenmişti ve her inançlı kişinin de hayata kar-

şı duruşunun bu olması gerektiğini düşünüyordu. Hayatı sorguladığından değil; hayat ona bir erkek vermişti ve kendi bildiği şekilde onu seviyor ve ona bakıyordu. Tanrı'ya olan sadakati ve inancı, Joshua'dan duyduğu korkudan ayrı değildi. Ama din böyleydi ve işlerin de bu şekilde olması gerekiyordu. Yine de bu dini öğrenmiş ve kabul etmiş bu kadının gözlerine bakan kişi, içinde gerçek bir Gikuyu kadınının uyumakta olduğunu anlayabilirdi.

Nyambura, sesini çıkarmadı. Ne söyleyeceğini bilmiyordu. Henüz uygun bir bahane bulamadan, babası Muthoni'yi çağırdı. Bir şey isteyeceği zamanlarda hep Muthoni'yi çağırırdı. Nyambura ve Miriamu, Muthoni'nin ortalarda olmadığının yeni farkına varmış gibi birbirlerine baktılar. Sonra Nyambura ayağa fırladı ve sanki Muthoni'yi arıyormuş gibi dışarı çıktı. Aslında tek derdi babasının öfkesinden uzakta olmaktı. Muthoni, gideceğini Nyambura'ya söylememişti. Kiliseden öylece kaçıp gitmişti. Fakat Nyambura, üzerinden birkaç ay geçmiş olsa da, o sabah nehirde yaşananları unutmamıştı.

Eve geri döndüğünde, Joshua'yı Miriamu'nun yanında dikilip ona kötü kötü bakarken buldu.

"Sana tekrar söylüyorum. Kızının nerede olduğunu biliyorsun. Git! Git ve onu bul."

Karanlık çöküyordu. Nyambura kapıda durmuş, korkudan sinmişti. Üç taşın üzerindeki kap kaynamıştı. Miriamu dışarı çıktı. Anne olmak böyle bir şeydi. Çocuklarının bütün günahlarını ve suçlarını omuzlarında taşımak demekti. Muthoni'nin olma ihtimali olan bütün kulübeleri dolaşıyordu. Onu bulamadı. Geri döndü ve Nyambura'nın kabı ateşin üstünden indirdiğini gördü. Joshua ve Nyambura tek kelime konuşmamışlardı. Joshua, Nyambura'ya kardeşinin nerelerde olduğunu

sorma zahmetine girmemişti. Belki de öfkesi gözünü karartmıştı.

Miriamu'ya döndü: "Onu buldun mu?" Miriamu bir şey söylemedi.

"Git bul şunu. Dışarıda uyuyamaz!"

Miriamu tereddütlüydü. Kızı nereye gidebilirdi ki? Joshua'nın mantıksız davrandığını hissediyordu ama bunu münakaşaya girmeden nasıl söyleyeceğini bilmiyordu. Nyambura tam o sırada, iki sadakat arasında kalmış bir ruhun, korku karşısında nasıl eziyete maruz kaldığını deneyimliyordu. Muthoni'nin sırrını açıklamalı mıydı? Ya Muthoni geri dönerse ne olacaktı!

"Ama... Ama..." Miriamu kekeliyordu. Nyambura daha fazla dayanamayacaktı. Muthoni'ye olan dile getirilmemiş sözünü tutmak için elinden geleni yapmıştı.

"Belki de teyzeme gitmiştir" dedi çekinerek. Hiç sesini çıkarmasa daha iyi olacaktı. Joshua neredeyse üzerine atladı:

"Ne! Teyzene mi? Nereye? Çabuk söyle!"

Nyambura, babasının patlaması karşısında sindi. Ama tereddütte kaldı ve olayın açığa çıkacağı andan kaçınmak için şöyle dedi:

"Bence Kameno'daki teyzeme gitmiştir."

"Ne yapmaya?"

Faydası yoktu. Kapıya baktı, cesaretini toplayıp o meşum kelimeyi söylediği anda koşarak uzaklaşmaya hazırdı...

"Sünnet."

"Ne!"

"Sünnet olmaya."

Kaçmaya fırsat bulamadan Joshua tepesine bindi. Ona düşmanca bakıyor, durmaksızın sarsıyordu. Çıldırmış

gibiydi ve ağzının kenarlarında küçük köpükler görünüyordu.

"Nereden biliyorsun? Sana kim anlattı?"

Nyambura, korkudan kendini kaybetmişti. Babasının kendisini döveceğini düşünüyordu. Birdenbire Joshua onu bıraktı. Çok küçük bir inilti çıktı ağzından. Nyambura, bu iniltide acı ve azap olduğunu görüyordu. Babasının haline üzüldü. Joshua, ağır adımlarla şöminenin yanına döndü ve bir tabureye çöktü. Yenilgi ve aşağılanmayı ilk defa tecrübe eden bir av hayvanı gibi görünüyordu. Yaşlandığını fark etti. Sonra ölçülü, cansız bir sesle şöyle dedi:

"Sana bir kereliğine Kameno'ya gitme izni veriyorum. Teyze dediğin o kadına git. Muthoni'ye geri gelmesini söyle. Eğer gelirse, her şeyi unuturuz. Gelmezse eğer, ona de ki: artık benim kızım değildir." Yatağına geri döndü.

Joshua, bunları söyledikten sonra eve bir sessizlik çöktü. Miriamu konuşmadı. Muthoni'nin herhangi bir açıklaması ve sebebi yokmuş gibi görünen bu hareketi karşısında o da şoke olmuş ve sessiz kalmıştı. Muthoni'yi çok seviyordu ve onu kaybetmek istemiyordu. Joshua'nın da söylediklerinde ciddi olduğunu biliyordu. Gözünden yaşlar dökülmeye başladı. Ateşin sönmekte olan közlerine dökülürken parlıyordu gözyaşları. Ara sıra ateş titriyor, kerpiç duvarlarda biçimsiz gölgeler yaratıyordu. Şekilsiz gölgeler alaycı bir havayla hareket edip sallanıyorlardı.

Ertesi gün, Nyambura kötü haberi getirdi; Muthoni, eve dönmeyi reddetmişti.

Joshua, bunu dinlerken yerinden kımıldamadı. Önceki akşam şeytanın kendisini gafil avlamasının utancını

duyuyordu hâlâ. Şimdiyse, bir daha bu şekilde boşluğa düşmeyecek gücü bulmak için dua ediyordu. Ama bu haber ağır gelmişti ona, doğruluk yolunda yürümüş bu adama... Eyüp Peygamber'i hatırladı ve Tanrı'ya şükretti.

O günden itibaren onun için Muthoni artık yoktu, kalbinden atmıştı onu. Joshua'ya ve onun örnek bir Hıristiyan evi olması gereken hanesine ebedi bir utanç getirmişti Muthoni.

Öyle olsun. Bırakın Mısır'a geri dönsün. Bırakın dönsün. O, Joshua, durmadan, hiç durmadan yoluna devam edip yeni Kudüs'e gidecektir.

DOKUZ

Hasatlar gelip geçti. İyi gitmişti, insanlar memnundular. Yıllardır bu kadar bereketli hasatlar olmamıştı. Sırtlarda yeri göğü titreten heyecanlı telaşa tanıklık eden yaşlılar, derinden gelen bir korkuyla iç çektiler. Gençlik günlerinde onlar da böyle zamanlar görmemişler miydi?

Bunun üzerine, ihtiyarlar Murungu'ya pek çok kurban verdiler. Böyle olağanüstü hasatların neyin alameti olduğunu kim bilmezdi. Tepeleri perişan eden, bütün Gikuyu ülkesini kasıp kavuran büyük kıtlığı kim hatırlamazdı! Beyaz Adam'ın nihai gelişinden önceydi bu. İhtiyarların çoğu gençti o zaman. Ama büyük bolluğun ve hasatların, kıtlığı öncelediğini asla unutmadılar.

Chege, gayet iyi hatırlıyordu. O ve başka pek çok kişi, bir daha hiç kıtlık olmayacağını düşünüyorlardı. Fakat kıtlık bu düşüncelerin hemen ardından gelmişti. Chege, yeni evlendikleriyle ve başka birkaç kişiyle birlikte, gizli bir patikayı izleyerek tepelerden ayrıldı. İki karısı, felaketten sağ kurtulamadı. Chege, henüz gençti. Çok geçmeden kendine yeni bir gelin buldu ve tepelere geri geldi. İnsanlara Beyaz Adam' anlatmak için geri döndü. Ama dinlemediler. Beyaz Adam, Siriana'ya geldiğinde bile kimse Chege'nin sözlerine kulak asmadı. Kabonyi ve Joshua din değiştirdiklerinde, onlarla olan ilişkisini kesti. Bu Hıristiyanlardan hiçbir iyilik gelmezdi, bunu her zaman söylüyordu. Kimsenin göremediklerini görüyordu o. Joshua'nın takipçileri bu topraklara o kadar çok anlaşmazlık getirecekti ki, kabile dağılacaktı.

Bu Hıristiyanlar, kabilede iyi ve güzel olan ne varsa ona karşı vaazlar vermiyor muydu! Sünnet, Gikuyu geleneklerinin merkezinde duran âdetti. Sünnet olmamış bir kız işitilmiş şey miydi! Kim böyle bir kız için inekler ve keçiler vermeye yanaşırdı! Bunun kendi oğlu olmayacağı kesindi. Waiyaki asla kabilesine ihanet etmezdi.

Chege'nin, kendi ailesi için korkacak pek bir şeyi yoktu. Kızları sünnet olmuş ve çoktan evlenmişlerdi. Waiyaki ise yıllardır Siriana'daydı ve yeni inanç zehrinin ona bulaşması pek mümkün değildi. Geri dönüp kabilesi adına savaşmak için kendini donatıyordu. Fakat Chege'nin oğlu için endişelendiği zamanlar oluyordu bazen. Acaba kabileyi yüzüstü bırakır mıydı? Acaba kehaneti yanıltır mıydı? Böyle zamanlarda bir yenilgi, bir çaresizlik hissi kaplardı içini. Sonra oğlu tatil için gelir ve Chege, ona fazla bir şey söylemese de her şeyin yolunda olduğunu görürdü.

Sebat ediyordu Chege. Artık yaşının ilerlediğinin ve çok zamanı kalmadığının farkındaydı. Ve bütün inancını genç adama aktarmak istiyordu. Sanki hayatı, kalbi, Waiyaki tarafından taşınıyordu ve o da oğlunun sendelemesinden korkuyordu.

Chege, gerçek Gikuyu'nun cisimleşmiş hali, bizzat kendi oğlunu, varlığına daima karşı olduğu misyonerlik merkezine göndermesinde bir çelişki görmüyordu. Ama ne önemi vardı ki? İnsanları uyarmıştı. Silahlara sarılmayı reddetmişlerdi. Şu anda bunu yapmak için çok geç kalmış bile olabilirlerdi. Neyse ki Beyaz Adam'ı yenmenin başka yolları da vardı. Kehanet hâlâ bozulmamıştı. Halkın umudu onun gerçekleşmesindeydi. Chege, bir ders almış ve bunu oğluna öğretmişti. Beyaz Adam'la ilgili meselelerde bilgece davranmak iyiydi.

Chege, bu yüzden bekliyor ve ümit ediyordu. Waiyaki izliyordu, ilerleyişini ve davranışlarını. Oğlunun içinde yaşıyordu. Eğer kehanet kendisiyle gerçekleşmezse, sorun değildi, oğlu vardı. Ne fark ederdi? Tepelerden bir kurtarıcı gelecekti. İyiydi. Waiyaki, tepelerden gelecek siyah bir kurtarıcıyı müjdeleyen büyük kâhinin soyunun sonuncusuydu. Çocuk Siriana'da iyi gidiyordu. İkinci doğum törenine önceden katılmıştı. Ve bu mevsim, erkekliğe kabul töreni olacaktı. Bu tören onun Beyaz Adam'ın bilgeliğini daha hızlı kavramasına ve kabileye yardım etmesine yardımcı olacaktı. Chege'nin görmek istediği de buydu: kendisi ölmeden Waiyaki'nin bir erkek olması. İşte o zaman kendi başlattığı (hayır, uzun zaman önce Mugo'nun başlattığı) işin yarım kalmayacağından emin olacaktı. Sünnetsiz bir çocuğa, bir *kihii*'ye kıyasla, bir erkeğe çok daha kolay güvenebilirdiniz.

Kurbanlar, yaklaşan sünnet hazırlıklarıyla kol kola gidiyordu. Her yerde kabul töreninin adayları toplanıyordu. Ev ev geziyor, tören şarkılarını söyleyip dans ediyorlardı. Eski zamanlardan, Demi bu topraklarda olduğu zamanlardan bu zamana söylenegelen şarkılardı bunlar.

Waiyaki de adaylardan biriydi. O, kuvvetli kolları ve bacaklarıyla genç bir adamdı artık. Dansları pek sevmiyordu. Bunun esas sebebi, yıllardır bu danslara çalışan aday arkadaşları kadar iyi beceremiyor olmasıydı. Sonuçta, ikinci doğumunun hemen ardından Siriana'ya gitmiş ve her ne kadar tatillerde evine geliyor olsa da, onca yıl orada yaşamıştı. Waiyaki, kimi yönleriyle yaşına meydan okurdu ve bu da babasını sık sık şaşırtırdı. Ama ince ve titrek sesi ona ihanet ederdi. Waiyaki, sıklıkla neden Siriana'ya gönderildiğini hatırlardı. Fakat aradan geçen yıllarla birlikte, o günün hayali de keskinliği ve gerçekliğini yitirmeye başlamıştı. Bunu daha ziyade bir illüzyon, ihtiyar bir adamın hayali olarak görüyordu. Yine de okulda sıkı çalışıyordu. Şimdi artık Siriana Ortaokulu'nun son sınıfındaydı ve Kenya'nın her yerinden çocuklarla tanışma imkânı vardı.

Waiyaki'nin tepelerden uzak oluşu, kabile için en önemli olan şeylerle temasını engellemişti. Ayrıca, her ne kadar çok direnmiş olsa da, onu bu dans ve kutlamalara kendiliğinden yanıt vermekten alıkoyan birtakım fikirler ve görüşler edinmesinin önüne geçememişti. Ama kabul törenine dahil olması gerektiğini biliyordu. Ve babasını hayal kırıklığına uğratmak istemiyordu. Waiyaki, babasının, muhtemelen hayatının gerçek ve temel bir parçası olan o hayalle birlikte öleceğini biliyordu. Waiyaki, sünnet olma fikrinden hoşlanmıyor da değildi. Tam tersine, hevesle bekliyordu bunu. Cesaretini bu seremo-

niyle test etmek onun çocukluk hevesiydi. İşin aslı, Livingstone'un, öğrendiği onca şeye ve kutsallığa rağmen, kabile için önemini anlamadığı ve muhtemelen hiç anlayamayacağı bir geleneğe saldırma işini biraz abarttığını düşünüyordu.

Davulların ve çanların ötesinde, bağrışlar tepelerden tepelere sanki uyumak isteyenleri uyanık tutmak için yükseliyordu. Bu gece kabul gününün arifesiydi ve en büyük dansları görecekti. Waiyaki'nin zihni huzursuzdu. Kutsal Koru'ya yaptıkları şu ünlü seyahatten bu yana, onu bu kadar sarsan başka bir olay hatırlayamıyordu. O yolculuk da bir hayal olmuştu şimdi. Bu ise gerçekti, herkes bunu konuşuyordu. Waiyaki durmaksızın, "Bunu neden yapsın ki!" diye düşünüyordu. Ve onunla konuşmak, olan biteni onun ağzından duymak istiyordu. Muthoni'nin başkaldırısı, sanki haberler rüzgâr ve davullar yoluyla yayılıyormuş gibi bir tepeden diğerine çınlıyordu. İsmi kalpten kalbe fısıldanıyordu. Waiyaki onu önceki gün dans etmek için gittiği bir evde görmüştü. Ama o zaman, adaylardan biri onu sırtından çimdikleyip, bir grup dans eden kadının arasında zıplayıp kalçalarını iki yana sallayan genç kızı işaret ettiğinde, inanmamıştı.

"O, Muthoni."

"Hangi Muthoni?"

"Joshua'nın kızı elbette."

"Joshua'nın kızı mı? Joshua'nın kızı!"

İnanılacak gibi değildi. Muthoni'yi küçüklüğünden tanırdı. Kinuthia ve Kamau'yla birlikte onu Honia'da tuzağa düşürdükleri ve dehşetle çığlık atmasına sebep oldukları o günü hatırlayabiliyordu. Waiyaki, sonradan utanca dönüşen bir zevk duymuştu. Kızları korkutmanın

cesaretle ilgisi yok, diye düşünmüştü. Sonradan bu olayı öğrenen annesinden de dayak yemişti. Neyse ki mesele kadınlar arasında kalmıştı da, Chege ve Joshua'nın bu işten haberleri olmamıştı.

Ve şimdi buradaydı. Waiyaki, Joshua'yı hem Makuyu'da hem Siriana'da birkaç kez görmüştü. Dinle ilgili konularda ne kadar katı olduğunu duymuştu, hayatla ilgili her şeyi kapsıyordu bu aslında. Peki, kızı buraya nasıl gelebilmişti? Herhalde kaçmış olacaktı. Bunu yapan çok kız vardı. En azından "öteden", misyonların uzun zamandır yerleşik olduğu yerlerden gelen çocuklar öyle söylüyorlardı. Aynı gece Waiyaki, Kinuthia'yı arayıp buldu. Kinuthia da kabul töreninin adaylarından biriydi.

"Beni şaşırttın" dedi Kinuthia, gülerek. "Onun kaçtığını duymamış mıydın?"

Gerçekten kaçmış, gerçekten otoriteye isyan etmiş olması fikri her nasılsa şoke etmişti onu. Kendisi Chege'ye itaatsizlik etmeye asla cesaret edemezdi. En azından bunu yapabileceğini düşünemiyordu.

Böylece Waiyaki, bu gece Muthoni'nin gerçekten kaçtığını öğrenmişti. Bundan sonra Kameno'da yaşayan teyzesi ilgilenecekti Muthoni'yle. Bazı köylerde insanlar buna inanamıyordu. Joshua'nın bu işte bir parmağı olduğunu, belki de çileden çıkmış tepelerin öfkeli Tanrılarını yatıştırmak için böyle yaptığını söylüyorlardı. Joshua'nın gizlice bira aldığı bilinmiyor muydu? Tuhaf bir şekilde, onu daha önceleri hiç kimse içerken görmemişti. Ama bildiklerini söylüyorlardı.

Dans töreni, Kameno'da açık bir alanda yapılıyordu. Herkes ıslıklar, kornalar, kırık tenekeler ve ellerine geçen başka şeylerle şarkı ve dansların ritmine eşlik ediyordu. Heyecandan çılgına dönmüştü insanlar. Genç ve yaşlı, kadın ve çocuk, herkes dansın sihirli ritmine kaptırmış-

tı kendini. Erkekler bir dairenin etrafında toplanmış, bağırıp çağırıyor, havaya zıplıyorlardı. Onlar için bu andı. Tam zamanıydı. Kadınlarsa, belden üstleri çıplak, zayıf memeleri göğüslerine çarpa çarpa büyük ateşin etrafında dönüyor, her çeşit tahrik edici şekilde bedenlerini kıvırıp kalçalarını sallıyorlardı; ama tüm bunları daima ritme ayak uydurarak yapıyorlardı.

Özgürdüler. Yaşlılar ve gençler bu gecelik uzlaşmışlardı. Erkek ve kadınların gizli uzuvları hakkında, insanların, özellikle de gençlerin ve yaşlıların, erkek ve kadınların arasındaki ilişkileri belirleyen katı sosyal kurallara aykırı olacağı kaygısı taşımadan her şeyi konuşabilir, istediğiniz şarkıyı söyleyebilirdiniz.

Waiyaki ise hâlâ rahat değildi. İçinde bir şeyler kendini bu çılgınlığa kaptırmasına izin vermiyordu. Muthoni yüzünden miydi bu? Şimdi Livingstone kendisini bulsa veya ketlenmiş duygularını serbest kalmasıyla ortaya çıkan kaosu görse acaba ne derdi, diye merak etti. Hele bir de şu ağızlardan çıkan kelimeleri duysa! Waiyaki bile bu yasak şeylerin konuşulmasından bir parça utanç duyuyordu. Belki de başka herhangi bir zamanda yasak şeylerden konuşmanın sosyal bir tabu olmasından ötürü böyleydi. Elbette Waiyaki tüm konuşmalara rağmen kötü bir şey olmayacağını biliyordu. Aslında böyle bir ortama bir kadınla birlikte gitmenin kendisi zaten tabuydu.

Derken, Muthoni göründü... Söylenen şarkının sesi ve heyecanı yükseldi. Ve Muthoni bir harikaydı. Bunu nereden öğrenmişti? Waiyaki kenardan izlerken bunları düşünüyordu. Muthoni dans ediyor, şarkı söylüyordu; şarkı aşkı tarif ediyor, kadın ve erkek arasındaki ilişkilerden bahsediyor, sevişme sahneleri ve sözleri içeriyordu. Siriana'daki misyonerler, hiç kuşkusuz ebedi

cehennemle lanetlerdi onu. Waiyaki, gözlerini ona dikti. İçinde hafifçe bir şeyler kıpırdadı. Sarı ışığın altında çok güzel ve mutlu görünüyordu Muthoni; tuhaf bir sevinç duydu...

Birileri onu dairenin içine çekti. Kinuthia'ydı bu. "Dans et!" diye bağırdı kızlar, onu dairenin içinde çekiştirip birtakım kalça hareketleri yaptıkları sırada. Başlangıçta, içindeki şey onu uzak tuttu, kendini büsbütün akışa bırakmasını engelledi. Bedeni hareket etmesine ve ağzından kelimeler dökülmesine karşın ruhu olan bitene tümüyle katılmıyordu. Sonra, bir köşeden isminin söylendiğini duydu. Onun için şarkı söylüyorlardı. Bazıları onu övüyor, diğerleri ise alay ediyordu. İsmi davulculara ve solistlere geçmişti.

Taşkınlık ve haykırışlar yükselmişti tekrar. Ve Waiyaki birden, yumuşak ve güçlü bir el ruhunu yakalayıp hızla çıkarmış gibi hissetti. Tuhaf bir şekilde duygularının ve arzularının belirsiz bir anda tutulduğunu ve sonra serbest kaldığını hissetti. Waiyaki hiçbir şeydi. Özgürdü. Her şeyi unutmuştu. Şimdi yalnızca bunu, coşku ve zevkle dolu bu çılgın sarhoşluk halini istiyordu. Ani hareket dalgaları tüm bedenine, tüm varlığına çarpıyordu.

Eline bir boynuz vermişlerdi. Çılgınca onu üflüyordu. Zıplıyor, kalçalarını sallıyor ve bedeniyle her türden hareketi yapıyordu. Diğerleri onu izlemeye çalışıyordu. Muthoni'nin gizemi kaybolmuştu. Onu öğrenmek zorunda değilsin. Hayır. Yalnızca bu ritimdeki hayale ver kendini. Birkaç saniye içinde kendini Muthoni'yle yüz yüze buldu. İkisini birden dairenin merkezine ittiler.

Muthoni ona sıkıca tutunuyor gibi görünüyordu. Elleriyle değil. Görünür bir şekilde değil. İçinden gelen bir şeydi bu. Neydi peki? Ne olduğunu kestiremiyordu Wa-

iyaki. Kahkahasıydı belki. Waiyaki o kahkahanın büyülü olduğunu düşünüyordu, kalbinin içinde çınlıyordu çünkü... Daha önce hiç hissetmediği şeyler uyandırıyordu. Ve gözlerinde parlayan şey neydi? Keder çizgileri mi vardı gözlerinde? Waiyaki bir süre boyunca korktu ve düşündü. Annesi onları izliyordu. Muthoni'ye döndü. Büyü artık yoktu, kaybolmuştu. Bir an sonra Waiyaki kendini kalabalıktan uzakta amaçsızca dolaşıp karnındaki boşlukla mücadele ederken buldu. Canı yanmıştı. Kendini çıplak bırakmış, tüm o gözlerin önünde savunmasız kalmıştı.

Ağaçların kararan saçakları arasından Muthoni'nin peşinden koştu. Muthoni orada duruyordu; her ikisi de kendi şeytanlarıyla boğuşurken aralarındaki tek iletişim sessiz nefes alışverişleriydi.

"Sen bir asisin" dedi Waiyaki, neredeyse farkında olmayarak.

"Evet, öyleyim" diye yanıtladı Muthoni, meydan okurcasına.

"Bunu neden yaptın Muthoni?" diye sordu sertçe.

"Neyi?"

Waiyaki aptal hissetti kendini. Kelimeler bir anda oluşmuştu ve niyeti onunla nazikçe konuşmak, hikâyesini onun ağzından duymaktı. Şimdiyse yumuşamıştı. Kafası karışmış bir halde kekeliyordu.

"Ben... Ben... demek istediğim, kaçışın, babandan uzaklaşman..." Hemen cevap vermedi Muthoni. Bir sessizlik oldu. Karanlıkta birbirlerini görmüyorlardı ama nefes alışverişlerinden birbirlerinin orada olduklarını biliyorlardı. Sonra Muthoni konuştu, berrak ama üzüntüden hafifçe titreyen bir sesle:

"Hiç kimse anlamıyor. Hıristiyan olduğumu söylüyorum ve babam ve annem yeni inancın peşinden gidiyor-

lar. Bundan kaçmadım. Ama aynı zamanda kabilenin âdetlerine göre de kabul edilmek istiyorum. Şu anda olduğum gibi nasıl kalabilirim! Babamın beni göndermeyeceğini biliyordum, bu yüzden kendim geldim." Sesi değişiyor gibiydi. Ama hâlâ aynı tonda konuşuyordu. Fakat Waiyaki, Muthoni'nin kendisini unuttuğunu hissediyordu; hikâyesini karanlığa anlatıyordu sanki. "Ben bir kadın olmak istiyorum. Babam ve annem sünnetliler. Peki, neden beni engelliyorlar, bunu benim elimden niye alıyorlar? Benimle aynı zamanda doğan bütün kızlar benden ayrılırsa kabilede dolaşacak yüzüm olur mu!"

Muthoni'nin sözleri Waiyaki için adeta yeni bir dünyanın kapısını aralıyordu. Yine de açıkça göremiyordu. Muthoni'nin sesindeki titreme Waiyaki'yi alıp götürüyordu:

"Kabile içinde güzel bir kadın olmak istiyorum; yatağım için bir koca, şöminenin etrafında oynayacak çocuklar istiyorum." İçine sürüklendiği bir rüyaydı bu, kendini ve durduğu yeri unuttuğu bir rüya. Uzun zaman öncesinden başka bir rüyayı hatırlıyordu. Ama bu seferkinin tabiatı farklıydı; şiddetli ve karşıt güçleri karıştırıyordu içinde. "Evet, kabilenin usullerine göre güzel bir kadın olmak istiyorum..."

Ve Muthoni, rüyadan uzaklaştı, yanında rüyası ve karanlığıyla birlikte. Waiyaki olduğu yerde kaldı, biraz sersemlemiş ve hissizleşmişti. Bu halinden yavaş yavaş uyandı. Canı sıkılmıştı. Kalabalığın arasına geri döndü. Ama onu tekrar yakalamayacaklarını artık biliyordu; çünkü bütün bunlardan ayrıydı. O gece, kendisinde bir şeylerin eksik olduğu, kendisinin ötesinde bir şeyin özlemini çektiği hissi, küçük üzüntü dalgaları halinde geldi ve uyumasına engel oldu.

ON

Her yerde sis vardı. Kameno, Makuyu ve diğer sırtları, ince beyaz bir duman kaplamıştı. Hava soğuktu, teni üşütüyordu. Ama Honia Nehri, sise meydan okurcasına akıyordu. Buna karşın su soğuktu.

Waiyaki'ye göre, sabahın bu erken saatinde banyo yapanın tenini adeta keskin bir bıçak gibi keserdi su. Nehrin kıyısına yakın bir yerde, çıplak halde oturduğunda biraz ürperdi. Derisine çarpan soğuk su kaslarını uyuşturuyordu. Kollarını dirseklerinde birleştirmiş, dizleri üstüne çökmüştü. Avuçları sımsıkı bir yumruk halinde katlanmıştı ve bu yüzden parmak boğumları birer kabarıklık gibi görünüyordu. Başparmakları birinci ve ikinci parmağının arasına sıkışmıştı ve yukarı bakıyordu. Penisi büzüşmüştü ve Waiyaki ona baktığında kendisine

ait olup olmadığını anlayamıyordu. Waiyaki yalnız değildi. Kıyı boyunca diğer adaylar oturmuş "cerrah"ı bekliyorlardı.

Waiyaki hayatı boyunca bu günü, cesaretini bir erkek gibi gösterebileceği bu fırsatı beklemişti. Çocukluğunun gizli tutkusu olmuştu bu. Yine de şimdi, o an geldiğinde korktuğunu hissediyordu. Ama bunu belli etmiyordu. Yalnızca boşluğa bakıyordu. Korku ona cesaret veriyordu. Gözleri hiç kımıldamıyordu. Aslında hiçbir şey gördüğü yoktu. Bıçak etini kestiği anda ince, sert bir acı hissetti. Cerrah işini yapmıştı. Kanı öylece yere damlıyor, toprağa karışıyordu. Bundan böyle, Waiyaki dini bir bağla bağlanmıştı toprağa, sanki kanı bir adakmış gibi. Etrafında kadınlar vardı ve bağırışlar içinde onu övüyorlardı. Chege'nin oğlu kendini kanıtlamıştı. Böyle övgüler yalnızca cesur olanlara düzülürdü.

Cerrah gittikten sonra da Waiyaki yerinden kalkmadı. Üzerinde beyaz bir çarşaf vardı. Her şey yolundaydı. Fakat bütün vücudu acıyla sarsılıyordu. Muthoni'nin ne hissettiğini merak etti. Onun yerinde olsaydı, kendini asla böyle bir acıya sürüklemeyeceğini düşündü. Ve hemen ardından böyle şeyler düşündüğü için kendinden nefret etti. Tepelerin âdetlerine dayanmak ve içinde olup sırlarını öğrenmek zorundaydı.

Çocukluk günleri gelip geçmişti. Zihninde kümelenen bir sürü şey vardı: İlk macerası, okul yılları... Livingstone'u düşünüyordu. Acaba Waiyaki'yi burada, yüzü nehre dönük, penisinden parmaklarına kanlar damlayıp yere düşerken, üzerindeki beyaz patiska çarşafla bulsa ne düşünürdü? Waiyaki, Livingstone'un orada durup kendisini izlemesine dair bu korkunç fikre gülmek istiyordu ki... Aaa!.. Uyuşma geçiyordu... Derisi tekrar canlanıyor-

du... Acı... Waiyaki hareket edemiyordu. Acı onu yiyip bitiriyordu. Tepelerin gizemine açılan kapıydı bu. Ve o gün Chege onu Kutsal Koru'ya götürdüğünde, bir anlığına apaçık görünmüştü. Sonra bu tecrübe keskinliğini yitirmişti... Çoğunu... İhtiyarın zamana meydan okuması tuhaftı... Waiyaki onu anlamış mıydı? Bir şeyler Chege'yi etrafındaki her şeyden ayrı tutmuştu hep. Livingstone da bir bakıma Chege'ye benziyordu... Diğer tarafta duran haliydi... Hayır... İkisini karıştırıyordu... Yine acı, sanki karıncalar etini yiyor gibi yanıyordu canı... Ah... İki güçlü dalga... Aklı havadaydı... Tut kendini Waiyaki. Sıkı dur...

Bağırış ve ağlama seslerinin karışımı, acı iniltilerini bastırıyordu! Kadınlar onların cesaretlerini söylüyordu şarkılarla. Hepsi bitmişti. Yeni nesil kendini kanıtlamıştı. Bir tek fire bile vermeden.

Hastane, köyden biraz uzaktaki küçük bir barakaydı. Girinti çıkıntılı sert bir zemini vardı. İnce bir çimen tabakası ve muz yaprakları yataklarıydı. İki gün içinde Waiyaki'nin yarası o kadar çok şişmişti ki, iyileşip iyileşmeyeceğini merak etmeye başlamıştı. Belki de erkekliğini kaybedecekti. Ürperdi. Diğer adayların da durumu aynıydı. Ve ne zaman bakıcıları pansumana gelse, adaylardan birkaçı, yaralarına dokunulduğu anda acıyla bağırıyordu. Bolca yemekleri vardı ama kimde bunları yiyecek ağız tadı kalmıştı ki! "Şeyleri"nin kesileceğine dair alaycı tehditlerle yemeye zorlanıyorlardı. Daha ciddi bir tehdit ise, barakaya bir kadının getirileceği ve adaylardan birinin onlar orada beklerken kadınla sevişeceğiydi. Adaylar dehşete düştüler ve bakıcılar güldüler buna... O türden en küçük bir tahrik durumunda yaralarının ne kadar çok acıyacağını herkes biliyordu.

Sıkıntılarını gideren tek şey, bakıcıların onlara erkeklere ve onların sırlarına dair hikâyeler anlatmasıydı. Başlangıçta Waiyaki bu türden hikâyelere tahammül edemiyordu; özellikle de dinlemeye mecbur olduğunda. Eğitimlerinin bir parçasıydı bu. Ama birkaç gün sonra, yarası biraz daha iyileştiğinde, bu hikâyeleri zevkle ve keyif alarak dinleyebildiğini fark etti. Öğrenecek çok şeyi vardı.

"Hepsi çıktı mı artık?"

"Evet. Çok mutluyuz. Çocuklar tepeler için itibar kaynağı oldular." Gerçekten de Chege'nin sesinde bir gurur vardı. Bunun için bir sebebi de vardı. Gittiği her yerde, oğlunun bütün bu deneyimden nasıl çıktığına dair övgüler duymuştu. İnsanlar, Beyaz Adam'ın eğitiminin onu yumuşatmamasına, geleneksel çileye kaçınmadan dayanmasına hayret etmişlerdi.

"Peki ya kızlar?" diye sordu Gathanjo'dan gelen bir ihtiyar.

"Hepsi... Hepsi..."

"Öyle mi?" dedi ihtiyar, şüpheyle. Chege'nin tereddüt ettiğini anlamıştı.

"Bir kız var... Durumu pek iyi değil."

"Kimmiş o?"

"Muthoni."

"Ah, Joshua'nın kızı değil mi? Onu duymuştuk. Bir kız için tuhaf bir durum..."

"Tuhaf" diye onayladı Chege. Kısa bir sessizlik oldu. Güneş tam tepedeydi ve iki adam bir ağacın altına sığınmışlardı.

"Evet... Tuhaf bir durum" diye tekrar etti Chege. "Diğer bütün kızlar ayrıldı, yaralarının yalnızca izi kaldı neredeyse."

"Peki ya o? Orada mı..."

"Yok yok. Teyzesiyle kalıyor. Duyduğumuza göre yarası büyümüş ve kötüleşmiş."

"Bir babanın laneti."

"Belki de."

"Bu Hıristiyanlar... Onlardan hiçbir iyilik gelmez" dedi ihtiyar, ağır ağır ve bir yandan kafasını sallayarak.

"Ben hep söylüyorum. Ailedeki anlaşmazlığın neye sebep olduğunu görüyorsun. Joshua, kalbini bu insanlara satmamış olsaydı eğer, basit bir mesele olabilirdi. Neden! Mugumo ağacının altında lekesiz kara bir koç kurban edilecekti. Ve her şey iyilikle bitmiş olacaktı."

"Evet. Ama şimdi yanaşmıyor. İnatçı bir adam olup çıktı. Duyduğuma göre o Beyaz Adamlardan cesaret alıyormuş..." İhtiyar ayağa kalktı ve eşyalarını aldı. Hapşırdı ve taşıdığı yapraklardan iki tanesini alıp burnunu sildi. "Peki, hava kararmadan gideyim ben."

"Selametle git. Kadim zamanlardan bu tepeler tuhaf şeyler görmüştür."

"Hoşça kal. Selametle kal."

İhtiyar çıkıp gitti. Chege arkasından baktı. Sonra da ayağa kalkıp vadiye baktı. Ormanda bir açıklık boyunca, karşı sırta yayılmış çok sayıda kulübeyi görebiliyordu. Joshua'nın evindeki çatının bir tarafı da görünüyordu. Chege küçük, esrarengiz bir iç çekişle homurdandı: "İyi değil. İyi değil." O da eşyasını aldı ve evine geri dönmek için yola düştü. Waiyaki'nin artık bir erkek olmasından memnundu. Ama ülkesi için korkuyordu hâlâ.

Waiyaki güçlükle nefes alan kızı izliyordu. Diğerleri normal hayatlarına döneli bir hafta olmuştu. Ama Muthoni hâlâ acı içindeydi. Waiyaki onu görmeye gelmişti.

"Şimdi nasılsın?" diye sordu kendini buna zorlayarak.

"İyiyim" diye yanıtladı kız, güçlükle. Yüzü törenden önce olduğundan çok daha gölgeliydi şimdi. Bu yükü iyi taşıyordu. Waiyaki onun cesaretine, onu hiçbir zaman terk etmeyen cesaretine hayranlık duyuyordu. Fazla konuşmadılar. Bir ara kız gözlerini Waiyaki'den öbür tarafa döndü ve "Keşke Nyambura bana gelseydi" dedi. Bir şikâyet değildi bu. Yalnızca bir dilekti, giderebilmeyi umduğu bir özlem.

"Neden gelmiyor?"

"Sanırım babam izin vermiyordur."

"Çok zalimce" dedi Waiyaki. Başka diyecek bir şeyi yoktu.

"Ona itaatsizlik ettim. Kendi yolumu seçtim ve beni geri çağırdığında da dönmeyi reddettim."

Waiyaki, gözlerini kulübenin kararmış duvarlarında gezdirdi. Çatıda asılı duran telli çalgılardan siyah bir is düşmeye hazırdı sanki. Muthoni'nin yatağı, bir iskelet oluşturmak için bir araya getirilmiş bambu sırıklarından yapılmıştı. Diğer çubuklar da çapraz bağlanmıştı. Döşeği ise birkaç parça çuval bezi ve muz yaprağıyla karıştırılmış çimenlerdi. Yatak alçaktı, kapının hemen yanındaydı ve duvara bakıyordu. Waiyaki, "İtaatsizliğinin bedelini mi ödüyor?" diye düşündü. Bu düşünceyle ezildi. Onun yolunu seçen, isyankâr olan herkes acı çekerek mi ödüyordu bunu?

"Peki ya annen?"

"O da gelemez. Babam izin vermez." Bir an duraksadı. "Ben de onun gelmesini istemem. Yalnızca ağlar ve üzülür. Bu acıyı tek başıma çekmeyi yeğlerim."

Waiyaki, kulübeden ayrıldığında kararını vermişti. Nyambura'yı görmeliydi. Ve o gün Makuyu'ya gidip

etrafta dolandı. Onunla karşılaşmayı umarak Joshua'nın evinin çevresinde gezindi. Muthoni'de, onun sevgisini ve hayranlığını açığa çıkaran bir şeyler vardı. Kendisi böyle bir isyanın altından kalkabilir miydi? Ama o, insanın babasına itaat etmesi gerektiğini düşünüyordu. Belki de Muthoni itaatsizlik ederek hata yapmıştı. Waiyaki o gün Nyambura'yı göremedi.

Ertesi gün, Honia Nehri'nden su doldururken buldu onu. Onu iyi tanımıyordu. Ama iki kızın benzerliği Waiyaki'yi sarsmıştı. Gözlerinde bile Muthoni'de de fark edilen o kıpır kıpır fakat berrak bakış vardı. Waiyaki'nin boşa sarf edecek sözü yoktu. Selamlaşmadan sonra, Muthoni'den söz etti ve durumunu anlattı. Nyambura şoke oldu ve acıyla gözyaşı döktü. Waiyaki'yi utandıran bir durumdu bu ve hemen izin istedi. Muthoni'ye kendisini çağıranın o olduğunu söylememesini de tembihleyerek oradan ayrıldı. Nyambura, hiç beklemeden derhal su kabını bıraktı ve Muthoni'yi görmeye gitti.

Ve ilk ziyaretinden sonra, daha sık gelmeye başladı. Babasına yakalanmaktan kaçınarak, Muthoni'yle mümkün olan en uzun süre kalıyordu. Bir sürü ilgisiz şey hakkında konuşuyorlardı. Bazen de birden ağlamaya başlıyordu ve gözyaşlarını engelleyemiyordu.

"Neden yaptın bunu? Neden?" diye soruyordu. Kız kardeşine olan sevgisi acıyla karışıyordu. Muthoni, gülümsemeye çalışarak, "Bir kadın olmak istedim. Bir gün anlayacaksın Nyambura." dedi.

"Hiç anlamayayım, hiç..."

"Bir gün sen de seçim yapmak zorunda kalacaksın."

"Ah Muthoni... Neden yaptın?" Ve devam edemiyordu.

Günler geçtikçe Muthoni daha da kötüleşti. Düzenli ziyaretçisi olan Waiyaki'nin üzüntüsü de giderek arttı. Muthoni büyük bir hızla eriyip gidiyordu. Şimdi yalnızca gözlerinde bir parça canlılık kalmıştı. Bir şeyler yapılmalıydı. Teyzesinin verdiği bitkilerin Muthoni'yi tedavi etmediğinden emindi artık. Nyambura'ya danıştı ve o da Waiyaki'yle aynı fikirdeydi. İkisi birlikte teyzeye gittiler ve Waiyaki cesaretini toplayıp şöyle dedi:

"Muthoni'nin hastaneye gitmesi gerek."

"Nereye?" diye sordu teyze umutla.

"Siriana Misyonu Hastanesi'ne."

Muthoni'nin teyzesi birkaç gün bu öneriye direnç gösterdi. Nyambura, kalbinde ona büyük kin duymasına karşın teyzesine yalvardı. Bu bela için teyzesini suçluyordu. Teyze, yavaş yavaş ikna olmaya başlamıştı.

"Kim götürecek?" diye sordu en sonunda Waiyaki'ye. Waiyaki kısa bir süre düşündü.

"Eğer onu götürecek kimse yoksa, ben götürürüm. Yardım edecek birilerini bulurum. Yolu da biliyorum. Uzun bir yol ama gidebiliriz."

"Yarın gel."

Muthoni'nin durumu kötüydü. Önceki gün sayıklamaya da başlamıştı. "Ben artık bir kadınım" diyerek aynı anda hem gülüyor hem de ağlıyordu.

Muthoni, hastaneye götürüldüğü gün Nyambura, Miriamu'ya haber verdi. O ve Muthoni, annelerine bir şey söyleyip canını sıkmama konusunda anlaşmışlardı. Ama artık durum krize dönüşmüştü. Miriamu, hıçkırıklarını kesip bağırdı, "Neden bana daha önce haber vermedin! Ah Muthoni!"

ON BİR

Waiyaki, bacası tüten kulübeden çıktı ve ağır adımlarla, ayağını sürüyerek ve sarhoş gibi sallanarak yürüdü. Kulübe Njeri'nin, Muthoni'nin teyzesinindi. Kocası yıllar önce bilinmeyen bir salgın hastalıkta ölmüştü. O artık orta yaşlı bir kadındı ve onun için hayatın pek bir çekiciliği kalmamıştı. Kendi çocuğu olmadığından, kim olursa olsun bütün gençleri ve çocukları evine buyur etmeye her zaman hazırdı. Kısa bir süre önce kendisine sığınmış olan Muthoni, hayatını aydınlatmıştı.

Ama hayat ona karşı nazik değildi. Muthoni ölmüştü. Waiyaki, sırt boyunca amaçsızca yürürken, Njeri'nin ne yapacağını düşündü. Muthoni'nin ölümü için onu suçlayacaklarına hiç şüphe yoktu. Kötü haberi aldığı andaki surat ifadesini, bir anda çöküşünü görmüştü Waiyaki.

Dayanılacak gibi değildi, yüzünü ellerinin arasına saklaması ve öylece, gözyaşı bile dökemeden kalması.

Nyambura ve annesi ise hiçbir şey söylemeden, bir iç bile çekmeden ağlamışlardı. Aralıksız gözyaşı dökmüşlerdi sadece. Waiyaki ve beraberinde Muthoni'yi Siriana'ya götüren on genç adamın dönüşünü beklemeye gelmişlerdi. Waiyaki, Nyambura ve annesinin yüzüne bakamamıştı. Yalnızca haberi vermiş ve sendeleyerek evin dışına çıkmıştı. Kameno'dan ayrılmalarının üstünden üç gün geçmişti.

Waiyaki, doğrudan eve gitmedi. Güneş erken batıyordu anlaşılan. Her yer mat, soluk bir turuncuya bürünmüştü ve tuhaf bir sessizlik hâkimdi. Sığırlar fazla bir gürültü çıkarmadan evlerine dönüyorlardı ve civarda hoplayıp zıplayan çocuklar da yoktu. Waiyaki nereye gitse, Muthoni'nin soluk yüzü beliriyordu gözünün önünde. Yolunu değiştirip başka bir tarafa gittiğinde, Muthoni yine oradaydı, her yerdeydi. Livingstone, hastanede bulunmuştu. Ve beyaz kadınlar da öyle. Muthoni sakin kalmıştı ve zorlu yolculuk boyunca hep onunla olan gözlerindeki yoğun parlaklık da yerindeydi. Yürüyecek durumda değildi ama gençler bir sedye yapmış ve onun üzerinde taşımışlardı Muthoni'yi. Fazla konuşmamıştı. Ama bazen Nyambura'dan söz ediyordu.

Waiyaki, Muthoni'nin kız kardeşini çok sevdiğini biliyordu. Nyambura'nın Muthoni'yi ziyaret etmeye başlamasından kısa bir süre sonrasını hatırlıyordu. Kulübeye girdiğinde iki kızı tartışırken bulmuştu.

"Ben hâlâ Hıristiyan'ım, anlıyor musun, kabile içinde bir Hıristiyan. Bak, ben bir kadınım ve bu kabile içinde büyüyüp sağlıklı kalacağım."

Waiyaki içeri girdikten sonra bile konuşmaya devam etmişti. Ne kadar hızlı eriyip gittiğinin farkında değildi.

Siriana'ya vardıktan sonra çok yaşamadı. Waiyaki, hastaneye yaklaşırlarken söylediği son sözleri hâlâ hatırlıyordu. "Waiyaki" demişti ona dönerek, "Nyambura'ya söyle, İsa'yı gördüm. Ve ben artık bir kadınım, kabilenin güzel bir kadını..."

Bu hayale, onu Makuyu'dan Kameno'ya sürükleyen bu takıntıya tutunarak ölmüştü. Ne olduğunu kim bilebilirdi? İnsanların sorduğu tek soru, "Bunu neden yaptı? Neden? Neden?" idi. Ve Waiyaki için bile aynıydı bu soru: "Neden?"

Kayıp bir ruh gibi gezinen Waiyaki'nin üzerine karanlık çöktü. O hayal onu da mı alıp götürmüştü? Bu Muthoni'nin sırrıydı... Ve onun için ölmüştü. Bir süre önce kendisi için yapılmış olan kulübesine vardı, lambayı yaktı ve yatağa gitti. Uyuyamadı ve gece boyunca, "Neden?" diye sormaya devam etti. Kime sorduğunu bilmiyordu.

Joshua, Muthoni'nin ölüm haberini aldığında yüzünde herhangi bir duygu belirtisi oluşmadı. Yalnızca, ona ihanet ettiğini söylerken hafifçe sesi titredi. Miriamu'ya ne zaman öldüğünü veya bunları nasıl öğrenmiş olduğunu sormamıştı. Miramu, Joshua'nın kayıtsız ifadesini gördüğünde daha da fazla ağlamıştı. Joshua'ya göre, Muthoni'nin varlığı, kendini şeytana sattığı anda son bulmuştu. Muthoni kafasını çevirmiş ve lanetli diyarı arzulamıştı. Lut'un karısı da aynı şeyi yapmış ve daima başkalarına ibret olması için taşa dönüşmüştü, tuzdan bir kayaya... Tanrı'yla birlikte yeni Kudüs'e yapılan yolculuk kolay değildi. Şeytanın tuzaklarıyla çevriliydi. Ama Joshua muvaffak olmakta kararlıydı; gözleri haçta, adımları çevikti. Muthoni bir parya olmuştu. Dünyada lanetlenen her şey, cennette de lanetli olacaktı. Ailelerine ve

Tanrı'nın buyruklarına isyan edenler için bir uyarı olmalıydı bu.

Chege, bu olan biten karşısında sessizliğini korudu. Sesi daha fazla duyulmayacak, daha fazla uyarıda bulunmayacaktı. Üzerine düşeni yapmıştı. Bu dramın yaşanacağını önceden görmemiş miydi? Babayla kız arasında, oğulla baba arasında, yeni inanç yüzünden bir yabancılaşma olacağını görmemiş miydi? Joshua'ya bir cezaydı bu. Aynı zamanda tepeler için de bir cezaydı. Sırtların âdetlerinden, bu toprakların kadim bilgeliğinden, ritüelleri ve şarkılarından ayrılmamaları için herkese bir uyarıydı bu.

Joshua dinleyecek miydi peki? Kabonyi, öfkelenen Murungu'nun sesine kulak verecek miydi? Chege onlar için endişeleniyordu. Tuhaf Tanrılara kucak açanlar için korkuyordu. Sırtlar dinleyecek ve birlikte ayağa kalkacak mıydı? Makuyu ve Kameno, hâlâ birbirine düşmandı. Kameno, kabilede güzel olan ne varsa ona ev sahipliği yaparken, Makuyu Hıristiyanların evi olmuştu. Onları kim bir araya getirecekti?

Muthoni'nin ölümü gelecek için iyiye işaret değildi. Daha fazla çekişme yaratabilirdi. Chege, oğlunun bu meseleye karışma şeklinden hoşnut değildi. Onun için endişeleniyordu. Ama bir yandan da Waiyaki'yi, onun duruşunu ve gençliğini çok takdir ediyordu. Ona bir şey söyleyemedi. Şu halde bile oğlunu gerçekten anlayamadığını düşünüyordu. Acaba Siriana onu bozacak mıydı? Bir kez daha kemiklerinin çatırdadığını hissetti. Bir iç çekişle elini ak saçlarında gezdirdi ve kulübesinin önündeki üç bacaklı tabureye çöküp biten günü izledi dalgın dalgın. Oğlunu misyona yollamanın akıllıca bir şey olup

olmadığını sorguluyordu. Chege de Joshua gibi cezalandırılacak mıydı? Kehanet ne diyordu? Meseleleri konuşabileceği, kendi neslinden bir adam aramayı düşündü.

Ayağa kalktı. Serin akşam rüzgârı biraz ürpermesine neden oldu. Yaşlanmıştı, artık yaşlıydı. Bir kez daha iç çekti; ama bu, yaşıyla veya kendi zamanının geçmesiyle ilgili değildi. Bu iç çekiş, o gece ve sonra da haftalar boyu Muthoni'nin ölümü hakkında konuşacak pek çokları içindi. İşin doğrusu, kimse bu ölümün neyin alameti olduğunu kesin olarak bilmiyordu.

Çok uzak bir yerde, Siriana'da ise, bambaşka bir anlama gelen iç çekişler vardı. Muthoni'nin ölümü, Gikuyu âdetlerinin barbarlığını bir kez daha kanıtlamıştı.

Misyonun başındaki Livingstone, sırtlara gidilmesi konusunda daima bir direnç göstermişti. Misyonda eğitilen çocukların oralara gönderilip iyi haberleri yayabileceği fikri her zaman hoşuna gitmişti. O artık kel kafalı, gerdanı sarkık bir ihtiyardı. Çok düşkün olduğu geniş siperli bir şapkası vardı. Şapkasını nadiren çıkarırdı. Ama çıkardığı zamanlarda, neredeyse çarşaf kadar beyaz olan kafası, çilli yüzü, elleri ve ayakları ile büyük bir kontrast oluştururdu. Ne zaman hareket etse dizleri hafifçe titriyordu; yorgun sesi ve konuşma tarzı Misyon'daki diğer kadın ve erkeklerin yutarak söyledikleri "r"leri üzerine basa basa çıkarma eğilimi gösteriyordu. Gikuyu diline hâkimiyeti oldukça iyiydi. Misyon'da geçen yirmi beş yıl, pek de kısa bir süre sayılmazdı.

Misyon'a geldiğinde, büyük bir enerji ve elbette büyük beklentilerle doluydu. Daima emeklerinin meyve vereceği zamanları bekledi. Fakat yıllar geçtikçe, beklediği kadar ilerleme kaydedemediğinin farkına vardı. Kahra-

manlık hayali ve pek çok yeni ruhun kendi çabaları sayesinde, İsa'nın yoluna kazanacağı vizyonu ile heyecanlanan ve barbar bir ülke için evini terk eden bir adam için hayal kırıklığı demekti bu. Çağrıları ve misyonu, bir zamanlar beklediği yanıtı bulamamıştı. Evet, okul ve hastane çok büyümüştü. Fakat görünüşe göre bu insanlar kurtuluşa yapmacık bir sevgi gösteriyor ve yalnızca eğitimle ilgileniyorlardı.

Saçma geleneklerine körü körüne bağlıydılar. Çocuklar hasta oluyordu. İnsanlar büyülenmiş olduklarına inanıyordu. Bir adam ölüyordu. Cesedi gömülmeden terk ediliyordu. Sonra şu sünnet... Barbarlıktı bu. Livingstone, kendisini aydınlanmış kabul eden misyonerlerden biriydi. Yerlilerin geleneklerini öğrenmekte ve kabile âdetlerinin önemini fark edemedikleri için kabile savaşlarına, iç çekişmelere sebep olan eski nesil misyonerlerin hatalarını tekrar etmemekte kararlıydılar.

Bu doğrultuda, sünnet öncesinde yapılan danslardan bazılarına da katılmıştı ve ölçüsüz bir dehşete kapılmıştı. Duyduğu şarkılar ve gördükleri karşısında, bu insanların şüpheye yer bırakmaksızın su katılmamış ahlaksızlar olduklarından emin olmuştu. Olup bitenlerden büsbütün iğrenmiş ve bir daha asla böyle bir dansa katılmamaya karar vermişti. Bu insanlar için en küçük bir kurtuluş ümidi olabilmesi için, sünnetin kökü kazınmalıydı. Livingstone ılımlı bir adamdı ve geleneklerin tedrici usullerle ortadan kaldırılması taraftarıydı. Bazı ateşli taraftarların baskısına karşın, aceleci ve gözü kara girişimlerde bulunmayı reddetti. Bu onun ilk zamanlarındaydı. Fakat bir şeylerin aşamalı olarak gerçekleşmesi politikası umduğu sonuçları vermeyince, geleneklere karşı çok sert vaazlar vermeye başladı. O zaman bile

bütün gücüyle savaş açmış değildi. Nihayetinde baskıya boyun mu eğecekti? Yaşlanıyordu. Ama Siriana'da kendisine taze kanlar katılıyordu.

Ve Muthoni sünnetten sonra, bedeni vahşice sakatlandıktan sonra ölmüştü. İnsanlar onu suçlayacaklardı. Kaderin oyununa gelmiş gibi hissediyordu. Koşullar onun bu ihtiyar yaşına gülüyordu. Fakat onlara Tanrı'nın ateşinin içinde hâlâ yandığını gösterecekti. Yaşın bir önemi yoktu. Karanlığın Prensi'ne karşı İsa onunla savaşacaktı. Evet, İsa içinde işliyordu, eyleminde gençleştiriyordu onu. Artık sünnete karşı elleriyle savaşmalıydılar. Joshua ve Kabonyi'ye yardımları için güvenebilirdi.

Ve sonra bir kadın geldi. Ofisindeydi ve onu gördüğünde afalladı. Martha onun yöntemlerini en sıkı eleştirenlerden biriydi.

"Kusura bakmayın Peder."

"Evet."

"Ölen kızı tanıyor musunuz?"

"Muthoni mi? Waiyaki ve Misyon'dan başka birkaç çocuk getirmişti onu."

"Babasının kim olduğunu bilmiyorsunuz."

"Yoo... Hayır."

"Onun babası... Onun..."

"Evet?"

"Joshua'ydı" dedi, bir zafer kazanmış edasıyla. Gözlerinde bir pırıltı vardı. Kısa ve keskin bir sessizlik oldu. Ve sonra...

"Ah!" Küçük bir iniltiydi bu. Neredeyse zavallıca. Savaş şimdi başlıyordu.

ON İKİ

Birkaç hafta içinde Muthoni'nin adı efsane oldu. İsmi etrafında hikâyeler büyüdü. Kimileri, aslında yarasından ötürü ölmediği, misyonerler tarafından zehirlendiğini söylediler. Hatta onu hastaneye götüren çocuklardan biri bunu görmüştü.

Makuyu'nun ihtiyarları bir araya geldiler. Birkaç ilgisiz yorum yaptıktan sonra birbirlerine baktılar. Anlamışlardı. Bu yeni inanç tepeleri kirletmişti ve Murungu öfkelenmişti. Kükreyen gök gürültüsüne kulak verin! Göğün içinden toprağa düşen kör edici yıldırıma bakın! Chege'yi ve sözlerini hatırladılar. Onu dinlemeliydiler. Beyaz Adam, Siriana'ya hiç ayak basmamalıydı. Makuyu'ya komşu olan sırt köyüne Hükümet Evi yapılıyordu. Ve halkın vergi ödemek zorunda kalacağı kesinleşmişti.

Ne yapabilirlerdi? Harekete geçmek için artık çok geçti. Chege'nin ölümü yakındı. Bilinmeyen bir mide ağrısı onu eve hapsetmişti. Bu da Hıristiyanların işine yarıyordu. Joshua ve Kabonyi'nin liderliğinde, Makuyu'yu neredeyse kaleleri haline getirmişlerdi. Fakat ihtiyarlardan bazıları bunun bir önemi olmadığını iddia ediyordu. Muthoni'nin ölümü, yeni inançla ilgili herhangi bir şeyin kötülükten başka sonuç getirmeyeceğini açıkça göstermişti. Peki ya Chege'nin oğlu? İhtiyarlar korktular. Chege, oğlunun Siriana'ya gitmesine hiç izin vermemeliydi.

Ve Joshua'nın cemaati toplandı. Konuştular ve şükür ilahileri söylediler. Muthoni, inananları sınamak için gönderilmiş bir kötü ruhtu. Kabile geleneklerine bağlılığın, kötülükten başka bir şey getirmeyeceği artık apaçık ortadaydı. Liderleri Joshua'ya bir ilham gelmişti. Artık büyük bir zindelikle ve gözlerinde dolaşan tuhaf bir kutsallıkla vaaz veriyordu. Siriana'ya gitmiş ve durumu Livingstone'a açıklamıştı. Livingstone anlamıştı ve şimdi de yeni bir mesajla gelmişti. Sünnet büsbütün şeytan işiydi. Bundan sonra, sünnet törenleriyle herhangi bir bağlantısı olan hiç kimse, Hıristiyan Kilisesi'nin bir üyesi olamayacaktı. Joshua'nın içindeki ateş, cemaatine de yeni bir güç ve umut veriyordu. Siriana'daki ve başka yerlerdeki beyazlar da arkalarındaydı. Ve elbette Tanrı yanlarındaydı.

Waiyaki, Siriana'ya dönmedi. Babası çok hastaydı ve onu yalnız bırakamazdı. Waiyaki babasını korkuyla izliyordu. Onsuz bir evi düşünemiyordu. Ne yapardı onsuz? Tepeler ne yapardı? Zihni onu geçmişe götürdü ve her zaman gördüğü ama gerçekte anlamadığı babasını gördü. Chege'yi onun yanındayken her zaman bu kadar mesa-

feli tutan şey neydi? Kabile için duyduğu endişe miydi? Hayatının her günü, her saati sarıldığı şey, babasının hayali miydi? Waiyaki çocukluğundaki o günü hatırlıyordu. Babasını anlamaya en çok o gün yaklaşmıştı. Chege, küçük çocuğa bir anlığına ruhunu tüm çıplaklığıyla açmıştı. Waiyaki'nin bu olayı şimdi bu kadar net hatırlayabilmesi tuhaftı. Özellikle de o günün anısının zihninde uzun zaman önce silikleşmeye, netliğini kaybetmeye başladığı düşünülünce.

Misyoner, Makuyu ve Kameno arasındaki ayrımı derinleştirmek için mi gelmişti? Birbirlerine düşmanca baktıklarını görmüştü. Kendi kendilerine kavga edecekler miydi, yoksa misyoner mi taraftarlarını teşvik edecekti?

Waiyaki'yi şaşırtan, Muthoni'nin ölümü üzerine yükselen eşi görülmemiş nefret duygularıydı. Üstelik, küçük bir olay gibi görünüyordu bu. Belki de tarihteki şu küçük görünen ama çok uzaklara etki eden sonuçları olan olaylardandı. Kızların kabul töreni daha önce de yapılmıştı. Ama bu törenlerde ölen bir iki kız bile hiçbir zaman insanlar arasında böylesine bir garez yaratmamıştı.

Waiyaki daha da büyük ayrılıkların geldiğini görüyordu. Livingstone'un da sertliği seçmesinin, yeni yolları seçenleri bile yabancılaştıracağını biliyordu. Kimileri şimdi Joshua'nın bayraktarlığını yaptığı gibi, geleneklerini büsbütün terk edeceklerdi.

Ayrışma için çok zaman geçmesi gerekmedi. En beklenmedik yerden geldi darbe. Joshua'nın sıkı dostu ilk kaçan oldu. Pek çokları onu izledi. Joshua sadık kaldı. Kalanları bir araya topladı ve eski zamanın havarileri gibi birbirlerini teselli ettiler. Waiyaki'nin kalbi, bu huzursuzluğun ağırlığıyla çöküyordu. Tüm bunların içinde

onun yeri neresiydi? Bir yabancı gibi hissediyordu, bu topraklara yabancı...

Bir gün, Waiyaki uzak bir tepeden eve dönüyordu. Bir arkadaşıyla buluşup, babası için tavsiye edilen bir şurubu alacaktı. Chege, Muthoni'ye olanları duyduktan sonra Beyaz Adam'ın ilaçlarını katiyen almıyordu. Haberleri oradayken almıştı Waiyaki. Kilisenin kanunlarına meydan okuyan ve kabile geleneklerini sürdüren çocuklar Siriana'dan ayrılacaklardı. Ve bundan sonra eğer çocuk evden kaçıp sığınmadıysa, hiçbir kâfirin çocuğu okula kabul edilmeyecekti. Çocuk sığınmacı bile olsa, sünneti reddetmesi gerekecekti. Waiyaki, bunun kendisi için yolun sonu olduğunu biliyordu. Öğrenmeyi sevdiği için, okuldaki son senesini bitirebileceğini ummuştu. Eve mahzun bir suratla döndü. Keyifsizdi ve kulübesine gidip yalnız kalmak istiyordu.

Eve geldiğinde, annesini dışarıda dikilirken buldu. Kadın ağlıyordu. Waiyaki şaşırdı ve bir anda kendi düşüncelerini unuttu. Annesinin gözyaşlarını daha önce hiç görmemişti.

"Ne oldu anne?"

Bir anda hıçkırıklara boğuldu kadın. "Ne oldu?" diye tekrar sordu Waiyaki, korkarak. Tam o sırada, bir grup ihtiyarın babasının kulübesinden çıktığını gördü. Şurubu acıyla bir kenara atıp, bir anlığına bile olsa onu canlı görebilme ümidiyle kulübeye koştu.

ON ÜÇ

Şıp! Şıp! Çatının demir oluğunun kenarı boyunca damlıyordu. Şıp! Şıp! Hepsi bir sırada, iri ve kararlı yağmur damlaları, sanki rekabet halindeymişler gibi zemine düşüyordu. Birer kepçe gibi, küçük delikler, küçük havuzlar oluşturuyorlardı. Şıp! Şu tombul olan şeffaf ve temizdi. Kız kardeşlerinin kazılmasına sabırla yardım ettikleri küçük havuza düştü. Delikteki suya çarptı ve çamurlu su sıçrayıp koni biçiminde sabırsız bir direk oluşturdu. Ve zemindeki bütün koniler sıçradılar, yerinde sayan askerler gibi sıçradılar. Dışarıdaki çimler, uzun zamandır solmuş ve bitkin düşmüşlerdi. Şimdiyse tazelenmiş olarak uyanmaya başlıyorlardı. Ve yağmur çılgınca yağıyordu; serseri sağanakların yarattığı puslu havada, birkaç metre ötesi bile görünmez oluyordu. Sıçrayan koniler giderek

daha da hızlanıyordu. Çok geçmeden damlama yerini çatıdan gelen fışkırmalara bıraktı. Yarışa devam ettiler.

Waiyaki, sol ayağını sallayarak ve elleriyle duvara abanarak ofisinin önünde ayakta duruyor, dalgın dalgın yağmur damlalarını izliyordu. Yağmurun yarattığı pusun arasından belli belirsiz görünen baraka benzeri, çamur sıvalı bu yapı, kamış ve samandan yapılmıştı ve yapıldığından beri, yani üç yıldır olduğu gibi duruyordu. Okulun tamamı bundan ibaretti: ofisten başka dört sınıfa bölünmüş bir bina daha vardı. Waiyaki, içeride neler olduğunu gayet iyi biliyordu. Çürüyen saman dam örtüsü yağmura dayanıklı değildi. Zeminde çok sayıda küçük havuzcuk oluşmuş olmalıydı. Eğitime aç çocukların ödemek zorunda oldukları bir bedeldi bu. Muhtemelen gruplar halinde toplanmış, belki de kuru bir köşede titriyorlardı. Kafalarını örtecek bir şeyleri olanlar şanslıydı.

Ofisin içinde, öğretmen arkadaşları Kamau ve Kinuthia bir konuda tartışıyorlardı. Âdetleri olduğu üzere podo1 ağacından yapılmış bir masaya oturmuşlardı. Oraya gelmişlerdi; çünkü ofis aynı zamanda öğretmenler odasıydı. Ne zaman bir toplantı, bir görüşme, bir tartışma veya bir kavga olsa oraya gelirlerdi. Politikadan, dinden ve kadınlardan, her şeyden konuşurlardı. Kapıya en yakın olan iki köşede, çok çeşitli eşya kümelenirdi. Ofis aynı zamanda depoydu. Okulun malzemeleri burada dururdu. Buradaki eşyaları kısa bir süreliğine de olsa düzenli tutabilmek neredeyse imkânsızdı.

Yağmur şiddetle yağmaya devam etti. Waiyaki yağmuru izliyor, kafası karışmış bir halde okulu ve uyuyan

1. Podo: Latince adı *Podocarpus latifolius* olan, halk arasında "sarıağaç" olarak da bilinen Afrika'ya özgü bir ağaç türü. (ç.n.)

aslanlar diyarını düşünüyordu. Taşranın izole olduğu söylenemezdi artık. Siriana çevresindeki tepeler ve sırtlardaki arazilerin beyaz yerleşimcilere açılmasından sonra, uyuyan aslanlar diyarının, Gikuyu ülkesindeki herhangi bir yerden farkı kalmamıştı. Babasının bir zamanlar ona söylediği gibi, Beyaz Adam'ın kolu uzundu. Tepelerin fethinde işler tıkırındaydı. Vergileri ödeyebilmek için şimdiden yabancıların arazilerinde çalışmaya başlamıştı bazı insanlar.

"Bu kötü oldu. Kötü oldu" dedi Kinuthia. "Bence beyazlar gitmeli, nereden geldilerse oraya gitmeli ve bizim topraklarımızı rahat bırakmalılar." Söylediklerinin gerisi yağmurun sesiyle kaybolup gitti. Kinuthia, sanki Waiyaki'nin aklından geçen düşüncelere yorum yapıyor gibiydi.

Kinuthia, normalde sakin bir insandı. Fakat bir tartışmaya girdiğinde, ağır hareket eden gözleri birden değişir, heyecanla dans ederdi. Ve elini kolunu sallayarak konuşurdu. Güçlü, yapılı omuzları ve kararlı, küçük çenesiyle bu ufak tefek adamın, kendi bakış açısını dayatmakta, akıllıca mantığından ziyade sesindeki coşkuyu kullanmak gibi bir yöntemi vardı. Ofiste yaşanan siyasi tartışmalar, sırtlarda olup bitenlerin bir yansımasıydı. Gerçekten bir şeyler yapma ihtiyacı giderek büyüyordu. Bu hissiyat, yakın zamanda Siriana'ya yakın arazilerin devredilmesi ve nesillerdir orada yaşayan insanların yerlerinden edilmesi, kalanlarınsa, yeni efendileri için çalışmak zorunda olmasıyla bir kat daha güçlenmişti.

Siriana'yla yaşanan kırılma durumu daha da kötüleştirmiş ve insanların öfkesini körüklemişti. Adaletsizliğin acısını duymuşlardı. Kimilerine göre sırt köyleri çok uzun süredir uykudaydı. Artık Chege'nin uyarıları hatırlanı-

yordu ve insanlar bu çağrıya en başından yanıt vermiş olmayı diliyorlardı. Tepelerde küçük örgütlenmeler filizleniyordu. Waiyaki, her zaman bunların içinde buluyordu kendini. Şimdiden onu lider olarak görmeye başlamışlardı ve insanlar ufak tefek şeyler için ona bakıyordu içgüdüsel olarak. Fakat Joshua'nın taraftarları ile ayrılan unsurlar arasındaki uçurumun büyümesi fikri, Waiyaki'yi daima endişelendiriyordu.

Waiyaki'nin kalbi Kinuthia'ya ısınmıştı. Ama Kamau için aynı sıcaklığı hiç hissedememişti. Bir zamanlar Joshua'nın taraftarı olup, şimdi Siriana'yla bağlarını koparanlara liderlik eden Kabonyi'nin oğlu olan Kamau, zayıf ve uzun bir adamdı. Ama çocukluğunu gören pek çok kişinin beklediği kadar uzun değildi muhtemelen. Fakat gözlerindeki o gergin bakış olduğu gibi duruyordu. Waiyaki, Kamau'nun beyaz lekeli kahverengi renkteki, küçük, çöküк gözleriyle kendisine bakışını hiçbir zaman sevmemişti. Waiyaki'nin nefret ettiği bir kurnazlık vardı bu gözlerde. Kamau da Waiyaki'yi sevmezdi. Liderliğe erişen genç bir adam akranları, kendinden büyükler ve daha iyi bir lider olacağını düşünenler tarafından her zaman kıskanılırdı. Kamau, her zaman kısa kesimli saçlarıyla tertipli bir adamdı. Fakat bu tertiplilikte tekinsiz, neredeyse zalimane bir şeyler vardı.

Yağmur iyice şiddetlendi.

Ateşli tartışma devam ediyordu ve Waiyaki yağmuru ve ülkeyi düşünüyordu, düşüncelerinin sınırları bulanıklaşıyordu.

"Mesela senin baban..."

"Babamdan söz etmiyoruz" diye araya girdi Kamau. Waiyaki kafasını hafifçe çevirdi ve Kinuthia'nın kaşlarının çatıldığını gördü. Odada gergin bir hava vardı. Sonra birden Kinuthia gülmeye başladı. Kamau da ona

katıldı. Uzun zaman önce, babaları yüzünden kavga etmişlerdi ikisi.

"Sabırlı olmalısın Kamau" diyerek söze girdi Waiyaki. O da kahkahalara katılmıştı. Kinuthia birden lafını sürdürdü.

"Elbette, demek istediğim, senin baban bir örnek. Emsal yani, anlıyorsun ya."

"Madem öyle diyorsun, babamı ele alalım. O, ailenin reisi. Diyelim ki başka biri, Karanja ya da Njuguna mesela, bize gelir ve onu ağırlarız. Bir süre sonra bu adamın babamı yerinden ettiğini ve kendini ailenin reisi yaptığını ve bizim mülkümüzü kontrol etme hakkını aldığını düşünelim. Sana göre, bu adamın ahlaki bakımdan bunu yapmak için herhangi bir dayanağı var mı? Peki ya sana göre Waiyaki? Ve ona itaat etmek üzerine düşünmemi gerektirecek bir durumum var mı? Ve eğer şartlar dayanılmaz hale gelirse, yalnızca ona değil, aynı zamanda insafsız, haksız ve adaletsiz olan her şeye karşı isyan etmek benim hakkımdır. Mesela Siriana Misyonu'nu ele alalım. Tanrı'nın adamları dost olarak gelmişlerdi. Onlara bir yer verildi. Şimdi ne olduğunu görüyoruz. Bütün toprakları almaları için kardeşlerini davet ettiler. Ülkemiz işgal edildi. Makuyu'nun gerisindeki Hükümet Evi, içimizdeki veba. Ve şu kulübe vergisi..."

Dermanı kalmamıştı. Meydan okurcasına; ama bir yandan da kederle etrafına baktı. Sonra derin nefes almaya başladı. Yine heyecanlanıyordu. Ellerini havada salladı ve masaya vurdu. Büyük bir mitingde konuşma yapıyormuş gibi gözlerini etrafta gezdirdi. Waiyaki, Kinuthia'yı hiç böyle görmemişti. Peki, Siriana'da eğitim görmüş olan onlar, neden ona bu kadar şiddetle karşı olmalıydı? Tıpkı oğlunu, hayatı boyunca karşı çıktığı

Misyon'a gönderen babasının durumu gibiydi her şey. Belki de hayat bir çelişkiydi. Waiyaki onu dinlerken bir telaş hali hissetti. Belki de Kinuthia uyuyan tepeler adına, bütün bir Gikuyu ülkesi adına konuşuyordu. Ardından duygularını bastırdı ve eğitimdeki yeni dönemi düşündü. Belki de insanların özlemlerinin ve umutlarının cevabı buydu. Bir müddet eğitimle ilgili tasarıları ve kafasındaki planlar arasında kayboldu...

"Waiyaki gel de bize şu yeni Kiama'dan bahset."

Kamau'ydu bunu söyleyen. Waiyaki hayal kurmayı bırakmıştı ama hâlâ yağmuru izliyordu. Bu yağmur bir lütuftu. Ve insanların kuraklık devam ederse geleceğinden korktukları kıtlık, bu yağmurla önlenmişti artık. Su birikintileri, küçük ince şeritler halinde otların arasından akıyordu. Birleşip bir ana akıma, Honia gibi küçük nehirlere katılıyorlardı. Ya da sel oluyordu. Ama bu yağmur bitse de, Honia Nehri daima akacaktı.

Ve küçük nehir, küçük bir çağlama sesi çıkararak, kendiyle veya toprakla konuşarak yoluna devam etti. "Nuh Tufanı" diye düşündü Waiyaki.

Kinuthia konuştu:

"Evet. Bence kabile geleneklerimizin saflığını ve yaşam tarzımızı korumak için artık böyle bir Kiama oluşturulmalı."

Waiyaki, bu Kiama'yı duymuştu. Bu fikrin Kabonyi'den çıktığını biliyordu. Waiyaki, Kiama'nın yönetiminde kendisine bir görev verilmesinden korkuyordu, bu sırt köylerini bütünüyle sahiplenmesi anlamına gelecekti. Hiç hevesli değildi buna. Eğitime yoğunlaşmak istiyordu. Livingstone'un, eğitimin kıymetli olduğu ve çocukların hükümetin yaptıklarıyla veya siyasetle ilgilenmedikleri öğretim modeli belki de kalbinde yer etmişti.

Yağmur, neredeyse güneşin kavurduğu otları harap edecek bir sağanak halinde devam etti. Neydi bu? Ve yağmur, toplanan ve birleşen küçük akıntılar halinde devam ediyordu. Ne yaptıklarını anlamıştı...

Toprağı götürüyor.
Toprağı çürütüyor, yiyip bitiriyor.
Toprağı çalıyor.

Haykırış buydu işte, her sırt köyündeki haykırış. Belki de uyuyan aslanlar artık uyumayacaklardı; çünkü hepsi ağlıyordu, toprak için ağlıyorlardı. Toprak, kabile için önemliydi. Kinuthia ve diğerleri, bu yüzden Beyaz Adam'ın topraklarını gasp etmesinden korkuyordu. Kiambu, Nyeri ve Muranga'da olanlardan korkuyorlardı. Yeni yerleşimciler ve Siriana aynıydı. Ve Waiyaki düşünüyordu: Mugo wa Kibiro haklı mıydı acaba? Beyaz Adam, günün birinde gidecekti. Waiyaki bir süre babasını ve kehaneti düşündü.

Birden öfkelendi. Beyaz Adam'a veya Kinuthia'ya değil. Yağmuraydı öfkesi. Yağmur toprağı alıp götürüyordu. Yalnızca burada değil, her yerde. Bu yüzden belli bölgelerdeki toprak çoraklaşıyordu. Yağmurla dövüşmek istedi bir müddet. Hızla düşen damlalar pisliğe ve çamura dönüşüyordu. Sakinleşti. Fena halde gülmek istiyordu şimdi de. Bu doğal olayda bile bir çelişki görebiliyordu. Yağmurun toprağa değmesi gerekiyordu. Bu dokunuş, bir lütuf da olabilirdi lanet de. Waiyaki, güçlü duygudurumlarının insanıydı.

Yağmur durdu. Küçük akıntılar toprağı alıp götürmeye devam ettiler. Bütün bir öğleden sonra heba olmuştu. Bundan kaçış yoktu, daima böyle olmuştu. Çatıyla ilgili

bir şeyler yapıp yapamayacaklarını öğrenmek için ihtiyarlarla konuşacaktı.

"Çocukları göndersek iyi olacak galiba" dedi Waiyaki, diğerlerine. "Kamau, çocuklara yarın gelirken çapa ve kürek getirmelerini söyler misin? Yağmur yağdığına ve bolca su olduğuna göre binayı sıvamayı düşünebiliriz."

Binanın kesinlikle ihtiyacı vardı buna. Şu anda durduğu yerden bile perişan haldeki duvarlardaki delikler görülebiliyordu.

Dışarıda, bir telden sarkan demir parçasından ibaret olan zil çalındı. Birkaç dakika sonra, çocukların bağırış çağırışları her yerden duyulabiliyordu. Bugünlük okul bitmişti.

ON DÖRT

Waiyaki'nin okuluna Marioshoni deniyordu ve bölgede iyi bilinen bir okuldu. Şimdiden bir tarihi vardı. Halkın Siriana'dan kopuştan sonra kendi yaptığı ilk okuldu. Bu fikir Waiyaki'ye ait olmasına rağmen, o bile bu fikrin nasıl bu kadar çabuk meyve verdiğini tümüyle anlamış değildi. Sanki, onun ötesinde bir şeydi; kaderin bir buyruğu gibiydi. Olaylar birbirini izlemiş, tepelerde hayatın ritmini hızlandırmıştı. Hasat yapılmış, ardından Muthoni'nin ölümü gelmiş, Siriana Misyonu'nun kuralları, sünneti tümden reddetmemiş olan ailelerin çocuklarının okula kabul edilmemesine varacak düzeyde sıkılaştırılmıştı; onlara göre bu çocuklar karanlığın çocuklarıydı. Waiyaki, bu olayların tepelerde yarattığı heyecanı ve gerilimi hâlâ hatırlıyordu.

Babasının ölümü onu neredeyse hissizleştirmişti. Nedenini bilmiyordu; ama Chege'nin ölümü, beklenmedik bir şey olmamasına karşın onu çok sarsmıştı. Chege'nin tam da böyle bir zamanda ölmesi haksızlık gibi görünüyordu. Daha uzun yaşamalıydı. Ve Waiyaki, o günleri ne düşüneceğini, ne yapacağını bilemeyen uyuşturucu etkisindeki bir adam gibi geçirmişti. Bir anda yetişkin bir adam haline gelmişti. Kendi başınaydı artık. İşte tam böyle bir ruh halindeyken okullarla ilgili fikir gelmişti aklına. Ama elinden ne gelirdi ki, bu genç yaşında! Ve olup bitenler, Siriana'ya bir daha dönemeyeceği anlamına geliyordu. Onun çalışma ve insanlara hizmet etme vakti gelmişti artık.

Kendine yeterli bir eğitimi başlatmayı bir tür görev olarak görüyordu Waiyaki. Umutla ve tutkuyla sarıldığı bir vizyondu bu. Bir sırttan diğerine, uyuyan aslanlar diyarının her yerini gezmişti. Gönüllüler bulmuştu. Evet, sırtlar uyanmaya başlıyordu. Ağaçlar, kuşlar ve çiğnediği yollar, hepsi onu tanıyordu, ülkesine hizmet etmeye yazgılı bu adamı tanıyorlardı.

Ama bu türden bir şeyin gerçekleştiği tek yer orası değildi. Bu yeni ruh, Kerinyaga'dan Kabete'ye dek bütün bir Gikuyu ülkesini aynı anda sarmıştı.

Okullar mantar gibi türüyordu. Okullar genellikle damı aceleyle samandan örülmüş barakalardan ibaretti. Ama yine de insanların, Beyaz Adam'ın gizli sihrine ve gücüne duydukları açlığın simgeleri olarak varlardı. Pek azı Beyaz Adam'ın yolunu izlemek istiyordu; ama hepsi bu şeyi, bu sihri istiyordu. Bu işi elbirliğiyle yapma gayreti, kabilenin dayanışma usulüne bir saygı duruşuydu. Kendi yaptıkları, kendi hayal güçlerinin biçimlendirdiği bir şeye sahip olmakta kararlıydılar.

Ama bu kadar da değildi. Sünnet, kabile için önemli bir ritüeldi. İnsanları bir arada tutuyor, kabile bağlarını güçlendiriyordu. Sosyal yapının merkezinde duran ve bir erkeğin hayatına anlam katan bir şeydi. Geleneklerin ve kabilenin birlikteliği ile bağlılığının manevi temelinin bitirilmesine bir dur denecekti. Haykırış yükseliyordu. Gikuyu Karinga. Kabilenin özünü koru. Tutiwenda Irigu. Bir ruhun çığlığıydı bu, bir ruhun dileği.

Çok geçmeden okullar bu şeye aç çocuklarla dolup taşmaya başladı. Sınıflarda birçok çocuk tıklım tıkış bir aradaydı. Öğretmenleri ise, Siriana'dan çıkmış herhangi biri olabiliyordu. Çocuklar beklentili küçük gözleriyle öğretmenlerine bakıyor, bildikleri her şeyi yalayıp yutmak istiyorlardı. Ve ana babalar, çocuklarının eğitimle ve bilgelikle dolup evlerine gelmelerini bekliyordu. Oğulları gözyaşlarıyla yıkanmış bir yüzle akşam eve döndüğünde aileler gururlanıyordu; hem de çok...

"Dayak mı? Olsun, ağlama. Koca adamsın ve o da bir *öğretmen,* biliyorsun."

"O öğretmen iyidir. Fena dövüyor çocukları." Ve köyden geçmekte olan bir öğretmene:

"Hey, öğretmen!"

"Evet?"

"İyi döv çocukları. Öğrenmelerini istiyoruz."

Çocuklar, ailelerinin heveslerine tutulmuşlardı. Belki de kabilenin umudu ve gururu olduklarını anlamışlardı. Fakat bütün bu büyük değişimlerin yanı sıra, hiçbir şeye yanaşmayan eski kafayla devam edenler de vardı.

Waiyaki, Marioshoni'nin müdürüydü. Okula sabah gider, akşam dönerdi. Neredeyse her zaman böyleydi bu. Bu durumu seviyordu. Yürüyüş, ona eğitimle ilgili pek çok sorunu düşünebileceği bir zaman yaratıyordu. Pek

çok şey yapmak ve dürüstçe hizmet etmek istiyordu. Fakat nefretin gücü ve Muthoni'nin ölümünden bu yana giderek derinleşen uçurum, herkesi kaygılandırmaya yetiyordu.

Bir tarafta Joshua'nın liderlik ettiği Hıristiyanlar ya da zaman zaman anıldıkları isimle, Joshua'nın adamları vardı. Evleri neresiydi? Makuyu. Bir de Misyon'a ve onun inancına daima karşı olmuş kabile halkı vardı. Onların evleri veya üsleri de Kameno'ydu. Diğer sırtlar da aşağı yukarı bu şablonu takip ediyorlardı. Ve kadim rekabet, kimi zaman şu ya da bu kılığa bürünerek, böylece devam ediyordu. Karışıklık tırmanıyor ve sırtların görünüşteki sakinliğinin altında yayılıyordu. Peki, Waiyaki gibi insanlar nerede duracaklardı? O da Beyaz Adam'ın eğitimini almamış mıydı! Ve bu da diğer inancın, yeni inancın bir parçası değil miydi? Kameno grubu, Kabonyi'nin liderlik ettiği, Misyon'dan kopanlar grubuyla güçlenmişti. Waiyaki, tüm bunların dışında durduğunu hissediyordu. Ve bazen de tecrit edilmiş gibi...

Buna rağmen, bu tecrit halinin ortasında dahi gururluydu. Tepeleri, uyuyan aslanları uyandırmakta oynadığı küçük ama önemli rolden ötürü gururluydu. Ve içinde bir yerlerde, tüm bu düşmanlıkları sona erdirmenin iyi olacağına dair belli belirsiz bir his vardı.

Fakat kendi rolü onu tatmin etmiyordu. Hâlâ onu tamamlayacak bir şeylere açlık çekiyor, özlem duyuyordu. Onu bütünüyle sarmalayacak bir şeylere... O şey, kendisinin ötesinde gibi görünüyordu; tıpkı kendisi gibi, bu toprakların âdetlerinin ağına düşmüştü. Waiyaki artık uzun boylu, güçlü kuvvetli, insanları yakışıklılığıyla etkileyen bir adamdı. Gerçi onunla ilgili en çarpıcı şey bu değil, gözleriydi... Kırılgan bir acıyla bakıyordu gözleri.

Ama bir yandan da emreden ve dileyen bir görünüşleri vardı. Onu tamamen dolduracak, tatmin edecek bir şeylere duyduğu o özlem, o hasret gözlerinden taşıyordu.

Bazen bu özlem onu çok çalışmaya itiyordu. Waiyaki'nin elinden gerçek anlamda ağır işler gelirdi. Bu ve cüretkâr kararlılığı, sırtların halkının onda hayran olduğu şeylerdi. Belki de babasının içindeki o ruh, Waiyaki'ye geçmişti.

Çok gençti. Ah bu kafası karışık insanlar. Gençlerden büyük bir şeye liderlik etmeleri veya onu yönetmeleri asla beklenmemeliydi.

"Belki Beyaz Adam'ın eğitimdendir!" diyorlardı.

"Hayır! Çocukluğunu hatırlamıyor musunuz?"

"Evet. Daima tuhaftı ve sakin bir cesaretle doluydu."

"Soyundan ötürü böyle. Babasını hatırlamıyor musunuz?"

"Evet. Öyle."

Waiyaki, tepelerin ve Kameno'nun iftiharı haline geliyordu. Şimdiden, kabile âdetlerinin ve hayatının en mükemmeli, diyorlardı ona.

ON BEŞ

Uyuyamıyordu. Kulübenin duvarındaki çatlaklardan ayışığı huzmeleri giriyor ve zemine düşüyordu. Nesnelerin sınırlarının belirsizleştiği puslu karanlığa boş boş bakmak iyi değildi. Waiyaki birileriyle konuşmak istiyordu. Onu bunaltan şey buydu: Umutlarını, özlemlerini ve beklentilerini paylaşma arzusu. Eğitimle ilgili planlarını paylaşma arzusu. Güvenme ve kendini bırakma arzusu. İki kez annesiyle konuşmayı, ona bir şeyler sormayı denemişti. Ama her seferinde onun önünde durmuş ve zayıf sesini duyduktan sonra kendini alakasız şeyler anlatırken bulmuştu. Annesinin sesindeki titremenin, kendi ruhuna şüphe tohumları ekmesi tuhaftı.

Peki bu hasretini çektiği bu şey neydi? Kendisi biliyor muydu? Yine de umutları ve arzuları kafasından atamıyordu. Hayatı boyunca onu takip etmişlerdi.

Düşünmek istemiyordu. Ama düşünceler gelip kalbine hücum ediyordu. Hayatının tuhaf dönemleri önüne seriliveriyordu. Erken yaşta ölen küçük kız kardeşi, hayatı boyunca yakın olabildiği tek kişiydi. Eğer böyle bir yakınlığa sevgi denebilirse, onu çok sevmişti. Tepeleri ve tepelerin insanlarını da sevdiğini düşünüyordu. Ama onlar, kız kardeşinden alabileceği türden bir şey vermiyorlardı. Sonra, çok küçük oldu, ikinci doğumundan çok mevsim öncesine gitti. O dönemi neden hatırladığını merak ediyordu. Ama kız kardeşi ölmüştü. Ve ölüm, bu dünyadaki her şeyin sonuydu. Gömüldüğünüz zaman bir hayalete dönüşürdünüz. Waiyaki, kız kardeşinin bir hayalet olup olmadığını merak etti. Genç ve iyi bir hayalet. Onu izliyor muydu acaba? Olduğu yerde döndü, biraz korkmuştu. Suçluluk duydu.

Waiyaki, batıl inançları olan biriydi. Sırt köylülerinin inandığı şeylere inanırdı. Siriana Misyonu, bunu değiştirmeyi başaracak hiçbir şey yapmamıştı. Babası, Beyaz Adam'ın âdetlerinin onu kirletmesine karşı uyarmıştı Waiyaki'yi. Yine de bazen merak ediyordu. Sırtlarda yaymaya çalıştığı eğitim de bir kirlenme değil miydi?

Uyumak istiyordu. Yatakta bir o tarafa bir bu tarafa dönüyor, gözlerini kapamaya ve onu yalnız bırakmayan bu düşünceleri kafasından atmaya çalışıyordu. Düşündü: Beyaz Adam'ın gelişinde açıklanamaz bir şey vardı. Tepelerde hiçbir direnişle karşılaşmamıştı. Şimdiyse ülkenin kalbine kadar inmiş, etkisini yayıyordu. Bu etki yıkıcı olabilirdi. Muthoni, bu yıkıcılığın yüksek mihrabında ölmüştü. Cesaretle ve muhtemelen hâlâ ışığa ulaşma girişiminin kendi içinde yarattığı çatışmayı çözmeye çalışırken ölmüştü. O öldüğünden beri, her şey kötüden de kötüye gitmişti ve belki de pek çok kişi birbiriyle çatışan

çağrıların ve sadakatlerin mücadelesini veriyordu kalbinde. İş cesarete gelince, çoğu Muthoni'ye benzemiyordu. Waiyaki, kendisinin benzeyip benzemediğini düşündü. Bir düzen yaratmayı ve karanlığa aydınlık getirmeyi deniyor muydu?

Kız kardeşinin, Muthoni'nin ve başka birçok kişinin görüntüsü zihninde birbirini takip etti: somut bir şekli olmayan gölgeler, gelip geçen gölgeler, bazen birleşen, hiçbir şekil oluşturmayan gölgeler. Sonra, bir anlığına, hayatı beyaz bir leke haline geldi; ama yalnızca bir saniyeliğine. Ardından bir sis geldi, tanımı olmayan bir karanlık. Hayatın belirgin çizgileri kayboldu. Bir parça korkmuş, ne düşüneceğini veya işin içinden nasıl çıkacağını bilmez bir halde öylece yatıyordu.

Sis yavaşça dağılmaya başladı. Çizgiler netleşiyor gibiydi. Zayıflayan siste seçilmeye başlanan bir şeklin hatlarını görebiliyordu artık. Waiyaki, hiçliğe doğru eriyip gitmesini bekledi; ama olmadı. Şekil orada kaldı, sabitlendi ve söküp atamadı onu. Ona bakakaldı ve bir süreliğine etkilendi ondan. Bu bir kadının şekliydi ve Waiyaki kim olduğunu çıkaramıyordu.

Bu da kayboldu. Ve yine uyuyamıyordu. Yatakta oturup puslu karanlığa bakmanın yararı yoktu.

Yataktan doğruldu ve kalktığı anda yatak gıcırdadı. Sessizce, belli belirsiz bir iç kıpırtısı ve bu kadınla tanışma düşüncesinin yarattığı bir âşık heyecanıyla kıyafetlerini giydi. Kulübeden çıktı. Kamau'yu veya başka birini görmek için Makuyu'ya gitmek istiyordu. Bir erkek anlardı belki onu, konuşabileceği bir erkek.

Ay da uyanıktı. Kuvvetli bir parıltısı vardı ve kırılgan görünüyordu. Bütün sırt ve her şey ışıl ışıl bir beyaz giymişti. Ve gün içinde sıradan görünen küçük şeyler, şim-

di hem çekici hem de ürkütücü bir olağanüstülüğe bürünmüştü. Waiyaki, sırttaki sesleri dinledi; ama tek duyduğu sessizlikti. Bodur çalıların ve ağaçların arasında sırt boyunca yürürken, sessizlik ve ayın parlaması birleşip, nefes alan ve canı olan kudretli bir varlığa dönüşmüş gibi görünüyordu. Waiyaki bütün canlılarla, kız kardeşinin ve babasının ruhlarıyla bir olmak istedi. Tereddüt etti. Sonra, içindeki sıkıntı ve birileriyle konuşma arzusu büyüdü. Ayın parlaklığı, şimdi yumuşak ve elle tutulur görünüyordu; Waiyaki onun büyüsüne teslim olmuştu. Ve kollarını uzatıp ayı göğsüne bastırmak istiyordu; çünkü onun dinlediğinden emindi ve soğuk nefesini yakınında duymak istiyordu. Kasları ve bedeninin her parçası gerginlikle titriyordu şimdi.

Yine huzursuzdu işte ve arzuları geri dönmüştü. Bu arzular bedenini doldurdu ve bütün benliğini öylesine sarstı ki, içinde bir şeylerin patlayacağını hissetti. Arzulamak. Arzulamak. Hayat yalnızca tatmini olmayan arzulardan mı ibaretti? Yaşamak, insana asla huzur vermeyen vahşi bir hayvanı arayıp durmanın getirdiği tuhaf boşluktan mı ibaretti? Waiyaki bilemiyordu. Belki de hiç kimse hiçbir zaman bilemeyecekti. Her şey bir şekilde böyle olmalıydı belki de. Waiyaki, kabileye hizmet için yaratılmıştı; kendini hiç düşünmeden, yalnızca başkaları için yaşayacaktı günbegün. Mevsimlerdir insanlar için kendi iliğini kemiğini kurutuyordu. Yine de bu şey yakasını bırakmıyordu.

Ne istediğini bildiğini düşündü bir anda: Özgürlük. Koşmak, çılgınca koşmak, herhangi bir yere koşmak istiyordu. Ya da amaçsızca süzülmek, bir hayalet gibi gezinmek her yerde... O zaman her şey onun olurdu; her çiçek, her ağaç... Ya da aya uçabilirdi. Mümkün görün-

dü bu ve Waiyaki gözlerini göğe dikti. Kalbi o kadın için kanıyordu. Ama koşamıyordu. Ve uçamıyordu.

Tüm bu süre boyunca Waiyaki hareket halindeydi. Çok geçmeden Honia Nehri'ne inmişti. Cırcırböcekleri hiç durmadan ötüyordu. Nehrin sessiz akışı kalbinde yankılanıyordu. Rahatlamıştı. Su, ayın altında tuhaf görünüyordu. Nehri geçti ve yamaca tırmanmaya başladı. Onu Joshua'nın köyüne, Makuyu'ya götürecek sığır yolunu takip etti. Gidip Kamau'yu görecekti. Kamau, Kinuthia ve kendisinin hayatlarının aynı yolda koşuyor gibi görünmesi, daima aynı olaylardan etkilenmesi tuhaftı. Küçükken hayvanları gütmeye birlikte giderlerdi. Siriana'da birlikteydiler. Yalnızca Waiyaki'nin sünnetinden sonra bir süre ayrı düşmüşlerdi. Kamau'nun kabul töreni, kopuştan birkaç ay sonra olmuştu. Ve şimdi Marioshoni'de birlikteydiler. Waiyaki, bir süreliğine Kamau, Kinuthia ve okuldaki hayatları üzerine düşüncelere dalıp gitti.

"Ah!" Bir anlığına durdu ve kafasını kaldırdı. Neredeyse bir kadına çarpacaktı. Waiyaki bir kelime daha söylemedi ve kımıldamadan durdu. Nyambura önünde duruyordu ve Waiyaki ne diyeceğini bilemedi.

"Ah, sen miydin?" dedi en sonunda, sırf sessizliği bozmak için.

"Senin olduğunu fark etmemiştim" dedi aceleyle ve omzunun üstünden arkasına baktı. "Affedersin, kendi düşüncelerime dalmışım."

Waiyaki, Nyambura'yla pek karşılaşmıyordu. Ve ne zaman karşılaşsalar, iki yabancı gibiydiler. Waiyaki, Nyambura'yı Honia Nehri'nden sırtında dev bir su kabı ile gelirken gördüğü o günü düşünüyordu. Bir tümseğin üzerinde oturuyordu ve Nyambura'nın onun bulunduğu

yerin yakınından geçeceğini biliyordu. Bu yüzden korkmuş ve çalıların arasına saklanmıştı. Yamaçtan güçlükle tırmanırken onu izlemişti gözden kaybolana dek. Sonra da rahatlamıştı. Şimdi çok gerilerde kalmıştı bu olay. Ondan sonra Nyambura'yı hiç düşünmemişti. Ta ki bu geceye kadar. Ve bir anda, Waiyaki, zihninde eriyip hiçliğe karışmayı reddeden o şekli tanımıştı.

Nyambura hâlâ babasından korkuyordu. Onu orada dururken görürse sinirleneceğini biliyordu. Nyambura genellikle yalnızdı. Muthoni'nin ölümü onu hayatı boyunca sahip olduğu tek arkadaştan yoksun bırakmıştı. Bu yüzden artık nehre de yalnız gidiyordu, kiliseye de... Arada sırada sırttaki bir ya da iki kızla arkadaşlık ettiği oluyordu. Ama hiçbiri Muthoni'nin yerini dolduramıyordu. Nyambura, ikisinin birlikte gittikleri bir yere gittiğinde, birbirlerine anlattıkları sırları aklına geldiğinde ağlıyordu sık sık. Ve sonra Muthoni'nin içindeki acıyı hissediyordu; acı kalbini sıkıp kurutuyor ve gözyaşları dökülmüyordu. Ve bazen sırf orada oturup suyun akışını izlemek için Honia'ya koşuyordu. O zamanlarda huzurla dönüyordu eve. Yani nehir, özellikle de pazar günleri, onun arkadaşıydı. Sık sık gittiği kendi yeri vardı orada. Babasından soğumuştu. Kendisi her konuda ona itaat etse ve Muthoni'nin bir babaya itaatsizlik etmekle yanlış yaptığını düşünse de, kız kardeşinin ölümünü Joshua'ya bağlamamak elinde değildi. Hâlâ sünnet olmanın günah olduğunu düşünüyordu. Bu düşünce aklına her geldiğinde, ölümün Tanrı'dan gelen bir ceza olup olmadığını merak ediyordu. Ama bir türlü kardeşini günah işlediği için suçlayamıyordu.

"Nyambura'ya söyle, İsa'yı gördüm." Hep bu sözcükleri hatırlıyordu ve onlara sarılıyordu. Onları getirdiği için Waiyaki'ye minnettardı. Onu merak ediyordu. Hiç anlamıyordu Waiyaki'yi. Misyon'da eğitim görmüştü ama yine de Siriana'dan kopan unsurlara liderlik yapıyordu. Okulları başlatanın bu genç adam olduğu her yerde bilinmiyor muydu! Marioshoni, her yerde çok ünlüydü. Nyambura, Waiyaki'nin mağrur olduğunu düşündü. Çünkü ne zaman karşılaşsalar, konuşmak için durmuyordu. Belki de babasından korkuyordu. Ondan bir şey istediği falan yoktu ama her nedense Muthoni'nin ölümünü, onu anlayabilecek birileriyle sık sık konuşma ihtiyacı duyuyordu. Waiyaki, kız kardeşine yakın olan tek kişiydi ve Nyambura, Muthoni'yi Waiyaki de resme dahil olmadan düşünemiyordu. Bazen Waiyaki'nin de kendi taraflarında olmasını diliyordu Nyambura. Çok genç ve güçlüydü ve çok şey biliyordu. Onunla pek çok şey hakkında konuşabilirdi. Nadiren karşılaşıyorlardı ve Nyambura bu zamanlarda hep Waiyaki'nin konuşmasına imkân vermesini bekliyordu. Fakat her zaman hızlı bir selamlaşmadan sonra geçip gidiyordu Waiyaki. Tuhaf bir adamdı. Bazen ondan korkuyordu ve Joshua'nın kızı olduğu için kendisiyle konuşmayı reddettiğini düşünüyordu.

Nyambura bir kez daha omzunun üstünden evinin olduğu tarafa doğru baktı. Durmak ve yola devam etmek arasında kaldı. Waiyaki'nin sesini duydu.

"Kamau'yu göreceğim."

"Ben de Johana'yı. Babam bu gece bize gelmesini söylemem için gönderdi."

Küçük bir sessizlik oldu. Sonra ikisi birden güldüler. Waiyaki'nin kalp atışları hızlandı.

"O zaman birlikte yürüyebiliriz" dedi Waiyaki. Yavaşça hareket ettiler. Waiyaki şaşkındı ve ne söyleyeceğini bilemiyordu. Bu kızı düşünüyordu. İlk görüşmelerinin sebebi Muthoni olmuştu. Sonra Nyambura düzgün biçimli vücudu ile epeyce uzun bir kız olmuştu. Şimdi ise Waiyaki parlak ayışığının altında bir kadın görüyordu.

"Orada ne yapacaksın?" diye sordu Nyambura.

Waiyaki düşündü: "Orada ne yapacaktım?" Kamau'yu görmek istemediğini o zaman fark etti. O da birlikte yürüdüklerini gören başkalarının ne diyeceğini düşünüyordu. Ay tepelerinde parlıyor ve her yeri aydınlatıyordu. Nyambura sünnet olmamıştı. Ama suç değildi bu. Aralarında dinle, sosyal âdetlerle bozulmamış insani bir bağ vardı sanki.

"Yalnızca Kamau ve ailesini görecektim."

Nyambura biraz sinirli hissetti. Faaliyetlerini konuşmak için Kabonyi'yi görecek demek ki, diye düşündü.

Yollarının ayrılacağı yere geldiler. Orada durdular ve sanki kendileri dışında bir şey tarafından bir arada tutuluyorlarmış gibi kaldılar. İkisini birden oldukları yere çivileyen şey ayın büyüsüydü belki de. Waiyaki bu büyüyle ve ayın ışığıyla dans etmek istiyordu. Kalbi hızla atıyor, karanlığı dövüyordu sanki. Ve Nyambura, sanki her tarafa yayılan ayışığı ve çevrenin sessizliğinin sembolize ettiği saf güzelliğin cisimleşmiş hali gibi görünüyordu durduğu yerde.

Waiyaki, birdenbire sanki kalbinde yanan arzuların, sadece Nyambura'nın eline ya da saçlarına dokunabilirse dineceğini hissetti. Kendini tuttu. Tuhaf bir tedirginlik sarmaya başladı içini.

"Hâlâ öğretmenlik yapıyor musun?"

"Evet..."

"Senin okulunu hiç görmedim."

"Bir gün gelmelisin. Hatta yarın, öğleden sonra, okul kapandıktan hemen sonra... Seni gezdiririm."

İyi bir zamandı bu. Öğretmenler ve çocuklar gitmiş olurdu. Nyambura onayladı. El bile sıkışmadan ayrıldılar. Nyambura, Waiyaki'yi orada, kendisi gözden kaybolana kadar gidişini izler halde bıraktı. Waiyaki birkaç adım attı ve sonra birden durdu ve geriye döndü. O gece başka kimseyi görmek istemiyordu.

ON ALTI

Saat dört. Ve Nyambura ortalarda yok. Okul neredeyse boşaldı. Waiyaki, çocuklara her zamankinden erken gitmeleri için izin verdi; çünkü bütün günü, binayı çamurla sıvayarak geçirmişlerdi. Duvarlardaki delikler artık yoktu. Duvarlar yeni yapılmış gibi görünüyordu ve kulübe, çatısı hariç epey derli topluydu. Çatı meselesini veli toplantısında açmayı düşünüyordu Waiyaki. Diğer sırtlardan da katılanlar olacağı için, bu seferki toplantı kalabalık olabilirdi. Marioshoni, sırtları saran yeni ruhun merkezi olarak konumlandırmıştı kendini. Ve Waiyaki de, genç yaşına rağmen, sırtları geri dönülmez biçimde uyandıracak olan eğitim hareketinin gayri resmi lideri sayılıyordu. Toplantı günü çoktan belirlenmişti.

Waiyaki bekledi. Huzursuzlanmıştı. Belki de gelmeyecekti. Üzüldü ve ne yapacağını bilemedi. Bütün gün bu buluşmadan başka bir şey düşünmemişti. Her ayak sesi duyduğunda onun geldiğini sanmıştı. Ve ne zaman içeri uzanan bir kafa görse, kalbi ümitle çarpıyordu. Ruhu ve duyuları, tetikte ve gergindi.

Nyambura gelmedi. Ve zaten daha fazla da bekleyemezdi. Kızmış ve hayal kırıklığına uğramıştı. İlk defa, Kamau'nun sohbetleri sırasında tarif ettiği kendini beğenmiş kız olabileceğini düşündü. O zaman ona inanmamıştı ama şimdi doğru olduğunu biliyordu. Ne mağrur bir kadın! Babası Joshua'dan ötürü mü gelememişti, böyle bir şey olabilir miydi? Neden bunu daha önce düşünmemişti... Babasının fark edeceğinden korkmuş olabilirdi. Bir süreliğine de olsa aralarında büyük bir boşluk olduğunu hissetmişti. Kameno ve Makuyu'yu ayıran kadar büyük bir boşluk.

Eve gitti.

Annesinin kulübesi ve iki ahır, yıllara meydan okurcasına oldukları yerde duruyorlardı. Babasının *thingira*sı, gelenek olduğu üzere ölümünde sonra yakılmıştı. Waiyaki, babasının olmadığı bir evi asla düşünemiyordu. Chege genellikle inekler sağılıp kuşlar uçup gidene ve güneş evin ardında batana kadar dışarıda otururdu. Bazen de büsbütün karanlık basana kadar aile ağacının altında otururdu.

Kulübelerin etrafı, bir uçları bodur ormana kadar uzanan çalılarla çevriliydi. Orman, Honia Nehri'ne kadar yamaç boyu uzanıyordu. Vadinin karşı yakasında, her biri çeşitli hanelere ait olarak kümelenmiş pek çok küçük kulübenin tepesinde yayıldığı yer ise, Kameno'yu karşıdan gören Makuyu'ydu. Uzaktan baktığınızda, Waiyaki'nin

evindeki kulübeleri çalılığın ve ormanın bir parçası sanabilirdiniz. Aslında tamamen çalılık değildi burası. Küçük bostan, ağaçlardan ötürü görünmüyordu. Artık yağmur yağmıştı ve Waiyaki yeşil hayatın çok yakında filizleneceğini biliyordu. Ve bezelyeler, fasulyeler ve darılar, ülkeyi tehdit eden kıtlığı küçümsercesine büyüyecekti pek yakında.

Njahi, uzun yağmurların mevsimiydi. Herkesin en çok sevdiği mevsimdi. Ondan sonra herkes iyi bir hasat olacağını bilirdi. Bezelye ve fasulyeler cana gelir, toprağa renk ve gençlik verirdi. Güneşli günlerde yeşil yapraklar ve çiçeklerin el değmemiş zarafeti, kalbinizi ümitle doldururdu. Böyle zamanlarda kadınlar bostanları işlerken görülürdü; hayır, işlerken değil, aslında tohumlarla ve toprakla, gizli bir dilde konuşurlarken... Kadınlar neşeli şarkılar söylerlerdi. Çocuklar da. Ve bitkiler ve çevredeki ağaçlar, kendilerini rüzgârın dokunuşuna bırakır gibi hafifçe sallanırdı. Annelerinin neşesini anlar gibi görünürlerdi. Aydınlık yüzlerine bakarak, kadınların mutlu olduğunu anlayabilirdiniz.

Yalnızca kadınlar değil, inekler ve keçiler de hayatla dolardı. Sağa sola sıçrar, biçimden biçime giren kuyruklarını sallarlardı. Çocuklar da mutlu olur ve daha büyük olanlar, küçüklere göz kulak olurlardı. Çılgınlar gibi veya arı sokmuş gibi etrafta koşup amaçsızca dolaştıklarını görebilirdiniz. Koşup oynarlardı. Ama çiçeklere zarar vermemeye de dikkat ederlerdi. Waiyaki, annesinin peşinde bostanda nasıl dolaştığını ve mwariki ağacına tırmandığını hâlâ hatırlıyordu. Tek başına kalmış bir bebeğin tiz çığlığı, tarlaların sessizliğini yırtarak yükselirdi ara sıra. Ve annesinin ilgiyle ve canlılıkla çınlayan sesi uzaktan duyulur; daha büyük olan çocukları, küçüklere bakmaları için uyarırdı.

Akşam olunca herkes evine gider; kocalar ve oğullar sığır ve keçileri, kadınlarsa akşam yemek için o gün topladıklarını getirirlerdi. Sonra da oturup, evin hanımının ne hazırladığını görmek için beklerlerdi. Oğlanlar genellikle konuşurdu. Ama evin erkeği hava henüz kararmamışsa aile ağacının altında oturup düşüncelere dalar veya oralarda olan bir ya da iki ihtiyarla sohbet ederdi.

Son birkaç yıldır işler değişiyordu, mevsimlerin döngüsü bozulmuştu. Artık düzenli olarak yağmur yağmıyordu. Güneş aylarca parlayıp otları kurutuyordu. Ve yağış olduğunda da, yağmur suyu toprağı alıp götürüyordu. Toprak artık insanların dualarına yanıt vermiyordu. Belki de Beyaz Adam'la ve Makuyu'daki kutsal tanımazlarla ilgiliydi bu.

Waiyaki, dışarıda birkaç dakika oyalandı, babasını hatırladı ve hâlâ hayatta olsaydı ne kadar yaşlı görüneceğini merak etti; onu hiç anlamamıştı. Waiyaki, kendini sık sık eski kehanetin anlamını çözmeye çalışırken buluyordu. Chege, gerçekten o kurtarıcının Waiyaki olduğunu mu düşünmüştü: Beyaz Adam'ı kovacak olanın? Kurtuluş bu muydu? Ve bir kurtarıcı, Joshua'yla birlikte yeni inanca sımsıkı tutunan bir grup adama ne yapardı?

Evet, Waiyaki daha iyi anlamış olmayı diliyordu.

Ve Waiyaki sürekli Kabonyi hakkında düşünüyordu. Onunla ne yapacağını bilmiyordu. Joshua'nın cemaatindeki önde gelen üyelerden biri olmuştu. Fakat daha sonra kiliseden kopanların liderliğini yapan da oydu. Chege'nin ölümünden sonra, tepelerin resmi liderliğini almaya davranmıştı. Belki de kurtarıcı olmak onun yazgısıydı. Kabonyi kendisini böyle görüyor muydu? Chege, Waiyaki'ye Kabonyi'nin kehanetle ilgili gerçek

detayları bilen kendisi dışındaki tek kişi olabileceğini söylemişti.

Kabonyi, okul idare komitesinin bir üyesiydi ve mümkün olan her fırsatta Waiyaki'nin önerilerine karşı çıkıyordu. Bir keresinde Waiyaki tuvalet yapılmasını önerdiğinde, Kabonyi çalılıkların bu iş için gayet iyi olduğunu söyleyerek karşı çıkmıştı. Fakat bir ya da iki ihtiyarın daha söz almasıyla öneri kabul edilmişti. Kabonyi, o toplantının sonuna kadar başka bir şey söylememişti.

Fakat Waiyaki için bundan daha sıkıcı olan şey, Kabonyi'nin sürekli gençliğinden bahsetmesiydi.

"Genç adam, bizler yaşlandık. Çok şey gördük ve çok tecrübe edindik." diyordu yıkıcı olmak istediği zamanlarda. Diğer yaşlılar ona bir saygı göstergesi olarak "Hoca" diyorlardı.

Karanlık çökünce Waiyaki kulübenin içine girdi. "Nyambura bana yanlış yaptı." Böyle düşünüyordu. Ama Joshua'yı ve onun Muthoni'yi nasıl reddettiğini hatırlayınca, Nyambura'yı affetti. Hem kendisi korkudan azade miydi ki?

Waiyaki, Joshua'nın kızıyla birlikteyken Kabonyi tarafından görülmek istemeyeceğini içten içe biliyordu. Bu da gücüne gidiyordu ve kendisinin de kabilenin bir kölesi haline gelip gelmediğini sorguluyordu. Yapıp ettikleri herkesçe izleniyordu. Özgürlüğüne gem vuruluyordu. Peki istediği de bu değil miydi? Hizmet! Hizmet! Babası ve ondan önceki ataları gibi, daima kabilenin yanında durmak. Ve kader onu işlerin dümenine doğru sürüklüyordu. Pekâlâ. Madem kabilenin yanında durmasını istiyorlardı, öyle yapacaktı. Babası tüm bunları öngörmüş olmalıydı.

Ve Waiyaki onunla gurur duydu. Yalnız, bir başına duran ve insanların duygu ve düşüncelerinin ağır yükünü, onlar önemsemese bile sesinde taşıyan bu adamla gurur duydu. Ve Waiyaki babasını yeni bir coşku ve hayranlıkla hatırladı. Artık bir zorunluluk duymuyordu. Kabileye hizmet edecekti; hizmet, hizmet...

Bu kulübenin içinde pek fazla bir şey yoktu: Kötü bir yatak, bir masa ve bir sandalye. Kulübe soğuktu ve içindeki her şey yalnızlık çağrıştırıyordu. Waiyaki el yordamıyla feneri ararken, kendini mekânın karanlık gizemine izinsiz giren bir yabancı gibi hissetti. Bir parça ürperdi. Ama kalbindeki coşku onu ısıttı.

İhtiyarlar fazla bir maaş vermiyordu ona. Bunu dert etmiyordu. Fedakârlığın bir parçasıydı bu da. Daha sonra minnettar olacaklardı. Bu da Waiyaki için yeterli bir karşılıktı. Ve nasıl başladıysa öyle devam edecekti: Okul, daha fazla okul. Beyaz Adam'ın eğitimini alacaktı; tıpkı babasının öğütlediği gibi. Fakat Waiyaki yalnızca daha fazla okulla tatmin olmayacaktı. İlerisi için bir üniversite istiyordu, Rahip Livingstone'un eskiden sürekli bahsettiği türden bir kurum. Hem belki bu amaçla Nairobi'den daha fazla öğretmen gelebilirdi. Nairobi uzaktı, çok uzaktı. Oraya hiç gitmemişti. Hem zaten bu planlar gelecek içindi. Şimdi okulunu büyütmeye ve diğerleri için örnek olmaya çalışacaktı.

Yuvarlak duvarda belirsiz gölgeler oluşturarak pırpır eden küçük alevi izledi. Alevin saçakları karanlıktı. Duman yükseliyordu; yukarı, yukarı... Rüyasında küçük bir nesneye gözünü diken bir adam gibi, gözünü ayırmadan izledi. Serçe parmağını yavaşça getirip aleve dokunmayı denedi. Hızla geri çekti. Ateşle oynamak iyi değildi. Kızdı, belli bir sebebi olmaksızın çok kızdı. Kapı çalındı.

"İçeri gel."

Kapı açıldı.

"Hey... Kinuthia."

"Waiyaki."

"Her şey yolunda mı?"

"Yolunda."

Kinuthia bir an ayakta kaldı. Sonra diğer tarafa geçip yatağın üzerine oturdu. Waiyaki ona baktı. Kinuthia gözlerine bakmıyordu.

"Nereden geliyorsun?"

"Evden."

"Sizin oralar nasıl? Umarım her şey yolundadır..."

"Evet evet. Her şey yolunda. Annen nasıl peki?"

"Daha onu görmeye gitmedim. Gidip bizim için neleri varmış bakalım mı?"

Waiyaki'nin annesinin kulübesine gittiler. Waiyaki Kinuthia'nın ziyaretine şaşırmamıştı. Önceden haber vermeksizin sık sık birbirlerini ziyaret ederlerdi.

"Şu Kiama'daymışsın diye duydum."

"Hiçbir fikrim yok. Kim söyledi bunu?" Bu doğruydu. Kimse Waiyaki'ye ondan bahsetmemişti.

"Okuldan sonra Kabonyi'den duydum. Anladığım kadarıyla ihtiyarlar seni şef yapmak istiyorlar. Ama Kabonyi çok öfkeli. Senin kabilenin sırlarını duymak için çok genç olduğunu söylüyordu herkese." Kinuthia duraksadı. Sonra da daha ciddi ve biraz da uyaran bir tonda devam etti. "Bence Kabonyi senden hoşlanmıyor. Senin yerinde olsam ona dikkat ederdim."

Waiyaki'nin içinden gülmek geldi. Ama kendini kontrol etti ve Kabonyi'nin kendisine niye bu kadar karşı olduğunu merak etti. Ona karşı hiçbir hatası olmamıştı.

Annesi yemek yapmayı bitirdi. Mekânın kasvetli bir havası vardı. Kinuthia yemeklerini yerlerken bundan bahsetti. Waiyaki bir anlığına ateşin uzağında oturan annesine baktı.

Onu çok seviyordu. Sonuçta onun tek oğluydu. Onunla fazla zaman geçiremediği için suçluluk duydu. Küçüklüğündeki gibi değildi. O zamanlar onunla gecenin geç saatlerine kadar ateşin başında otururdu. Annesi ona hikâyeler anlatırdı.

Yemeklerini sessizce yediler ve Waiyaki'nin kulübesine geri döndüler.

"Bence yanılıyorsun Kinuthia. Neden benden hoşlanmasın ki? Ona karşı hiçbir hatam olmadı."

"Kıskançlık."

Uzun bir süre sessiz kaldılar. Sonra bir sürü ufak tefek meseleden konuştular; köylerden ve okuldan... Kinuthia ayrılmadan hemen önce, "Kamau, bana seni dün gece Makuyu'da görmüş olabileceğini söyledi" dedi Waiyaki'ye.

Waiyaki cevap vermedi.

ON YEDİ

Joshua'nın sesinde, vaaz verdiği zamanlarda büyüleyici bir şey oluyordu. Büyük bir ikna potansiyelini ve İncil'den öğrendiği ahlaki doğrulara duyduğu derin bağlılığı yansıtıyordu. Kilisesi her zaman doluydu. Tanrı'nın çocuklarının, yeni inancı benimseyen herkesin tartışmasız ruhani lideriydi o. Bugün yine gürlemişti: "Hiç kimse biraz olsun erdemli değil. Bir tek kişi bile." Herkesin dikkatini celbeden o aynı keskin, çınlayan sesti. Büyüsünden hiçbir şey kaybetmemişti.

Joshua'da insanı hayran bırakan şey, sadakatiydi. Yeni inancı benimsediğinden beri, Livingstone'a ve onun Tanrı'sına sadık kalmıştı. Püritenliği ve sıkı disiplini hiç değişmemiş veya sarsılmamıştı. Muthoni'nin isyanı ve ölümü onu kırdıysa bile bunu göstermemişti. Ne olursa

olsun onu reddetmişti zaten. Joshua'ya göre, Muthoni hiç var olmamıştı. Bir Tanrı adamının şeytanın çocuğuyla ne işi olabilirdi?

Doğrusu, Joshua bu sınavdan inancını daha da güçlendirerek çıkmıştı. Artık daha büyük gayretle vaaz veriyordu. Tepelerin ruhani lideri olarak, Kilise'nin ahlakını başarıyla uyguluyordu. Kabilenin tüm gelenekleri kötüydü. Bu kadar. Asla taviz verilemezdi. Ve Joshua böylece hiç değişmeden, vaazını vererek ve hacıların şarkılarını söyleyerek devam etti. Hiç kuşkusuz içlerinde en sebatkâr olan oydu. Yeni inanca karşı olarak ölmüş olan Chege bile, en azından oğlu Waiyaki'nin Siriana'ya gitmesine izin vererek bir anlamda değişmişti.

Waiyaki vaazı dinlerken Kabonyi'yi ve yeni Kiama'yı düşünüyordu. Ve Joshua konuşmaya devam etti. Şimdi sesi yükseliyor, hemen sonra bir konunun altını çizmek için tekrar alçalıyordu. "Tüm günahkârlar ve Tanrı'nın cennetine yetişemeyenler için."

Evet. Sesi berraktı. Onun yaşında bir adam için neredeyse fazla berraktı. Kızgın güneş büyük bir şiddetle parlıyordu ve küçük Makuyu kilisesinin çatısını kaplayan eski levhaların çıkardığı çok küçük çıtırtıları duymak mümkündü. Cemaat gergin ve sessizdi. Bu Tanrı adamının ağzından çıkan tek bir kelimeyi bile kaçırmak istemiyorlardı; onların önderleri şeytanın hilelerine karşı kaya gibi sağlam ve yenilmez olduğunu kanıtlamıştı.

Arkada oturan Waiyaki, Joshua'yı gayet iyi görebiliyordu. Waiyaki neden orada olduğunu bilmiyordu. Bu kendisi için bile gerçek bir sürpriz olmuştu.

"Hiçbir ulus ilahlarını değiştirdi mi; ki onlar zaten Tanrı değildirler. Ama benim halkım görkemini işe ya-

ramaz putlara değişti...1 Ve Yeni Ahit, bugün ellerinizde tuttuğunuz Kutsal Kitap da diyor ki; 'Siz öncelikle O'nun egemenliğinin ve doğruluğunun ardından gidin.2' "

Bu adam İncil'i iyi biliyor. Her zaman Tanrı'nın Kitabı'ndan alıntılarla kendi sözlerini birleştiriyor, diye düşündü.

"İşte bu yüzden erkek ve kız kardeşlerim, şimdi size diyorum ki, İsa'ya gelin. Onun çarmıha gerildiğini biliyorsunuz. Onun yanında durun. Onu yüzüstü mü bırakacaksınız? Petrus gibi inkâr mı edeceksiniz onu? Bu dünyadaki hayatın, sınavlardan ve zorluklardan yalnızca biri olduğunu unutmayın. Şeytan size gece gelecektir; kendi evinizde, kendi tarlanızda, hatta bu kilisede gelecektir ve eski âdetlere dönmenizi fısıldayacaktır. 'Njoroge ve Joshua' diyecektir; 'beni takip edin. Bu gördüğünüz geniş ve rahat yol var ya, oğullarım, bu doğru yoldur.' Unutmayın, bu sese kulak vermeyeceksiniz. Bir yürek olup Yeni Kudüs'e yürüyelim. Yuhanna Kitabı'nın on dördüncü bölümünde İsa şöyle diyor: 'Yüreğiniz sıkılmasın. Tanrı'ya iman edin, bana da iman edin. Babamın evinde kalacak çok yer var. Öyle olmasa size söylerdim. Çünkü size yer hazırlamaya gidiyorum. 'Orası şimdi sizin ve benim için hazır; inananlar için, doğru yoldan ayrılmayan, güçlüklere cesurca karşı koyan mutlu hacılar için... Ve bugün, ey kardeşlerim, eğer bu sesi duyuyorsanız, kalplerinizi açın..."

Joshua etrafına baktı. Bakışını bir anlığına Waiyaki'de sabitledi. Hayır. Gözleriyle odayı tarayarak herkese aynı anda bakıyordu. Aydınlığı bulan ama artık aydınlıkla yürümeyenlerden bahsetti. İki yolda aynı anda yürümek

1. Eski Ahit, Yeremya, 2:11. (ç.n.)
2. Yeni Ahit, Matta, 6:33. (ç.n.)

isteyenlerden söz etti. İki yolu nasıl karıştırabilirdiniz ki!

"Erkek ve kız kardeşlerim, uzlaşmak yok. Rabbimiz çarmıha gerildiğinde uzlaşmadı. İki yolu karıştırmadı, ışıktan ayrılmadı..."

Waiyaki tedirgindi. Kabonyi gibilerle ne yapacağını, onları nereye koyacağını hep merak ettiğini hatırladı. Ardından kendine geldi konu. O nerede duruyordu? Makuyu ve Kameno'ya eşit mesafede duran bir seçenek yoktu muhtemelen. Peki, iki sırtı birleştirebilseydi ne olurdu? Henüz kendi durduğu yeri bile bilmiyordu. Kendini bilmiyordu. Ve Joshua'nın sözleri, ruhunun onu korkutan karanlık bir köşesindeki bir tele dokunuyordu... Ve Joshua dönüşmekten söz ediyordu: yeni insan, yeni kul, yeni hayat. Sesini yükseltiyordu. Kınıyor ve acıyordu. Dil döküyor ve uyarıyordu. Waiyaki yine suçluluk duydu. Neyin suçluluğu? Işıkla ilgili bir şeyin ya da babasının uzun zaman önce söylediği sözlere ihanet etmenin suçluluğuydu belki: "Kabileye ve kadim geleneklere sadık ol." Ama işte Joshua'nın kilisesindeydi. Joshua sözünü bitirdi. Kutsal yapıda bir müddet kesin bir sessizlik oldu. Sonra cemaat adeta kendiliğinden bir ilahiye başladı:

Uhoro Mwega niuyu
Niukiite Guku gwiitu
Uhoro Mwega niuyu
Wa Muhonokia witu.

Bu iyi haber
Bizim bu evimize gelen
İyi haber bu
Kurtarıcımız İsa'dan gelen.

Waiyaki kendini dışarı attı. Cemaat ilahi söylerken kaçabildiğine seviniyordu. Davetsiz bir misafir ya da ajan gibi hissetti. Ve kiliseden kalbinde kaygılarla çıktı. İlahi kulağına geldiğinde, bir kez daha kendinden ötede bir şeye, onu bütünüyle içerebilecek bir şeye olan dinmek bilmez özlemi duydu. Neden gelmişti buraya? Evet, aslında başka bir sırta doğru gidiyordu ve buraya girmeyip baştan planlamamıştı. Ama içeri girmiş olduğu gerçeğini değiştirmiyordu bu. İçeri girme dürtüsünün Nyambura'yla bir ilgisi olmadığına kendini ikna etmeye çalıştı. Peki ama onu kilisede göremeyince neden hayal kırıklığına uğramıştı?

Waiyaki, Kiama'ya girmişti artık. Bunu söylemek için bir ihtiyarı göndermişlerdi. Kiama henüz çalışmaya başlamamıştı, bu yüzden onunla ilgili pek bir şey bilmiyordu Waiyaki. Fakat amacının kabile geleneklerini ve sırtları korumak olduğunu biliyordu. İhtiyarlar onu kilisede görseler, onlara ihanet ettiğini düşünürlerdi. Ama Waiyaki onları asla yüzüstü bırakmayacağını düşünüyordu. Sonuna kadar onlara hizmet edecekti. Sahip olduğu az miktardaki bilgiyle kabileyi şahlandıracaktı. Evet, onlara Beyaz Adam'ın eğitimini ve araçlarını verecek, böylece sonunda kabile beyaz yerleşimcilerin ve misyonerlerin peşine düşecek kadar güçlü ve bilgili olacaktı. Waiyaki'nin hayalindeki kabile, eğitimli oğulları ve kızlarıyla hep birlikte yaşıyor, daimi bir huzurla atalarının topraklarını işleyip âdetlerini ve güzel geleneklerini uyguluyor ve kabilenin insanları tüm bunları kendisine borçlu olduklarını biliyorlardı. Bu düşüncesinden memnun oldu. Belki de görev buydu, Seçilmiş Kişi'nin yerine getireceği görev. Evet, Waiyaki çabalayacak, didinecekti. Bu hayalin büyüklüğünü düşündükçe kendi fikirleriyle

gururlandı. Waiyaki çevik adımlarla yürüyerek hayalini takip ediyordu.

"Waiyaki!"

Arkasına baktı. Hayal gitmişti.

"Kamau! Nasılsın?" El sıkıştılar.

"İyiyim. Nereden geliyorsun?"

"Şey, komşu sırta gidiyordum da, Makuyu'nun ihtiyarları pazar günleri ne yapıyormuş bir bakıvereyim diye düşündüm."

"Joshua?"

"Evet."

Yola yakın bir ağacın altında duruyorlardı. Waiyaki, Kamau'ya baktı. Tam o sırada uzaktan Nyambura geçti. Waiyaki'nin kalbi yerinden sıçradı. Bir sonraki vadiye doğru rahatça yürürken onu izledi Waiyaki. Nyambura gözden kayboldu. Gözlerini, Nyamebura'nın gittiği yöne doğru bakan Kamau'ya çevirdi. Waiyaki nedense rahatsız olmuştu. Kinuthia'nın ona Kamau'nun kendisini Nyambura'yla görmüş olup olamayacağını sorduğunu hatırladı.

"Ben gideyim" dedi Waiyaki. Kamau cevap vermedi. Bir şeyler tasarlıyor gibiydi. En sonunda, "Onunla ilgili ne düşünüyorsun?" dedi.

"Kiminle?"

"Şu kız."

"Hangisi?"

"Nyambura işte. Görmedin mi onu?"

"Yoo, görmedim."

Waiyaki, yalan söylediği için kendine sövdü. İşte o zaman ahlaksız, kötücül bir ruh halinde olduğunu hissetti. Kamau bunu fark etmemişti. Hâlâ kızın gittiği yöne doğru bakıyordu. Çok geçmeden düşünceleri sözlere dönüştü: "Bence çok güzel bir kadın." Waiyaki bir anda bir kıskançlık hissetti, Nyambura'yı kıskanıyordu.

Nyambura bir sonraki vadide onu bekliyordu. Waiyaki'nin geldiğini görünce kalbi çarpmaya başladı. Ona ne söyleyeceğini bilmiyordu. O gün söz verdiği halde Marioshoni'ye gidemediği için suçluluk duyuyordu. Gitmek istemişti ama bu büyük bir risk olurdu. O saatlerde babası evde oluyordu. Ayışığının altında görüştükleri o günden beri Waiyaki aklından hiç çıkmamıştı. Onu her düşündüğünde heyecanlanıyordu. Ve bazen Miriamu ne hayal ettiğini sorduğunda, gözleri parlıyordu. Ona neler olduğunu bilmiyordu; ama o tesadüfi buluşmadan sonra bir daha eskisi gibi olmadığını biliyordu. Ve şimdi, nehrin bile dindiremediği tuhaf bir özlem çekiyordu.

Son iki haftadır onunla buluşmak istiyordu Nyambura, bir kez selam verip geçse yeterdi. Bir türlü onu görmeyi başaramamıştı ve okuluna gitmekten de korkuyordu. Bugün de kiliseye gitmemişti ve Waiyaki'nin vadiye doğru gittiğini gördüğü sırada amaçsızca geziniyordu. Ama yanında Kamau'nun olduğunu görünce mesafesini korumuştu.

Waiyaki de onu gördüğüne sevinmişti. O geceden beri görememişti Nyambura'yı. İşte şimdi orada duruyordu, sessiz ve biraz çekingen. Ayışığında göründüğü gibi görünmüyordu. Ama çok güzel olduğunu görebiliyordu Waiyaki. Tereddütle yaklaştı yanına, kalbi çarpıyordu. Nyambura gülümsedi. Bunun çok güzel bir tebessüm olduğunu düşündü Waiyaki.

"İyi misin?"

"İyiyim. Sen nasılsın?"

"Ben de iyiyim."

Aralarında bir sessizlik vardı. Birbirlerinin gözlerine bakmıyorlardı.

"Seni bekledim."

"Özür dilerim, gelemedim." Biraz duraksadı. "Evde çok işim vardı ve şey... Vakit bulamadım."

Waiyaki anlamıştı veya anladığını düşünüyordu. Bu konunun daha fazla üzerine gitmedi.

"Önemli değil. Başka bir gün gelirsin."

"Şey, bilmiyorum, belki. Fırsatım olursa."

Waiyaki ona hızlı bir bakış attı ve kafasını nasıl kaçırdığını gördü. O an oraya kendisiyle buluşmaya geldiğini hemen anladı. Ve birden onu sevdiğini söylemek geldi içinden. Yapamadı. Ama onu özlüyordu ve ayrıldıkları zaman, onu yakınında tutup, pek çok şey fısıldamak istiyordu ona.

Nyambura eve dönerken gözü hiçbir şey görmüyordu. Babası ve annesinin yakında geleceklerini bildiği için hemen yemek yapmaya başladı. Bir rüyanın içindeymiş gibi yaptı yemeği. Waiyaki ona hiçbir şey söylememişti. Ama yine de içinde bir coşku vardı.

Annesi kiliseden eve döndüğünde kızının heyecanlı olduğunu gördü.

"N'oldu Nyambura? Karnının ağrısı geçti mi?"

Nyambura, kiliseye gitmemesinin sebebinin karnındaki ağrı olduğunu hatırladı. Hemen cevap verdi.

"Hayır."

Bunun doğru olmadığını biliyordu.

Akşam olup da babası eve gelince, kendini iyi hissetmediğini söyleyip yatağına gitti.

ON SEKİZ

Waiyaki, epeyce yoğun bir hayat sürüyordu artık. Hem öğretmenlik yapıyor hem okulları organize ediyordu. Ve şimdi de Kiama'ya katılmıştı, onun toplantı ve törenleri vardı. Saat saat hareket halinde yaşıyordu adeta. Bütün sırt köylerinde tanınıyordu artık. Çocuklar onu tanıyordu ve "Bizim Hoca" diye selamlıyorlardı. Beyaz Adam'ın büyüsüyle dolmuş, kabileye bilgelik ve kuvvet aşılayarak yeni bir hayat getirecek bir adamdı o. Waiyaki ise öğretmenlik yapmakla ve çocuklarla uğraşmakla, Kiama'nın organizasyonu ve yönetimine kıyasla çok daha fazla ilgiliydi. Yine de zaman zaman yurtseverliğinin ve yüksek ideallerinin coştuğu da oluyordu. O zamanlarda bir heyecan duyuyor ve halkı için her şeyi yapmaya hazır hissediyordu.

Tüm sırtlardan velilerin toplanacağı gün yaklaşıyordu. Waiyaki öğretmenleri nereden bulacağını bilmese de, daha fazla okul için bastırmak istiyordu. Siriana'daki öğretmenlerden bir kısmını ikna etmeye çalışmayı düşünüyordu. Yoksa Nairobi'ye gidip öğretmen araması gerekecekti. Aklına başka bir şey daha geliyordu. Kameno ve Makuyu'nun birleşmesi gerektiğine her gün biraz daha emin oluyordu. İkisi arasındaki kadim rekabet, eğitim için harcadığı çabayı zayıf bırakıyordu. Joshua'nın taraftarları ile diğerleri arasında da bir uzlaşma olmasını istiyordu. Aralarındaki uçurum genişliyordu ve Waiyaki bir araya gelmelerine aracı olmak istiyordu. Gelecek toplantıda onun söyleyeceği bir şey büyük bir başlangıç olabilirdi. Artık duruşunu göstermenin zamanı gelmişti. Bu bir plan değildi ama fikirleri bu yöndeydi. Başta bir heves, zayıf bir görüş gibiydi bu. Sonraları uzak bir ihtimal haline gelmiş, şimdiyse bir ihtiyaç olmuştu. Artan şöhretini riske atmayacak mıydı bu? Yine de deneyecekti. Ve Nyambura'nın bunu duyup onun hakkında iyi şeyler düşüneceğini umarak seviniyordu.

Otla kaplı zeminin tamamı, ülkenin her yerinden gelen kadın ve erkeklerle dolmuştu. Bazıları çocuklarının durumunu öğrenmeye gelmişti. Kimileriyse meşhur Marioshoni'yi görmek istiyorlardı. Ama bazıları da Hoca'yı görmeye gelmişlerdi. Bu genç adamı duymuşlar ama hiç görmemişlerdi. Kaçırılmayacak bir şanstı bu. Tepeden tepeye "Hoca" ismi dolaşıyordu ve bu isim yalnızca bir kişiyi işaret ediyordu: Waiyaki'yi. Ünü bir sırttan diğerine, bir kuru çalı yangını gibi yayılmıştı. Onu, artık kaybolmuş olan eski saygınlık ve saflığın yeniden dirilişi olarak görüyordu herkes.

Okul düzenliydi. Ve insanlar onunla ilgili her şeyi, kendi çabalarının bir sonucu, yabancı âdetlere meydan okumanın bir sembolü olarak görüyorlardı.

İyi sıvanmış yapıyı takdir ederek okulun etrafını dolaştılar. Zeminin çeşitli yerlerinde bulunan küçük çiçek bahçelerinin güzelliği herkesin dilindeydi. Veliler bunları kendi emeklerinin, terleri ve sabırlarının bir meyvesi olarak görüyordu. Çocukları yabancı bir dil konuşabiliyor, okuyup yazabiliyordu. Ve tüm bunlar, Siriana'nın kadim gelenekleri terk etmeyenlerin çocuklarını kabul etmeme yönündeki katı kararına rağmen yapılabilmişti.

Waiyaki de çalışma arkadaşları gibi son derece nazikti. İnsanların arasına karışıyor, onlara etrafı gezdiriyor, planlarının çerçevesini anlatıyor ve tabii gerçek sınav gelmeden önce tasarılarının propagandasını yapıyordu. Herkes ona hayrandı. Herkes için bir sözü ve gülümsemesi vardı. Pek çok kişiyi memnun etmişti. Ama memnun olmayanlar da vardı. Böyle anlarda kıskançlık ve garez işin içine giriyordu.

Kabonyi bundan hoşlanmıyordu. O da kabile için çalışmıştı. Kopuş hareketine liderlik etmişti ve halkın kendi okullarını kurmaya başlamasından sorumluydu. Her alanda öncülük etmemiş miydi? Kabonyi, Waiyaki'yi toy, işe yaramazın teki, aptalca fikirleri olan bir çocuk olarak görüyordu. Yaşı ve tecrübesiyle daha büyük bir ilgiyi hak eden Kabonyi gibi birinin yanında o yalnızca bir oğlan çocuğuydu. Bu duruma gelmiş olması eşyanın tabiatına aykırıydı. Belki de bu genç adamın yerinde kendi oğlu Kamau olsaydı, bu kadar düşmanlık beslemeyecekti. Kamau da diğerleri kadar iyi bir öğretmendi ve elbette Waiyaki'den daha büyüktü. Bu yüzden de

liderlik etmeye daha elverişliydi konumu. Kabonyi'nin Waiyaki'ye olan kızgınlığının sebebinin nereye kadar uzandığını kimse tahmin edemezdi. Kabonyi bu insanlar arasında kehaneti bilen tek kişiydi. Waiyaki'nin seçilmiş kişi olabileceğinden korkuyordu. Ve bundan nefret ediyordu.

Toplantının erken başlaması planlanmıştı. Ama yaşlı insanlar her zaman işleri ağırdan alırdı. Böylece toplantı ancak öğleden sonra başlayabildi. Waiyaki, oturumu büyük bir sessizlik eşliğinde açtı. Sesi sakin olsa da, kalbi hızla çarpıyordu. Onu izleyen gözlerin bu kadar çok olmasından çekiniyordu. Birkaç cümleden sonra çocukların hoş geldin şarkıları söyleyeceğini duyurdu. Bu şarkıları Waiyaki uydurmamıştı. Siriana'ya uzak bir bölgeden gelmiş bir çocuktan öğrenmişti bunları. Ama bunlar orada toplanan velilere ve öğretmenlere göre yeniydi; şarkılar onları tuhaf bir şekilde heyecanlandırıyor ve hislerine tercüman oluyorlardı.

Baba, anne
Bana kalem ve kâğıt ver
Öğrenmek istiyorum.
Toprağımız gitti
Sığır ve koyunlar yok
Orada değiller artık
Geriye ne kaldı?
Öğrenmek, öğrenmek.

Baba, bir sürü sığırın ve koyunun olsaydı
Mızrak ve kalkan isterdim senden
Ama şimdi...
Mızrak istemem

Kalkan istemem
Öğrenmenin mızrak ve kalkanını isterim.

Bu basit sözler, bazılarının gözlerini doldurdu. Babaların çalışma azmini sağlamlaştırdı. Kendilerini zorlayacaklardı. Beyaz Adam, bu insanların topraklarına yavaş yavaş sokuluyordu. Kabilenin geleneklerini bozmuştu. İşler değişecekti artık. Yıllar sürebilirdi bu; ama çok, çok uzak bir gelecekte olsa bile, işler farklı şekilde gerçekleşecekti. Bir kurtarıcı gelmişti. İnsanların gözlerini açmıştı. Uyuyan aslanları uyandırmıştı. Şimdi kükreyeceklerdi; zafere doğru kükreyeceklerdi. Çocuklar öğrenme bölümüne geliyordu. Ve sesleri giderek yükseliyordu.

Baba,
Mızrak ve kalkanların savaşı
Bitti artık
Geriye ne kaldı?
Bilmenin savaşı,
Aklın savaşı.
Ben, biz, hepimiz öğrenmek istiyoruz.

Yaşlı erkek ve kadınlar tatlı sözleri yakalamak için kulak kabartmış, ellerini kalplerine veya çenelerine bastırarak dinliyorlardı. Kabonyi ise kıvranıyordu. Kalbi ve ruhu öfkeyle yanıyordu. Onun niyeti Waiyaki'yi suçlamaktı ama "çocuk" olumlu bir izlenim bırakıyordu. "Çocuk", Joshua'nın kilisesinde ve Joshua'nın kızıyla birlikteyken görülmüştü. Kabonyi onu kalabalığın önünde utandırmak istiyordu.

Ama çocuklar şarkıya devam ediyorlardı. Pek çoklarının çığlığını dillendiriyor, nesillerdir her yerde süren sessiz çığlıkları yüksek sesle söylüyorlardı; bir değişiklik olmazsa sonlarının yakın olduğunu hisseden kuşakların çığlığını... Yerle bir olmuş bir zaferin yasını mı tutuyorlardı? Kabilenin yıkımına mı ağlıyorlardı, yoksa gelmekte olan değişimleri mi selamlıyorlardı? Gözlerinde keder ve özlem vardı. Ve kurtarıcının ışıl ışıl gözlerinde bunun yansımasını görebiliyorlardı.

Çocuklar şarkı söylemeyi bitirip yerlerine oturdular. Tuhaf sessizlik tekrar her yere hâkim oldu. Derken, her köşeden bir çığlık yükseldi ve hep bir ağızdan söylemeye başladılar...

Gikuyu naa Mumbi
Gikuyu naa Mumbi
Bakir ve bereketli bir toprak bıraktı
Haydi toplanın!

Waiyaki, tekrar konuşmaya başladığında mutluydu. Planlarını öne sürmenin vakti gelmişti. Yavaşça ve anlaşılır biçimde konuşuyordu. Geniş bir topluluğa hitap etmenin mutluluğu rahatlatıyordu onu. Marioshoni'yle ilgili planlarını kısaca özetledi. Eskiyen çatı için daha fazla teneke ihtiyacı vardı. Çocuklar için sıralar, kalem ve kâğıt gerekiyordu. Ve daha çok sayıda okul. Daha fazla öğretmen çalışmalıydı. Demek istediklerini açıkça anlatamadığı endişesiyle yerine oturdu. Ama onu selamlayan alkışlar, kısa konuşmasının anlaşıldığına dair şüphe bırakmıyordu.

Hemen ardından Kabonyi ayağa kalktı. Gülümsemiyordu ama meydan okurcasına etrafına bakıyordu. Savaş

başlamıştı. Yaşlıydı ama sesi güçlü ve kararlıydı. Ayrıca hitap ettiği kitleyi iyi tanıyor ve ilgilerini nasıl çekeceğini biliyordu. Atasözleriyle ve gizemli imalarla konuşabilirdi. Ve incelikli atasözleri ile nüktedan imaları hâlâ takdir eden ihtiyarların ilgisini daha fazla çekebilecek hiçbir şey yoktu. Kabonyi, sınırlarını da iyi biliyordu. Çok fazla meseleyi bir arada sunmak istemiyordu. Bu yüzden, Joshua meselesini daha sonra son bir bomba olarak patlatmak üzere kenarda bıraktı.

İzleyicilere toprakların verimsizliği hatırlattı. Kurak aylar kimsenin evinde yiyecek bir şey bırakmamıştı. Ve hasattan da beklenen verim alınamamıştı. Beyaz Adam'ın el koyduğu topraklardan söz etti. Burunlarının dibine yerleşen Hükümet Evi'nin dayattığı vergilerden bahsetti. Ve Waiyaki, insanlara bu daha acil sorunlara karşı liderlik etmek yerine, binalardan söz ediyordu. Halkın sırtına daha fazla binanın yükü mü binecekti? Daha fazla öğretmenin? Hem Beyaz Adam'ın eğitimi gerçekten gerekli miydi? Elbette başka bir yol daha vardı. Bu da Beyaz Adam'ı tepelerden tamamen söküp atmaktı. İnsanlar korkuyorlar mıydı? Kabilede hiç savaşçı kalmamış mıydı? O, Kabonyi onlara önderlik edecekti. Bu yüzden yeni Kiama'yı oluşturmuştu. Bölgeyi Beyaz Adam'ın etkisinden kurtaracaktı. Kabilenin ahlakını ve bilgeliğini koruyacaktı.

"Yoksa kabilemizin eğitiminin, hepinizin almış olduğu eğitim ve ilmin, Beyaz Adam'ınkinden daha aşağı olduğunu mu düşünüyorsunuz?"

Gururlarına, içlerindeki erkekliğe ve toprağa sadakatlerine hitap ederek insanları meydana çıkmaya zorlamıştı:

"Gençliğin peşine takılmayın. Kuyruğun kafaya, çocuğun babaya, yavrusunun aslana liderlik ettiği nerede görülmüş!"

Birkaç kişi alkışladı. Sonra bir sessizlik oldu. (Kabonyi de kalplerinde bir heyecan uyandırmıştı.) Çok geçmeden konuşmaya başladılar. Bazıları Kabonyi'nin söylediklerinde büyük doğruluk payı buldu. Korkak olmadıklarını biliyorlardı. Ve elbette Beyaz Adam'ı sürmek ve eski usullere geri dönmek daha kolaydı. Ama diğerleri, özellikle de gençler Waiyaki'nin tarafındaydı. Waiyaki ise içerlemişti. Kabonyi onu yumuşak karnından, gençliğinden vurmuştu. Waiyaki tekrar ayağa kalktığında, o eski meydan okuyan tavrı geri gelmişti. Onu kendi akranlarının arasında üne kavuşturan cesareti tekrar onunlaydı şimdi. Önce izleyicilere yalnızca baktı ve gözleriyle onları yakaladı. Ardından ağzını açtı ve konuşmaya başladı. Ve sesi, babasının sesi gibiydi. Hayır, eskilerin büyük Gikuyularının sesi gibiydi. Sözleri insanların ruhlarına dokunan kurtarıcı yine buradaydı işte. İnsanlar dinlediler ve sesinin titreşimleri kalplerine dokundu. Ve o, sürüsüne konuşan bir çoban gibi, aşağılayıcı olabilecek hiçbir şey söylemedi. Hem zaten Kabonyi'nin argümanlarını nasıl reddedebilirdi? Waiyaki, dinleyicilere onların oğlu olduğunu söyledi. Hepsi onun babaları, anneleriydi. O liderlik etmek istemiyordu. İhtiyarlar rehberlik etmek ve gençliğe yol göstermek için oradaydı. Ve gençler de dinlemek zorundaydı. Bilgeliğin yollarında önderliğe ihtiyaçları vardı. O, Waiyaki, dinleyecekti. Tek istediği sırt köylerine, tepelere hizmet etmekti. Uzak kalamazlardı. Artık asla izole kalamazlardı. Onun sözlerini ve planlarını kulak arkası ederlerse, sırtlar eski saygınlığını yitirecek ve ülkenin geriye kalanının çok gerisinde kalacaktı...

Eğitimin önemine, kişinin mümkün olan bütün ilmi öğrenmesi gerektiğine vurgu yaparak devam etti. İnsan-

lar onun devam etmesini, hiç durmadan bilgeliğin tatlı sözlerini söylemesini istiyorlardı. Yerine oturduğunda, insanlar ayağa kalkıp hep bir ağızdan bağırmaya başladılar: "Hoca! Hoca! Hoca'yı isteriz!" Ve bazıları, "Çocuklarımız öğrenmeli. Bize yolu göster. Arkandayız!" diye bağırıyordu.

Waiyaki daha başka ne isteyebilirdi! Minnet ve mutluluk doluydu.

Ondan sonra konuşan tüm ihtiyarlar ve öğretmenler, Hoca'yı övmenin dışında pek bir şey söylemediler. Ve her yerdeki eğitimden ve yeni okulların binalarından sorumlu olacak sırtlararası bir komite seçildi. Kabonyi,komitede yer almadı.

"Kamau, evladım!"

"Buyur baba."

"Bacaklarım titriyor."

"Neden? Hasta mısın baba?"

"Evet. Yani hayır ama bacaklarım zayıf düştü. Eşyamı al da beni eve götür."

Kabonyi'nin etrafındakiler, onun oğlu tarafından, yani Waiyaki'nin öğretmenlerinden biri tarafından evine götürüldüğünü gördüler. Ve çok geçmeden herkes yüzlerinde bir gülümsemeyle, Kabonyi'nin hasta olduğunu biliyordu. Aslında hasta değildi; ama öfkeyle doluydu. Herkesin önünde mağlup olmanın acısını çekiyordu! Herkesin önünde küçük düşmenin! Hayır. Bu olamazdı. Olmamalıydı!

"Onu öldürebilirim."

"Kimi baba?"

Tepede duruyorlardı şimdi. Kabonyi, oğluna baktı:

"İşe yaramaz herifin tekisin!" diye patladı Kabonyi. "Sen benim oğlum musun? Uzun zaman önce onun yerini alamaz mıydın? Onda olup da sende olmayan nedir?"

Kamau cevap vermedi. Onun da canı sıkkındı. O ve babası her zaman Waiyaki'nin elinden çekmemişler miydi zaten?

Birkaç ay içinde okulun çehresi değişti. Başka sırtlarda da bir dizi yeni okul kuruldu. Waiyaki'nin ünü yayıldı. İhtiyarlar ona güvendiler. Evlerinde ve tarlalarında onun hakkında konuştular. Kabonyi bile bu genç adamın liderliğine boyun eğmiş görünüyordu. Kaderdi bu; bilinmeyen, sorgulanamayan, farkında olan insanı adeta baskı altına alan bir şeydi. Ama Waiyaki onların liderleriydi ve onları asla hayal kırıklığına uğratmayacağını biliyorlardı. Beyaz Adam'ın dengiydi o; Gikuyu ve Mumbi'yi ortadan kaldırmak isteyen Beyaz Adam'ın... Kabile misyonerlere, tüccarlara, hükümete ve tüm o yabancı taklitçilerine karşı zafer kazanacaktı artık.

Waiyaki, kendisine duyulan bu inancın bütünüyle farkında olsaydı, korkabilirdi. Ama değildi. Eğitim ideali artık onun için bir takıntı gibi olmuştu; devam etmeye, daha fazlasını yapmaya zorluyordu. Daha sonra Kiama onu aşırı bir ısrarla kabilenin saflığı ve birlikteliği için bağlılık yemini etmeye zorladığında bile, bu türden bir bağlılığın altına gizlenmiş olabilecek tehlikeleri araştırmayı bırakmadı. Kabonyi yoktu ona göre. O yalnızca okulları, her yere yayılmış okulları ve bir yudum su için ona bakan sayısız çocuğunun boğazını yakan susuzluğu görüyordu.

Ve herkesin bu suya ulaşabildiğini hissetmek istiyordu. Joshua ve taraftarlarının bile gelip kendisiyle elbirliğinde bulunmalarını istiyordu. Eğitim hayattı. Bırakın gelsinler. Ve bir de uzlaşma hakkında konuşma yapmayı unuttuğunu hatırlamasıyla gelen kısa süreli suçluluk hissi vardı tabii.

ON DOKUZ

Joshua, hayatı boyunca hep daha fazla insanı İsa'nın yoluna kazandırmaya çalışmıştı. Muazzam bir enerjiye sahipti, özellikle de onun yaşında biri için. Ve başarıya ulaştığını düşünüyordu. Gerçekten de başlarda başarılı olmuştu. Pek çok kişi ona katılmıştı. Pek çok kişi vaftiz olmuştu. Hem ihtiyarları, İsa'nın sözlerini duymak ve Beyaz Adam'ın eğitimini almak için oğullarını Siriana'ya göndermeye ikna eden de o değil miydi...

Ama kader şimdi onun aleyhine işliyor gibiydi. Hevesle kendisine gelmiş olanların pek çoğu, şimdi eski âdet ve ritüellerine geri dönmüşlerdi. Pek çoğu ikinci evliliklerini yapmaya başlamıştı. Joshua'nın da ikinci evlilikte temelden yanlış bulduğu bir şey yoktu aslında. Hatta, Eski Ahit'te sözü edilen ve Tanrı'yla ve melekleriyle ko-

nuşan adamların da birden fazla karıları olması kafasını karıştırıyordu. Ama Misyon'daki adam bunun günah olduğunu söylüyordu. O zaman gerçekten de günah olmalıydı. Joshua, ilhamını Tanrı'dan alan Beyaz Adam'ın söylediklerini sorgulamaya hazır değildi. Sonuçta İsa'yı bu ülkeye getiren Beyaz Adam'dı.

Joshua'yı kaygılandıran şey, yalnızca pek çok kişinin kabilenin sünnet gibi lanetlenmiş âdetlerine dönmüş olması değildi. Muthoni'nin isyanından bile zaferle sıyrılmayı başarmıştı. Waiyaki'nin kabilenin genç ve akıllı lideri olarak yükselişi asıl tehlikeydi. Waiyaki'nin çabalarıyla pek çok okul yapılmıştı ve şimdi onun cemaatinden daha fazla kişi, sırf ihtiyaçtan ötürü Waiyaki'ye katılabilirdi. Bundan çekinen Joshua, Misyon'dakilerle görüşüp, kendisiyle diğer inananların, çocukların Siriana'ya gitmeden önce eğitim alabilecekleri bir ya da iki okul yapmasına izin vermelerini istemişti. Biri Makuyu'da diğeri Ngenia'da olan iki okul iyi ilerliyordu; zamanla Waiyaki'yle rekabet edecek hale gelebilirlerdi.

Kameno'daki geniş toplantı çoğu insanı şaşırtmıştı. Joshua'nın, şeytanın güçlerinin kuvvetlendiğini daha önce hiç olmadığı kadar bariz biçimde fark etmesini sağlamıştı. Bu toplantıdan sonra, Kameno'ya, şeytanın kalesine girmek hayati bir meseleydi artık. İsa'nın bir askerinin korkacak hiçbir şeyi yoktu. Böylece Kameno'da, Joshua'nın taraftarlarının ve isteyen herkesin katılacağı bir toplantı ayarlandı.

Toplantı pazar günüydü. Komşu tepelerden de çok sayıda Hıristiyan katıldı. Bazıları çok uzak yerlerden gelmiş, toplantı haberi iyi yayılmıştı. İlahi söylediler, Tanrı'ya şükredip dua ettiler. Joshua öyle bir coşku ve enerjiyle

vaaz verdi ki, sonradan pek çok kişi onun meleklerin diliyle konuştuğunu söyledi. Kimileri ise Rabbin meleğinin ona göründüğünü söylüyor, daha başka bir grup da hâlâ Meryem'in onunla konuştuğunda ısrar ediyordu.

Birkaç kişi de Hıristiyan olmuştu. İyi bir başlangıçtı bu. Kameno'da ilk defa Joshua'nın adamları vardı. Daha fazlasının onları takip edeceğine hiç şüphe yoktu. İhtiyarlara ve kabile geleneklerini destekleyenlere bir meydan okumaydı bu.

Waiyaki toplantıyı görmüştü. Yeni Hıristiyan olanların toplandıklarını ve dua ettiklerini görmüştü. Tüm bunlar, kapısı meydana doğru bakan kulübesinden görülebiliyordu. Waiyaki, bu açık meydan okumayla ilgili hislerini tam olarak ifade edemiyordu. Belki de aldırış etmiyordu. Sonuçta kendisi de Hıristiyan öğretilerinin bir kısmını çok sevmişti. Sevgi ve özveri unsurları kendi yaradılışına uygundu. İsa'nın Getsemani Bahçesi'nde çektiği acılar ve çarmıhtaki ıstırabı onu her zaman etkilemişti. Ama kabileye ihanet etmek de istemiyordu. Peki ama gerçekte ihanet etmemiş miydi? Joshua ve diğerleri arasında bir köprü kurmak istemişti. Ne için? Bu soruya yanıt vermek için durmadı. Bunun bir bakıma onun misyonu olduğu hissini, ününün zirve yaptığı o toplantının öncesinden beri taşıyordu. Ve kendini bu misyon için eğitiyordu: Kameno-Makuyu düşmanlığını bitirme ve kabilede tekrar birliği sağlama görevi için. Fakat uygun zaman geldiğinde başarısız olmuştu. Doğru zaman gelmişti. Ve geçmişti. Eğer sakin kalabilseydi, uzlaşmayı açıkça konuşabilecekti o gün.

"Başka bir zaman. Bir dahaki sefere." Waiyaki, kendini suçladığı anlarda bunları söylüyordu kendine. Ve

bir bakıma memnundu da. Eğitim onun asıl göreviydi. Bu onun tutkusuydu. Herkesin yardımına ve desteğine ihtiyacı vardı, Joshua ve Kabonyi'nin bile. Ona kurtarıcı diyorlardı. Kendi babası bile gelecek kurtarıcıdan bahsetmişti. Bu kurtarıcı kimi kurtarmak için gelecekti? Neyden kurtarmak için? Ve insanları nereye götürecekti? Her ne kadar Waiyaki bu sorulara açık cevaplar vermek için beklemese de, kabileyi aydınlığa çıkaracak kişinin kendisi olduğuna giderek daha fazla inanıyordu. Ülkenin ışığı eğitimdi. İnsanların istediği buydu. Eğitim. Okullar. Onun eğitim görevi ile Kiama'nın yaptıkları arasında bir bağlantı göremiyordu. O yalnızca herkesin eğitime ulaşmasını istiyordu. Ve cevabın kendisi birlikti. Ama bazen korkuyordu. Joshua ve taraftarları, artık Beyaz Adam'la tamamen bir tutuluyordu. Ve şimdi Joshua'nın bu açıkgözü pekliği ve aleni meydan okumasıyla, neler olacağını kestiremiyordu. Kiama ne yapacaktı? Kiama'dan istifa etmişti ve merkez grubun Kabonyi'nin liderliğinde neler planladığını bilmiyordu. Bir nevi tepelerin sırlarını onlar kontrol ediyordu. Kamau, Waiyaki'nin yerini almıştı. Hatta onu öneren de Waiyaki olmuştu. Onu sakinleştirmeye yönelik miydi bu hareketi? Waiyaki bilmiyordu. Bütün dikkatini ve enerjisini, altına girmiş olduğu sorumluluğa yoğunlaştırmak istiyordu. Kabilenin ahlakıyla Kiama ilgilenebilirdi.

Waiyaki yine Hıristiyanların toplanmasını izliyordu. Bu insan manzarasıyla çok ilgiliydi. Aklında bir şey vardı. Nyambura orada olabilirdi. Kalbi hafifçe çarpıyordu. Onu görme fikri her zaman heyecanlandırıyordu Waiyaki'yi. Onu ne kadar düşünürse, onu sevdiğinden o kadar emin oluyordu. Waiyaki için tuhaf bir şeydi bu.

Kadınlara hiçbir zaman böyle bir ilgi göstermemişti. Onun hayata dair bütün fikri ve yaşama amacı kabileye hizmet etmek üzerine yoğunlaşmıştı. Nadiren görüşseler de, ne zaman birlikte olsalar ona söylemek istiyordu. Ama Nyambura'nın onu geri çevireceğini ve utandıracağını düşünüyordu. Hayır. Bu riske asla giremezdi. Aralarında bir uçurum vardı. Ve ne zaman onun karşısına geçse, kendini aptal gibi hissediyordu.

Waiyaki kulübesinden ayrıldı ve dışarı çıktı. Toplanma alanından uzaklaşmak için aksi yönde yürüdü. Bir süre sonra sola döndü ve Honia Nehri'ne doğru yürümeye başladı. Kameno'ya doğru giden bir grup yakınından geçip gitti. Toplantıya gidiyorlardı. Tekrar sola döndü ve nehir boyunca yürümeye başladı. Güneş tepede çok yükselmemişti. Ağaçların gölgeleri uzundu ve birbirlerinin üzerine düşüyordu. Honia Nehri akmaya devam ediyordu. Waiyaki acele etmiyordu ama yine de belli bir yere gidiyor gibiydi. Birden duraksadı. Kalbi iki kez hızlı hızlı attı. Nyambura'yı görmüştü.

Nyambura mutlu değildi. Babasının evinde geçirdiği her gün ona daha ağır geliyordu artık. Kalbi yerinde duramıyordu ve evdeki hiçbir şeyin onu tatmin etmeyeceğini biliyordu. Waiyaki'yi giderek daha fazla düşünüyordu. Mutlu anları onunla olduğu zamanlardı. Onun şöhretiyle gurur duyuyor ve zaman zaman sanki onu paylaşıyormuş gibi hissediyordu. Kalbinde bu fikri büyütüyor ve sanki bu şöhret onunmuş gibi sarılıyordu ona. Buna karşın Waiyaki'nin adı, tıpkı Muthoni'ninki gibi Nyambura'nın evinde asla anılmıyordu. Ama Nyambura sürekli onu görme, sesini duyma arzusu duyuyordu. Yalnızca birkaç sefer buluşmuşlardı ve hepsi de tesadüfen olmuştu. Neden onunla herhangi bir yerde buluşabilecek,

gidip onu görebilecek kadar özgür hissetmiyordu? Günbegün, Joshua'nın din anlayışından usanmaya başlamıştı. O da bir isyankâr mı oluyordu? Hayır. Kız kardeşinin yaptığını yapmazdı. Ona hayatın bolluğunu verecek, huzursuz ruhunu yatıştıracak bir Tanrı'sı olması gerektiğini biliyordu. Bu yüzden de İsa'ya tutunuyordu. Çünkü İsa çarmıhta ölmüştü ve onun üzgün gözleri, tüm insanlar için sevgi pırıltıları saçıyordu. Keşke İsa yakınında olabilseydi, onun yaralarını yıkayıp pansuman yapabilirdi böylece. Meryem'e imreniyordu. İsa'nın ayaklarını kutsal yağla ovmuştu Meryem. İsa'ya dua etti. Onu terk etmemeliydi. Bu bile her zaman tatmin etmiyordu onu ve konuşabileceği birilerine açlık çekiyordu. Çok yıllar önce ölmüş, kendisiyle ancak hayaleti konuşabilen bir İsa'ya değil, gerçekten dokunabileceği ve hissedebileceği birine açlık çekiyordu. Keşke Waiyaki'yi daha sık görebilseydi, keşke yanında kalabilseydi; işte o zaman İsa onun için daha büyük bir anlam ifade edecekti. Ama Waiyaki giderek önemli bir hale geliyordu ve o, karşı taraftaydı. Belki de böyle kalacaklardı; büyük, derin bir vadinin iki tarafında... Nyambura o zaman İsa'nın kendisini kurtaramayacağını biliyordu. İsa'nın ölümü ancak Waiyaki onun dokunabilmesi, hissedebilmesi ve konuşabilmesi için orada olduğunda anlamlı olabilirdi. Ancak Waiyaki aracılığıyla kurtarılabilirdi Nyambura. O halde Waiyaki onun kurtarıcısı, onun siyah Mesih'i, onu aydınlığa götürecek olan vaat edilmiş kişiydi.

Muthoni, İsa'yı gördüğünü söylemişti. Kabileye geri döndüğünde, kabilenin ritüellerini benimsediğinde olmuştu bu. Ve İsa'yı acının aracılığıyla görmüştü. Sünnet olmuş ve bir kadın olduğunu söylemişti. Nyambura da bir kadın olmak istiyordu ama ancak Waiyaki onunla

konuşur, yanında olursa olabilirdi. İşte o zaman İsa'yı görecekti.

Nyambura şüpheleriyle yaşıyordu. Waiyaki'ye beslediği duyguları aşk olarak tanımlamıyordu. Waiyaki'ye olan hisleri annesine ya da Muthoni'ye olan hisleri gibi değildi, bu yüzden de kendine onu sevmediğini söylüyordu. Ama onu büyük, sağlam ve güvenilir bir şey olarak görüyordu. Dünya yıkılsa ona tutunup güvende olabilirdi.

Bazen ağlıyor ve Tanrı'dan af diliyordu. Hâlâ babasına karşı dürüst olmak istiyordu. Ona itaat ediyordu. Sonuçta Waiyaki ondan çok uzaktaydı. Ve Nyambura'yı da umursamıyordu. O bir öğretmendi, büyük bir liderdi. Onun çabalarının tek hedefi, şimdi okula gidebilen ülkenin her yerinden çocuklardı. O zaman? Düşünmesi gereken büyük şeyler olan bir adam, onu umursar mıydı? Böyle bir adam sünnet olmamış bir kızla, babası diğer tarafın lideri olan bir kızla birlikte olur muydu? Böyle zamanlarda babasına karşı dürüst olabilmek için dua ederdi. Onunla kalması, karanlık bir bilinmeyene atılmak yerine ona itaat etmesi Nyambura için daha iyiydi.

Bununla birlikte, usanmıştı artık. Ve kiliseye gitmek onun için bir yük haline geliyordu; özellikle de babasıyla birlikte gitmek. Bu yüzden de sürekli geri kalıyor, ağır ağır yürüyordu. Bazen, kilise yerine Honia Nehri'ne gidiyordu. Orada huzur bulabiliyordu. Orada Tanrı'ya dua ediyor ve kız kardeşini hatırlıyordu.

Bugün bunaldığını hissediyordu. En sevdiği yerinden geçmeden toplantıya gitmeyecekti. En sevdiği yerinde de huzur bulamadı. Ama yine de diz çöktü ve nehir çağıldayarak akarken, aradığı huzuru ve aydınlığı bulabilmek için bütün kalbiyle dua etti.

Waiyaki keyifli bir hissizlikle sersemledi ve olduğu yerde kaldı. Hareket etmedi ama bir ağaca yaslanıp birden ortaya çıkan kızı seyretti. Kız karşı kıyıda, küçük çalıların bir parça gizlediği düz bir açıklıkta duruyordu. Waiyaki, burasının neden ona yıllar önce babasının onu götürdüğü ve orada kadim kehaneti anlattığı Kutsal Koru'yu bu kadar şiddetle anımsattığını bilemiyordu. Nyambura'nın içinde olduğu bu yer de kutsaldı. Bir yere eğiliyor gibiydi Nyambura. Ve Waiyaki, ona sahip olma arzusuyla dolarak izledi. Biraz yana kaydı. Şimdi apaçık görüyordu onu. Dua etme duruşunda diz çöküyordu. Büyülenmişti Waiyaki. Nyambura'nın bedeninden bir tür kutsal ışık yayılıyor gibiydi. Burası Waiyaki için daima kutsal olacaktı. Buradan birkaç metre ötesi, yıllar önce, sünnet olurken oturduğu yerdi. Burası kanını akıttığı yerdi; sanki öfkeli ruhları yatıştırmak için gerekiyormuş gibi kırmızı kanını toprağa dökmüştü. Waiyaki onun dua ettiğini anlayınca oradan ayrıldı. Çok tuhaf bir şeydi bu; onu izlerken, sanki ikisi birlikte bir sunakta, kurban edilmek için hazır bekliyorlarmış gibi ürkütücü bir his yaşadı.

Kasvetli bir hava bütün bölgeyi sarıyordu ve Waiyaki uzaklaşmak istiyordu. Onu görmüyordu. Hayır. Artık görmüyordu. Tek istediği bundan kaçmaktı; çünkü bununla yüzleşemezdi. Kendisinden çok büyük bir güçle, bir varlıkla karşılaşmıştı. Ve şimdi Nyambura'yı kendisinin ötesinde, karşı tarafta hissedebiliyordu. Görülmeden uzaklaşmaya yeltendi. Ama üzerine bastığı kuru bir dal ona ihanet etti. Nyambura kafasını kaldırdı ve onu gördü. Waiyaki durdu ve ona baktı. Nyambura hâlâ dizleri üstündeydi. Gözleri buluştu ve bir şey söylemediler. Nyambura onu içine alan bu kuvvetli heyecandan korktu. Sonra Waiyaki yine gidiyormuş gibi hamle yap-

tı. Şimdi ondan korkuyor gibiydi; sanki gözlerindeki şiddetli parlama yok edecekti Waiyaki'yi. Nyambura'nın bu kurban sunağında üzerinde uyguladığı kuvvetten sıyrılmak istedi. Fakat Nyambura'nın heyecanı bir kırılma noktasına doğru gidiyordu ve kendini sakin olmaya zorlayarak konuştu. Sesinde meydan okuyan ve kafa tutan bir ton fark edilebiliyordu. Ve Waiyaki onun ağladığını gördü.

"Kaçma, Hoca" dedi Nyambura.

Waiyaki, tatlı bir şok yaşadı ve bedeni arzuyla doldu. Ona, "Hoca" demişti. Joshua'nın taraftarlarından hiç kimsenin kullanmadığı bir hitaptı bu. Sesinde alaycı bir gülüş var mıydı? Bundan emin olamıyordu. Sabırla onu bekledi.

"Nereye gidiyorsun?" diye sordu Nyambura nehrin karşısına geçerken. Waiyaki'nin kafası karışmıştı. Bu soru, gerçeği zorla alacak gibiydi. Toplantının yapıldığı yerin etrafından dolaşıp uzaktan izleyebileceği bir yere oturacaktı... Onu görme ümidiyle.

"Sadece yürüyordum. Nehri severim, çalıları ve ağaçları."

"Ben toplantıya gidiyorum."

"Zaten oradasındır diye düşünmüştüm. Seni görmek sürpriz oldu."

"Ben... Ben sadece buradan geçip gitmek istedim." Duraksadı. Sonra hafif bir gerginlikle güldü. "Gördüğün gibi ben de nehri seviyorum, çalıları ve ağaçları. Burası benim en sevdiğim yer."

"Buraya sık geliyor musun?"

"Bazen geliyorum. Çok sık değil."

Waiyaki sustu. Aralarına bir başka sessizlik daha girdi. Bütün bedeni yanıyordu.

"Kız kardeşimin kabul töreni burada oldu" dedi Nyambura birdenbire. Waiyaki'nin suçluluk duymasına sebep oldu bu.

"Onu hâlâ hatırlıyor musun?"

"Nasıl unutabilirim? Onu çok seviyordum."

"Sadece iki kardeş miydiniz?"

"Evet, şimdi yalnızım."

"Ailede ben de yalnızım. Bütün kız kardeşlerim evlendi. En küçükleri, benim de en sevdiğim, uzun zaman önce öldü. Ben küçükken..."

Nyambura bu karşılıklı güven alışverişinden hoşnuttu. Waiyaki daha başka ne söyleyeceğini bilmiyordu.

"Toplantıya geç kalacaksın."

Nyambura kımıldamadı. Sonra alçak sesle, sanki kendine konuşuyormuş gibi, şöyle dedi: "O cesurdu, çok cesurdu. Onu hatırlıyor musun?"

"Hatırlıyorum, her zaman."

"Son sözlerini?"

"Evet..."

Ve Waiyaki birkaç sene önceki o sahneyi hatırladı; Muthoni'yi Siriana'ya taşımışlardı. Onun narin bedenini, parlak kara gözlerini ve son sözlerini hatırladı: "Nyambura'ya söyle, İsa'yı gördüm." Şimdi onu apaçık tekrar görebiliyordu. Acı çekişini hatırlıyordu. Waiyaki daima Muthoni'nin bir şeyler bulduğunu, ruhunu dolduran ve her şeye dayanmasını sağlayan bir şeyler bulduğunu düşünmüştü. Muthoni kurtuluşu kendi başına bulmayı denemişti, üzerinde durabileceği daha sağlam bir zemin aramıştı. Peki, Waiyaki nerede duracaktı? Arzuları geri gelmişti, kendini yavaş ama üst üste gelen şehvet dalgaları olarak gösteriyordu. Gözlerini Nyambura'da sabitledi ve bir anlığına, kabul töreninin gecesinde, karanlıkta buluştuğu Muthoni'yi görebildiği-

ni sandı. Nyambura'ya doğru bir adım attı ve yakınında durdu. Sağ elini avuçlarının içine aldı ve bir defada söyleyiverdi: "Nyambura, seni seviyorum."

Aslında bir fısıldamaydı bu. Nyambura onun gözlerinde ışığı görmüş ve bir saniyeliğine korkmuştu; kulaklarına inanamıyordu. Ama onu seviyor olması iyiydi. Onun kollarına bırakmak istiyordu kendini ama hâlâ korkuyordu. Ve şimdi nereden geldiği belli olmayan derin bir keder duyuyordu. Sol yanağından bir damla gözyaşı düştü. Gözyaşlarını engellemeye çalışmadı ve sağ yanağından ikinci bir damla düştü. Waiyaki avuçlarındaki eli sıktı, Nyambura da onun elini sıktı ama o kadar kuvvetle yaptı ki bunu, Waiyaki öleceğini sandı. Kör bir tutku anında Nyambura'yı kollarına aldı ve gözyaşları omuzlarına dökülürken göğsüne bastırdı. Nyambura direnmedi, onu ıstırabından kurtarabilecek tek adamın kollarına bıraktı kendini. İkisi de konuşmadı. Bir olmuşlardı. Waiyaki arayışının bittiğini düşündü.

"Benimle evlenir misin?" diye fısıldadı.

Nyambura onun geniş göğsünde kalakaldı. "Evet" demek istedi. Bunu demenin hasretini çekiyordu. Hiçbir şeye mal olmayacaktı bu. Yalnızca bir nefesine... Aklı başına yavaş yavaş geliyordu. Kendini Waiyaki'den kurtardı. Artık ağlamıyordu.

"Cevap versene, cevap ver lütfen" diye yalvardı Waiyaki; umut ve korku kalbinde iç içe geçmişti. Bir başka sessizlik oldu.

"Hayır" dedi Nyambura en sonunda, zayıf bir sesle.

Bunu fısıldamak ona çok çabaya mal olmuştu. Ama bunu yapmak zorunda olduğunu biliyordu. Onunla evlenmesi imkânsızdı. Tabii isyan etmezse. Kız kardeşi gibi isyan etmek istemiyordu. Waiyaki'nin kalbi kırıldı.

"Neden? Beni sevmiyor musun?"

"Seviyorum, seviyorum" diyordu kalbi. Ama ağzından çıkanlar, "Evlenemeyeceğimizi görmüyor musun? Göremiyor musun?" oldu. "Babam buna izin vermez. Ona itaatsizlik edemem. Daha önce buluştuğumuzu biliyor. Dedikoduları duymuş."

Waiyaki şimdi başka yöne bakıyordu ve Nyambura'nın yüzünden dökülen yaşları göremiyordu. Devam etseydi, hıçkırıklara boğulacaktı. Ayrılmaları onlar için daha iyiydi. Ama Nyambura onu istiyordu ve ayrılmak zorunda olması acı veriyordu. Çok geç olmadan hızla uzaklaştı. Onu aynı pozisyonda, aynı yere gözlerini dikmiş halde bıraktı. Canını daha da fazla yaktı bu ve tereddütle öylece kalakaldı. Gitmesi gerektiğini biliyordu.

"Nyambura! Nyambura!" Ah, gitmişti artık. Ona ne söylemek istemişti? Gelirken izlediği yoldan geri dönüp evine gitti; hiçbir şey görmedi, hiçbir şey hissetmedi. Sadece yürüdü.

Kamau, saklandığı yerden çıktı. Gözleri ve ruhu fesatlıkla yanıyordu. Bunun bedelini ödeyecekti Waiyaki. Ve ona karşı birikmiş öfkesinin... Kamau, Waiyaki'nin onu çayırda küçük düşürdüğü günü hiç unutmamıştı. O yarası asla kapanmayacaktı. Kamau, Waiyaki'den nefret ettiğini biliyordu. Şimdi, "Hoca" olarak biliniyordu o. Kimileri onun tepeleri kurtaracağını söylüyordu. Pekâlâ. Bırakalım kurtarıcıları olsun. Kamau onu kabul etmiyordu. Bu adam babasını aşağılamıştı. Bütün bunlardan sonra Kamau bir kenarda durup Waiyaki'nin onu aşka mağlup etmesini mi izleyecekti? Hayır. Kamau, Nyambura'yı seviyordu. Onu hep istemişti ve bir gün aşkını ilan etme ümidiyle Makuyu'da sürekli etrafında dolanmıştı. Fakat kalbini ona açmak için iyi bir fırsat

bulamamıştı bir türlü. Bugünse mükemmel bir fırsattı. Bunu yapmakta kararlıydı. Ona kendini anlatacaktı ve kendisiyle birlikte Nairobi'ye kaçmayı kabul edeceğinden emindi. Fakat sonra bu aptalca gelmişti. Kamau, gitmesini beklemişti ama Waiyaki kalmakta inat etmişti. Sonra da kucaklaştıklarını görmüştü. Ve büyük bir acıyla, en çok korktuğunun başına geldiğini gözleriyle görmüştü. Waiyaki onun ölümüne rakibiydi artık.

YİRMİ

Waiyaki bir sırttan diğerine gidiyor, birbiri ardına ihtiyarlarla görüşüyordu. Ona geliyorlar ve gözlerindeki pırıltıyla huzur buluyorlardı. Uğruna yaşanacak bir tutkusu vardı. Onun Tanrı'sı eğitimdi ve ona rehberlik ediyor, aydınlık yolu gösteriyor, kişisel düş kırıklıkları ve güçlükleri aşmasını sağlıyordu. Onu tepelerden ve vadilerden, ormanlardan ve gecenin karanlığından geçiriyordu. Tüm bunların nereye gittiğini, yaratılmasında payı olan bu yeni farkındalık ve şevkin eğitimle sönümlenip sönümlenmeyeceğini durup düşünmüş değildi henüz. Birileri ona aniden böyle bir soru yöneltse, bir anda patlayabilirdi: Birleşin ve daha çok okul yapın!

Fakat daha şimdiden halihazırda yapılmış olan okullar için daha fazla öğretmen bulma göreviyle karşı karşı-

yaydı. Bir şeyler yapılmalıydı. Sırtlarda öğretmenlik yapma görevini yerine getirmek için gerekli eğitim almış insanlar yine sadece Siriana'dan çıkıyordu. Bu yüzden bir gün Siriana'ya yakın bir sırta beklenmedik bir yolculuk yaptı. Orada Misyon'daki eğitimlerinin son yılında olan bazı gençlerle tanıştı. Onlarla konuştu ve ricada bulundu. Teklifine sıcak baktılar ama gerekli ayarlamaları yapmak üzere Noel Günü'nden önce tekrar gelmesini istediler.

Köyde ise Kiama insanlar üzerinden giderek daha fazla etkili oluyordu. Yeni okulları başlatan çığlık tekrar yükseliyordu. Kabilenin saflığını korumak için. Ve insanlar onları dinliyordu; çünkü kabilenin yok olmasını istemiyorlardı. Ve Kiama, yerleşimciler, misyonerler ve hükümet tarafından el koyulan topraklar için savaşmak istiyordu. Kabonyi ve taraftarları sırttan sırta geziyor, kabilenin saflığına sadakat yemini edecek insanlar topluyorlardı. İnsanlar Hocalarının da böyle bir yemin ettiğini biliyorlardı. Ve o da Kiama'nın liderlerinden biri olmuştu, en azından istifa edene kadar. Kimse bu yemini bozamazdı. Bu yemini eden asla kabileye ihanet etmezdi.

Eski düşmanlık devam ediyordu. Ve diğer sırtlara da yayılıyordu. Kameno, kabilenin merkezi olarak görülürken, Joshua'nın merkezi ise Makuyu'daydı. Hoca, Kameno'dandı. Waiyaki iki tarafla da anılmak istemiyordu, o artık uzlaşmanın tarafındaydı. Fakat hafızalara kazınan iki toplantıdan sonra işler daha da kötüleşmişti. Her iki grup da her zamankinden daha mağrur ve kendilerinden emindiler. Joshua, her zamankinden daha sert vaazlar veriyor ve taraftarları; dinsizleri alenen ve meydan okurcasına lanetleyen ilahiler söylüyorlardı. O, Siriana'yla ve

beyaz yerleşimcilerle birlikteydi. Şimdi de Siriana misyonerlerinin beyaz yerleşimcilere yol yapmak için gönderildiği söyleniyordu. Beyazlar giderek artan sayılarda akın akın geliyorlardı. Hint tüccarlar da geliyordu ve iş kuruyorlardı.

Waiyaki'nin uzlaşma çağrısı yapamamasından ötürü duyduğu geçici suçluluk duygusu da giderek büyümeye başlamıştı. Görüşünü açıkça belirtebileceği bir zaman bulmuş ama bu fırsatı kaçırmıştı. Durumun heyecanı, olayların gelişimi ve Kabonyi faktörünün bir araya gelmesiyle, çeşitli sırtlardan insanlara hâkim olduğu bir anda, bu fırsatı değerlendirememişti. Böyle bir şans bir daha gelir miydi? Bunu kollayacaktı. Başka bir fırsat bekleyecekti; uzlaşma, hoşgörü ve birlik çağrısı yapabileceği başka bir fırsat. O zaman işini yapmış olacaktı. Eğitimle aydınlanma misyonu o zaman başarıya ulaşacaktı. Bir sonraki yılın başında bir veli toplantısı daha olacaktı. O zaman aklındakileri söyleyecekti.

Waiyaki sıkı çalışmasını her gün sürdürdü. Suçluluk duygusunun ağır bastığı günler çok daha büyük bir enerji ve sebatla çalışıyordu. Ama yine de bir ihtiyar, bir kadın ya da bir çocuk onu yolda durdurup yüzünde güven dolu bir gülümsemeyle elini sıktığında, bunun keyfini yaşıyordu. Kiama'dan ayrıldığı için şükrediyordu. Hem onun faaliyetlerini yürütüp hem de yeni okullar komitesinde çalışamazdı.

Sık sık Nyambura'yı düşünüyordu. Onu reddetmiş olmasının acısını çekiyordu. Bunu içinden atmaya çalışıyordu sıklıkla. Bunu da ancak kendini işlere vererek yapabilirdi.

Kinuthia, okuldan sonra ona geldi. Bir gizlilik havasında gelmişti.

"Seninle konuşmak istiyorum."

"Benimle konuşmak için önceden bildirim yapmazdın."

"Lütfen dalga geçme" diye rica etti Kinuthia. "Bu mesele ciddi."

"Nedir?"

"Duyduklarım. Doğru mu?"

"Bana bu konuda bir şey söylemedin. Bilemiyorum." Waiyaki, Kinuthia'nın canını sıkan ciddi bir şeyler olduğunu görebiliyordu. Şimdi de mahcup bir hali vardı.

"Sen, şey..." Bir duraksama oldu. Bu duraksama anında Waiyaki okuldaki sessizliği hissetti. Çocuklar evlerine gitmişlerdi ve Kamau da Marioshoni'ye yeni katılan bir öğretmenle birlikte çıkmıştı.

"Hâlâ bekliyorum" dedi Waiyaki.

"Joshua'nın taraftarlarına katılmışsın."

"Ben mi? Kim diyor bunu?"

"Kimse demiyor aslında, şakadır herhalde. Bilirsin işte, bizim millet dedikoduyu sever. Birkaç kişi sağda solda konuşuyormuş. Seni birkaç kez Joshua'nın kilisesinde görmüşler."

"Bir kere gittim. Fakat oraya gitmekte yanlış olan nedir?"

"Sadece bu değil. Birkaç ay önce Siriana'ya gidip oradaki beyazlarla uzun bir konuşma yapmışsın. Halkını satmak istiyormuşsun."

Waiyaki güldü. Bunu ciddiye almaması gerektiğini biliyordu. Dedikodudan başka bir şey değildi bunlar. Siriana yakınlardaki gençleri sırtlarda öğretmenlik yapmaya ikna için gittiği zamandan bahsediyor olmalıydılar. Bu yüzden, "Ee?" dedi.

"Ve..."

Waiyaki ona baktı. Kinuthia'nın sesi değişmişti.

"Gidelim de çime oturalım."

Sessizce yürüdüler ve okulun önündeki çimlik bir alana oturdular.

"Joshua'nın kızıyla evlenmeye niyetli olduğunu doğru mu?" Oturdukları anda bunu sormuştu Kinuthia.

Waiyaki, neredeyse yerinden sıçrayacaktı. Bu onu gerçekten de şaşırtmıştı. O günden beri Nyambura'yla hiç görüşmemişti. Ve reddedilme anı tekrar aklına geldiğinde sersemledi. Bir ironiydi bu. İnsanların Nyambura'yla muhtemel evlilikleri hakkında konuşması; ama aslında Nyambura'nın onu reddetmiş olması... Ve Kinuthia, büyük bir heyecanla konuşuyordu.

"Dikkatli ol Waiyaki. İnsanlar seni izliyor, biliyorsun. Sen kabilenin bütün saflığıyla yeniden doğmasının simgesisin. Sana hayranlar. Sana tapıyorlar. Yeni yemini bilmiyorsun. Çok meşguldün. Ama yeni yemini senin adına ediyorlar. Hoca'nın ve kabilenin saflığı adına. Ve Kabonyi'nin sana karşı büyük bir nefret duyduğunu unutma. Elinden gelse senin öldürür. Ve bütün bunları yapan da o. Neden? Kiama'nın elinde güç var. Güç. Ve senin ismin işin içinde olduğu zaman, daha da büyük güç kazanıyor. İsmin senin felaketin olacak. Dikkatli ol..."

Kinuthia çok heyecanlıydı. Sesi kaygı ve endişe doluydu. Waiyaki, elini Kinuthia'nın omzuna koydu.

"Sen dert etme. Nyambura benimle evlenmeyecek. Ve diğerleri de bana hiçbir şey yapmayacaklar."

"Orada gençler var. Onları tanıyorum. Kabonyi'ye sadıklar. Ve kabilenin özünü korumaya ve ihaneti cezalandırmaya yeminliler..."

"Sana söylüyorum, benimle evlenmeyecek."

"Yani doğru muydu?"

"Ne?"

"Senin onunla evleneceğin?"

"Dinlesene Kinuthia. Söylüyorum ya, beni kabul etmedi."

Bundan birkaç hafta sonra bir ihtiyarı görmeye gitti. İhtiyar Kabonyi'nin yakın arkadaşıydı. Yaşlı adam, Waiyaki'nin babası ve büyük babasından bahsetti. Cesaretlerini övdü. Onların asla kabileye ihanet etmediklerini söyleyerek sözlerini tamamladı. Waiyaki, kalbi gururla dolu olarak evine döndü. Ataları iyi iş başarmışlardı.

Fakat aynı gece birden fark etti ki, ihtiyar aslında ona bir uyarıda bulunmuştu. Peki, Waiyaki bu uyarıyla Kinuthia'nın söylediklerini nasıl birleştirdi? Düşündükçe her şey daha da berraklaşıyordu.

Noel yaklaşıyordu. Yılın bu mevsimi, yaklaşan kabile tören ve ritüellerine denk geliyordu. Waiyaki bunlarda eskiden olduğu kadar yer almıyordu. Kendi işleriyle ancak baş edebiliyordu. Sırtın her yerinden pek çok öğretmen onu görmeye geliyordu. Ve sayısız yaşlı ve çocuk çeşitli problemleriyle ona geliyorlardı. Fakat bütün bunlara rağmen, Waiyaki insanlarla olan ilişkisini; ancak birlikte bir ritüelde yer alarak kurulan o ilişkiyi kaybediyordu. Okullara, büyüyen anlaşmazlıklara ve artan bölgelere olan takıntısı giderek artıyordu.

Sonra o olay, herkesi korkutan o olay oldu. Daha önce hiç böyle bir şey yaşanmamıştı. Joshua'nın en yeni taraftarlarından birinin kulübesi yandı. Kimse yaralanmadı ama kulübenin içindeki her şey mahvoldu. Waiyaki, se-

bebini söyleyemiyordu ama bu hadiseyi Kiama'yla ilişkilendiriyordu. Kabonyi, kendisine ve kabileye karşı duran herkesi yok etmeye mi karar vermişti?

Olan bitenin farkına vardığında şoke oldu. İlk düşündüğü, Kiama'dan istifa etmemiş olması gerektiğiydi. Kiama'nın gücü ve etkisi oradaydı, her yerdeydi.

YİRMİ BİR

Nyambura, ayin bittiğinde, babasına yemek hazırlamak için eve gitti. Babası birtakım insanlarla geldi. Nyambura bir türlü oturamıyordu. Onlara yiyecek bir şeyler verdikten sonra dışarı çıktı.

Ne yapmak istediğini de, nereye gitmek istediğini de bilmiyordu. Tek bildiği yalnız kalmak istediğiydi. Waiyaki'nin evlilik teklifini reddettiğinden beri hiç eskisi gibi değildi. Dışarıya karşı sakinliğini koruyordu. Evde de her zamanki günlük işlerini yapıyordu. Fakat giderek daha alıngan oluyordu ve babasının emirlerine sıklıkla güceniyordu. Waiyaki'nin kollarında olduğu o anı tekrar yaşamak istiyordu. Waiyaki'nin gelmesi, onu sevmesi ve bu ıstıraptan kurtarması için dua ediyordu sık sık. Onu çok seviyordu. Ama onunla evlenemezdi. En çok canını

sıkan da kendisinin onu reddetmiş olduğu düşüncesiydi. Waiyaki anlamış mıydı acaba? Onu bir daha hiç göremeyeceğinden korkuyordu.

"Evet" diyerek daha mutlu olabileceği halde neden, "Hayır" demişti? Onu seviyordu. Onu istiyordu. Kurtarıcısı olabilecek tek kişi oydu. Buna rağmen, o kendisine geldiğinde kaçmıştı. Babasına isyan etmek zordu Nyambura için. Her zaman oradaydı babası, arkasında; bir yük, ona takip etmesi için yalnız tek yol gösteren bir vicdandı. Ama Nyambura'nın takip etmek istemediği bir yoldu bu. Artık isyan etmeyi diliyordu. Muthoni yapmıştı bunu. Nyambura'da Muthoni'nin cesareti yoktu. Ve bu yüzden de içinde fırtınalar kopuyordu. Bir seferinde gidip Waiyaki'yi arayıp bulmak ve kendisini isteyip istemediğinin sormak istemişti. Kulağına fısıldayacaktı: "Waiyaki, seni seviyorum." Geri kalan zamanlarda ise ona olan hislerine karşı savaşıyordu ve babasıyla kaldığı için gurur duyuyordu. Waiyaki'yle birlikte görüldüğünün şimdiye kadar Joshua'nın kulağına gidip gitmediğinden emin değildi. Waiyaki'ye bu yalanı neden söylediğini hiç anlayamamıştı: "Buluştuğumuzu biliyor..." Fakat bunun bir yalan olmadığından emindi. Joshua'nın bildiğini hissetmişti hep. Kendisine bakışından ya da vaazında, eğitimli de olsalar dinsizlerden mutlaka uzak durmak gerektiğinden söz etmiş olmasından anlamış olabilirdi. Bir de Waiyaki'yle buluşmasından birkaç gün önce annesinin onunla özel olarak konuşması vardı. "Waiyaki, iyi bir adam. Ama insanlar laf edebilir, biliyorsun. Bu evde daha fazla dert istemiyoruz. Buna katlanamam. Muthoni'den sonra olmaz..." Tam o sırada başka bir kadın onlara seslenmişti ve Nyambura'nın, annesinin söylemek istediklerinin hepsini duyma şansı olmamıştı.

Nyambura, annesinin Waiyaki'yi sevdiğini biliyordu. Miriamu Muthoni'nin durumuyla en çok ilgilenenin Waiyaki olduğunu hiçbir zaman unutmamıştı. Onu hastaneye götüren de oydu. Her gece Waiyaki'nin, İsa'nın yolunu bulması ve onların tarafına geçmesi için dua ediyordu. Nyambura, Honia Nehri'ndeki her zamanki yerine gitti. Yaklaştıkça kalbi hızla çarpmaya başladı. Waiyaki'nin kollarında durduğu yer orada, ormanın içindeydi. Waiyaki'nin onu sevdiğini söylediği yerdi orası. Hâlâ orada onu bekliyor olabileceğini düşünüyordu. Waiyaki'nin orada olmasını umarak, bunun için dua ederek çalılıkları yara yara nehrin karşısına geçti. Ona artık hazır olduğunu, onunla evlenmeye ve sonsuza kadar birlikte yaşamak için gelmeye hazır olduğu söyleyecek miydi?

Ama orada olmayacağını biliyordu. Sonuçta, o günden bu yana oraya hiç gitmemişti. Yine de orada olmaması canını acıtacaktı. Kalbi Waiyaki'yi sadakatsizlikle suçluyordu. Elbette oraya gelmeli ve onu görmeliydi. Tekrar gelmek zorundaydı. Hemen. Istırabı umutsuzlukla karışıyordu ve ondan nefret edebilecek gibi hissediyordu. Elbette bütün bunlar saçmalıktı. Ve içten içe onu reddettiği için kendini suçluyordu.

Tekrar karşı kıyıya döndü ve en sevdiği yerine oturdu. Hemen solunda, sünnet adaylarının kanlarını akıtmak için gittikleri açık alan vardı. Muthoni de kendini kurban ettiği günün sabahı buraya gelmişti. Nyambura, huzurlu değildi. Nehir artık yatıştırmıyordu onu.

Akşam olup da kuşlar uçup gitmeye başladığında Nyambura eve döndü. Joshua kapıda dikiliyordu. Nyambura ona bakışından hoşlanmamıştı. Bir terslik vardı. Hiçbir şey söylemeden içeri geçmesi için yol verdi Joshua. Miriamu da içerideydi ve o da bir şey söylemedi. Babası da içeri geçti.

"Neredeydin?" Sesi tehditkârdı. Nyambura ondan korkuyordu.

"Nehir kıyısında."

"Kiminleydin?"

"Yalnızdım baba." Nyambura titriyordu. Kurtarıcısının bir bulutun içinde gelip onu götürmesini umarak nehre gitmişti. Ama Waiyaki gelmemişti. Babasına olan sadakati, onu kaybetmesine sebep olmuştu.

"Hiç kimse yok muydu?"

"Yoktu."

"Yalan söylüyorsun. Yalan söylüyorsun."

"Yalnızdım baba" diye ısrar etti Nyambura.

"Beni kör sanma. O kadar yaşlı değilim. Ve kulağıma bir şeylerin gelmediğini düşünüp kendini aldatma. Eğer bir daha o genç şeytanla görüldüğünü duyarsam, bu eve giremezsin."

"Yalnızdım!" diye bağırdı, neredeyse çığlık atar gibi.

"Tekrar söylüyorum. Onunla bir kez daha görülürsen... Bu eve yeterince zarar vermediler mi? Ve bir Tanrı adamının evini nasıl yaktıklarını unuttun mu?"

"Ama..."

"Hele bir yakalayayım seni! Hele onunla bir daha yakalayayım seni!" Sesinde kinden de fazlası vardı.

Nyambura, başka bir şey söylemedi. Ona karşı dürüst ve sadık olmasının ödülü buydu. Ve itaatkârlığı yüzünden sevdiği adamı da kaybetmişti. Onunla birlikte de kurtuluşunu... O gece uyuyamadı. Durmadan ağladı ve canını alması için Tanrı'ya dua etti.

YİRMİ İKİ

Ve şimdi bütün tepelerde onu öven şarkılar söyleniyordu. Öğretmenlerin ve onların çocuklarının hasretini çektikleri eğitimi, bu yeni kuyulardan kana kana içmelerini sağlamıştı. Hem öğretmenler olmadan okullar neye yarardı ki! Son büyük toplantıdan sonra herkesin kaygısı bu olmuştu. Waiyaki'nin bir şeyler yapacağına güvenmişlerdi ama yine de bazılarının şüpheleri vardı. Öğretmenler, yalnızca Siriana'nın kıskacından alınabilirdi. Waiyaki bunu başarmıştı.

Kinuthia, Waiyaki'ye neredeyse tapıyordu artık. Onun emri altında sonsuza dek hizmet edebilecek gibi hissediyordu. Onun sıra dışı bir adam olduğunu söylüyordu tanıştığı ihtiyarlara. Ve ihtiyarlar buna katılıyorlar, gizli bir bilgiyle bunu onaylıyorlar, Waiyaki'nin Chege'nin

oğlu olduğunu fısıldıyorlardı. Chege'nin büyük bir adam olduğunu biliyorlardı. Gençliğinde bile, başkalarının pek anlayamadıkları tuhaf şeyler söylerdi. Kinuthia, hâlâ güçlü siyasi fikirlerini koruyordu ve "Hareket Hemen Şimdi"ye inanan insanlardan biriydi. Kabonyi ve onun Kiama'sına da bu yüzden hayranlık duyuyordu. Onlar da Beyaz Adam'a karşı harekete geçmek gerektiğine inanıyorlardı. Ama Büyük Hoca'nın iyi eğitim almış insanlar vizyonunu da paylaşmaya devam ediyordu. Waiyaki'nin ağır fakat kuvvetli sesiyle önüne serilen bu vizyonun gücüne nasıl direnebilirdi! Yalnızca sesi de değil. Gözleri de o vizyonun taşıyıcılarıydılar ve Kinuthia, Waiyaki'nin bu misyona inandığını biliyordu. Onun için korkuyordu; çünkü Waiyaki'nin farkında olmadığı bazı şeyleri görebiliyordu. Mesela, Kabonyi'nin Waiyaki'ye duyduğu nefretin bir misyona, Kabonyi'nin sırtların özgürlüğü vizyonunun içsel bir parçası olan siyasi görüşün gücüne sahip olan bir misyona dönüştüğünün farkındaydı.

Waiyaki, Siriana'ya yaptığı ikinci seyahatten dönüp de sırtlararası okullar komitesine iyi haberleri verdiğinde, Kinuthia kalbinde bir neşe ve gurur sıcaklığı duydu. Waiyaki'nin yanında yürürken ne de küçük hissediyordu kendini.

"Hepsi Kiambu'dan mı gelecek?"

"Hayır! Kabete, Muranga ve Nairobi'den de gelecekler var. Onlar da bir bakıma Siriana'dan usandıkları için bize yardım etmek istiyorlar. Bağımsız Gikuyu Okullarına yardım etmek istiyorlar."

Kinuthia ve Waiyaki, Honia Nehri boyunca konuşmadan yürüdüler. İhtiyarların haberlerini almış olmasından ötürü duyduğu coşku ve heyecan, Waiyaki'yi ağırlığıyla eziyordu. Kinuthia, Waiyaki'nin kasılmış yü-

züne baktı. "Geldiklerinde onları mutlaka gelecek yılın veli toplantısında takdim etmeliyiz."

"Evet evet, öyle yapmalıyız." Sonra birden, Waiyaki'yi Kinuthia'ya döndü ve "Tepeleri geliştirmeliyiz. Bu heyecanı elde tutmalıyız. Okullar yapmalıyız... Ve bir üniversite, büyük bir üniversite..." dedi.

Waiyaki'nin bu sözleri söyleme şekli Kinuthia'yı fazla etkilemedi. Heyecan ve inanç vardı bu sözlerde. Ama acaba Waiyaki insanların hemen harekete geçmek istediğini, yeni coşkunun ve farkındalığın, öğrenme arzusundan daha da fazla rağbet gördüğünü biliyor muydu? İnsanlar ileri gitmek istiyordu. Toprakları elinden alındığı, çocukları yerleşimcilerin olduğu sırtlarda çalışmak zorunda kaldığı, kadın ve erkekleri kulübe vergisi ödemek zorunda olduğu müddetçe bunu yapamazlardı. Kinuthia, bunları şimdi söylemek istemiyordu; ama söyleyecekti. Kinuthia'ya göre Waiyaki'yi insanlara en iyi liderlik edebilecek kişiydi. Yalnızca eğitim yoluyla onları yeni bir aydınlığa götüreceği için değil, aynı zamanda politik bağımsızlık yoluyla onları ifade etmenin yeni fırsatlarını ve alanlarını yaratacağı için de. Kiama'ya en iyi liderlik edebilecek insan Waiyaki'ydi. Şu anda bile, Kiama ve Kabonyi'nin insanlar üzerinde kullanmakta olduğu güçten onun ruhu sorumluydu. Peki, Waiyaki bunu biliyor muydu? Kinuthia, Hoca'nın gözlerindeki ateşe baktıkça, yeni ışık vizyonunun onu kör edip etmediğini merak ediyordu. Ama ona inanıyordu ve bu vizyonu ve onun yerine getirilmesi görevini paylaşmak istiyordu.

Fakat Kinuthia, Waiyaki'nin hayalleri ve vizyonunun boyutlarını bilmiyordu. Kalbin, kuşkular ve korkuların karanlıkta mücadele ettiği, birdenbire umudu ve başarıyı görme yetinizi kaybettiğiniz, gece yatağınızda veya

ülkenizin patikalarında yürürken bir anda köklerinize kadar sarsıldığınız yerlerine girmeden nasıl bilebilirdi ki!

Waiyaki, iki gün sonra yatağında yatarken, hem ruhunun hem de bedeninin bitap düştüğünü hissetti. Sanki birkaç adım ötesinde kötü bir şey pusuya yatmış, onun başarısının yolunu izleyip üzerine atılmaya ve onu yok etmeye hazır bekliyormuş gibi hissetti. Korku ya da çaresizlik değildi bu. Yalnızca etrafında dolaşıp duran, onu bıktıran bir histi. Ve yine de vizyonuna sıkı sıkı tutunuyor ve ışığının önündeki yolu aydınlatmasına izin veriyordu. Siriana'dan ayrılmasından birkaç gün önce bir kulübenin yanmasından beri, halkını giderek daha fazla düşünüyordu. Gelecek yılın başındaki veli toplantısını, onlara birleşmelerini söyleyeceği o buluşmayı iple çekiyordu. Ama ne için birleşeceklerdi?

Waiyaki'ye göre, Beyaz Adam'ın eğitimi; ancak iyi kullanılırsa bir aydınlanma aracı ve ilerleme olabilirdi. Babasının uzun yıllar önce, bütün ülkenin ayakları altında uzandığı bir tepenin başında söylediklerini hâlâ hatırlıyordu:

"Beyaz Adam'ın bütün ilmini ve sırlarını öğren; ama onun ahlaksızlığını alma."

Onun sırtlara olan sorumluluğu bu muydu o halde? İnsanlara anlatacaktı. Aslında çoktan anlatmıştı bile. Çocuklar öğrenmeliydi.

"İhtiyaç duydukları anda bir adam yükselecek ve halkını kurtaracak."

O kurtarıcı kendisi miydi? Seçilmiş Kişi o muydu yoksa Chege'nin kafası mı karışmıştı? Onları nasıl kurtaracaktı? Chege, omuzlarına bir yük bindirmişti, taşınması güç bir yük. Bir kurtarıcı büyük şeyler yapardı,

insanların hayatlarını değiştirebilecek güçte bir şeyler. Bir kurtarıcı, şaşırtıcı bir şeyler yapardı; öyle ki, bir gece o kadar ani olurdu ki onun gücüne hiç kimse direnemezdi. Kendisi ne yapmıştı peki?

Ama şimdi aklını kurcalayan şeyi haykırmak için bir fırsat istiyordu. İnsanlara, "Birleşin" diyecekti. Gelecek yılın başında olacaktı bu. Bir anlığına bir görüntü gelip oturmuştu kafasına. Zihnine çakıp geçen ve ruhunun karanlık köşelerini aydınlatan anlık bir görüntüydü bu. Birbirlerine güvenen, yan yana oturup kuşların müziğiyle ahenkli bir aşk şarkısı söyleyen ve kalpleri nehrin akış ritmine göre atan insanların görüntüsüydü bu. Orada çocuklar koşup oynuyor, bir kayadan ötekine sekiyor, gölgelikte oturup sohbet eden ve izleyen anne babalarına su sıçratıyordu. Kuşlar bir ağaçtan diğerine konup öterken, ileride, ormanın içinde bu toprakların hayvanları geziniyordu... Tüm bunların ortasında da Nyambura duruyordu. Çocuklar ona geliyor ve o da ihtiyarlarla konuşuyordu. Kuşlar onu dinliyordu ve hatta hayvanlar bile hareket etmeyi kesip sabit duruyorlardı. Ve hepsinin birden kalplerini coşturan bir şarkı yükseliyor, gelecekte yeni bir hayata duydukları özlem Nyambura'nın kara gözlerinden yansıyordu.

Nyambura, herkesle birlikte şarkıyı söylerken, Waiyaki ellerini uzattı ve onun titrek görüntüsüne dokunmak istedi. Ve sonra Joshua'nın da aralarında bulunduğu diğer insanların da ona doğru uzandığını gördü. Bir anlığına hareketsiz kaldı, bu görüntüden büyülenmişti. Sonra dehşete kapıldı birden. Sanki Nehir Tanrısı'na kurban edilecek bir şeymiş gibi onu parçalara ayırıyorlardı. Onlar bu korkunç ritüeli onun üzerinde uygularken nehir de bir yandan gürül gürül akıyordu. Ve Waiyaki de kala-

balığa katılmış, Nyambura'yı kendine çekiyordu ve Nyambura çığlık atmıyordu; çünkü dilsizdi artık. Sonra onun Muthoni olduğunu gördü; nehre atılıyordu ve bir yandan da "Ben artık bir kadınım" diyordu. Nehir onu kimsenin yüzemeyeceği bir karanlığa taşıdı. Waiyaki'nin kalbi feryat ediyordu ve onun orada olmadığını biliyordu. Gitmişti. Ve herkes geri döndü, birbirleriyle konuşmuyorlardı; çünkü suçluluk duyuyorlardı. Yanından geçerken gözlerini Waiyaki'den, Hoca'dan çevirdiler. En sonunda yalnız kalmıştı. Muthoni'yi mi yoksa kalabalığı mı takip etmesi gerektiğini bilmiyordu. Nyambura önünde duruyordu şimdi. Bir neşe dalgası suçluluğu alıp götürdü ve ona dokunmak için ileri hamle yaptı. Nyambura ona izin vermedi. Waiyaki ona sitem etmek ve bir keresinde onu kollarına almasına izin verdiğini hatırlatmak istedi. Ama Nyambura'nın kendisiyle evlenmeyi kabul etmediğini hatırladı. Neden reddetmişti? Babasına itaatsizlik etmemek için mi? Evet. Söylediği kelime buydu. İtaat. Ve itaatkâr olduğu için kaybetmişti onu. Sonsuza dek. Ve özlemi sürecekti, ta ki ölene kadar. Ölüm her şeyin sonuydu. Joshua'nın onu parçalara ayıran kalabalığa öncülük ettiğini söylemek için ağzını açmak üzereydi. Sonra kendisinin de kalabalığı seçtiğini, kabilenin ritüel talebine razı olduğunu ve onun kanını akıttığını hatırladı. Suçluluk çöktü üzerine. Karanlık onu korkuttu. Kendinden duyduğu dehşetle çığlık atmak istedi. İnsanlara birleşmelerini söylemeyi başaramamıştı. Başka bir zaman. Bir dahaki sefere. Ve nefes nefese uyandı, bir dahaki sefere...

Kabilenin törensel faaliyetlerinde daha aktif rol alabilmiş olmayı diliyordu. Öyle olsa en azından daha rahat olacak ve hâlâ onlardan biri gibi hissedecekti. Ama şu seyahatler! Sünnet zamanı yaklaşıyordu, bir hafta bile

kalmamıştı. Kabul töreni, Noel'le aynı güne denk geliyordu. Joshua için bir güçlük müydü bu? Danslar ve şarkılar her yerdeydi. Ve şarkılarda yeni bir keskinlik vardı. Sert saldırıların konusu sünnetsiz kızlardı. Kirli ve iffetsiz olan her şey onlara yıkılıyordu. Onlar kabilenin iffetsiz şeyleriydi ve ataların ruhlarının gazabını sırtlara getireceklerdi. Bütün iffetsizliklerin bu topraklardan silinmesi için tüm bu döneklerin zorla sünnet edileceği gün de gelecekti. Joshua ve taraftarları mücadeleyi kabul etmişlerdi. İsa'nın ve onun kurtarıcı gücünün ilahilerini söylüyorlardı. Beytüllahim'de doğan, kundağa sarılıp ahırda bir yemliğe konan çocuğu anlatan şarkılar söylüyorlardı.

Erken uyumak iyi değildi. Bunu yapamazdı. Yatağından çıktı ve annesinin kulübesine gitti. Köye gidip ihtiyarlarla veya akranları olan diğer erkeklerle konuşmak istiyordu. Sonraki birkaç gün, sırtlardaki hayatın içinde kendini kaybedeceğini düşündü. Nyambura'yı kaybetmiş olsa da, topluluğa hizmet etme inancını kaybetmemişti.

Annesi henüz yatmamıştı. Artık çok yaşlıydı ve şöminenin yakınında oturuyordu. Waiyaki, vicdanının onu rahatsız ettiğini hissetti. Annesinden uzun süre uzak kalmıştı. "En kısa zamanda evlenirsem, eşim ona da bir can yoldaşı olur" diye düşündü. Sonra bir anda bir korkuya kapıldı. Belki de asla evlenmeyecekti. Waiyaki, yaşlı annesinin üzerine yıkılacak ve tıpkı ikinci doğumunda olduğu gibi onun kendisini teselli edip rahatlatmasına izin verecekmiş gibi hissetti. Yine sakinleşmişti. Annesiyle birlikte uzun süre kalmak istemedi ve gitmek için ayağa kalktı.

"Nereye gidiyorsun oğlum?" dedi annesi, gözlerini kaldırmadan.

"Dışarı anne."

Şimdi ona bakıyordu, Waiyaki'nin içsel çalkantılarını yansıtan tuhaf gözlerine: "Waiyaki."

Geriye doğru keskin bir dönüş yaptı korkarak. Annesi gözlerinin içine bakıyordu. Sesinde tuhaf bir ürperti vardı.

"Joshua'nın kızıyla evleneceğin doğru mu?"

Dedikodular! Kuru otların arasına düşmüş ateşten hızlı yayılıyorlardı. Nyambura'yla evlenmesiyle ilgili bu konuşmalar canını sıkıyordu. Nyambura onu reddetmemiş miydi? Babasına sadıktı o. Waiyaki, annesine ne söyleyeceğini bilemiyordu. Ona Nyambura'yı sevdiğini söylemeli miydi? Onu düşündü. Kendisine ihanet etmişti. Keşke teklifini kabul etmiş olsaydı! Keşke bir umut olsaydı! O zaman belki her türlü engelle mücadele edecek pozisyonda olurdu. Biri onun karşısına böyle bir soruyla çıktığında, ne söyleyeceğini bilirdi. Ve ondan nefret ediyordu. Sorumlulukların yolunu seçmişti. Waiyaki de sorumluluk yolunu seçmiş ve kabileye bağlı kalmıştı. Babası onu Beyaz Adam'ın âdetleriyle kabileyi kirletmemesi, kabileye ihanet etmemesi için uyarmıştı. Nyambura'yla ilişki kurması ihanet olmayacak mıydı? Onun yanında duramazdı. Onu yanına alamazdı. Ve açıklama yaparak annesinin canını sıkamazdı. Bu yüzden bir tek kelime söyledi Waiyaki: "Hayır!"

Ve söylediği anda da kendinden nefret etti. Kuşkusuz tüm bunları annesine söylemeliydi. Nyambura'ya duyduğu gizli özlemi, ona olan aşkını anlatmalıydı annesine. O bir anneydi. Elbette bu derdin bir dermanını biliyor olmalıydı. Ama ağzını konuşmak için açtığında, kelimeler dile gelmeyi reddettiler. Yalnızca gözlerinde bir ışık parladı.

Annesi zayıf sesiyle konuşmaya devam etti. "Bunun ne anlama geleceğini biliyorsun. Yapmamalısın. Kiama'nın sesinden kork. O, halkın sesidir. İnsanların nefesi sana karşı dönerse, başına gelebilecek en büyük lanet olur bu."

Waiyaki, açıklamaya çalışmanın nafile olduğunu biliyordu artık. Annesi anlamayacaktı. Ona göre, böyle sünnetsiz bir kızla ilişki kurması ihanet demekti.

Kapı çalındı. Kamau içeri girdi.

"Nasılsınız, iyi misiniz?"

"İyiyiz" diye cevapladı, konuşmanın bölünmesinden memnundu.

"İhtiyarlar ve Kiamu seni görmek isterler."

Waiyaki, Kiama'dan istifasından bu yana hiç davet edilmemişti. Annesine baktı; gözleri yalvarır ve açıkça, "Gitme" der gibiydi. Waiyaki bir an onun iyi olmadığını düşündü. Onunla kalması gerektiğini hissetti ama bir yandan da Kiama'yla konuşma ve onlarla bir anlaşmaya varma şansı da ayağına gelmişti. Eğer babasının ona yüklediği görev başarıya ulaşacaksa, herkesle işbirliği yapmayı garanti altına almalıydı. Yine de "Sanırım annem hasta" dedi.

"Orada olman önemli. Öyle olmasaydı, bu saatte gelmezdim. Yalnızca kısa bir süre uzak kalacaksın."

"Pekâlâ" dedi Waiyaki, gözlerini annesinden kaçırarak.

Ve ikisi birlikte gecenin karanlığına doğru gittiler.

YİRMİ ÜÇ

"Kiama beni neden çağırıyor?" diye sordu Waiyaki, kapıdan çıktıkları anda.

"Tam olarak bilmiyorum" diye cevapladı Kamau, belli belirsiz ama yine de arkasından gelebilecek başka bir soruya mahal vermeyen bir biçimde. Waiyaki'nin aklı annesinde kalmıştı. Sonra yatağında uyanık halde uzanırken, aklından geçen ürkütücü görüntüleri hatırladı. Karanlıkta etrafına baktı ve görünmeyen bir şeylerin onu takip ettiğini düşünüp dehşete kapıldı.

"Karanlık bir gece" dedi.

"Evet karanlık" diyerek onayladı Kamau. İkisi hiçbir zaman uzun bir konuşma yapmamışlardı, yanlarında üçüncü bir kişi olduğu durumlar hariç. Üçüncü kişi daima Kinuthia olurdu. Kamau, Waiyaki'de, tam kendisi

yiyecekken önündeki eti her seferinde kapan bir şahin görüyordu. Waiyaki, yolunun üzerinde olduğu müddetçe nasıl yükselebilir ya da başarıya ulaşabilirdi? Ondan nefret etmeye başlamıştı. Bu nefret yavaş yavaş büyümüş, yıllar geçtikçe şiddetlenmişti. Yine de Kamau, Waiyaki'yle savaşabilmek için giderek daha güçsüz hissediyordu kendini. Bir türlü gereken çabayı gösteremiyordu.

Gittikleri kulübe, Kabonyi'nin kerpiç kulübelerinden oluşan evinden biraz uzaktaydı. Şöminenin yanındaki bir taşın üzerinde duran küçük fenerden, dışarıya sönük bir ışık geliyordu. Şöminede yanmakta olan tahta parçaları, kulübeye bunaltıcı bir sıcaklık veriyordu. Waiyaki karanlıkta pek seçilmeyen figürleri görüyordu ve bunların ihtiyarlar olduğunu tahmin ediyordu.

"Nasılsınız, iyi misiniz?"

"İyiyiz."

Verilen cevap, sorulan sorunun sıcaklığını taşımıyordu ve ona, artık ismi haline gelen "Hoca" sıfatıyla hitap etmemişlerdi. Bir tabureye oturdu ve neyle karşılaşacağını merak etti.

İlk konuşan Kabonyi oldu. Kabonyi yaşlıydı, çok yaşlıydı; öyle ki gözlerindeki parlama, onda yaşayan tek şeyin bu gözler olduğunu düşünmenize sebep oluyordu. Ama enerjisi yerindeydi ve bunu sesinden anlayabilirdiniz. Sırtlar ve hazırlıkları süren kabul törenleri hakkında konuştu. Bu kadim gelenek, bölgedeki birtakım iffetsizlikler yüzünden mahvolmak üzereydi şimdi. Sırtlardaki illet Joshua'yla birlikte başlamıştı. Muthoni'nin ölümü ise ilk kirlenme olmuştu.

"Ama bu bizim korkumuz değil. Bela şimdi ortaya çıkıyor; çünkü Joshua'nın iffetsizliği aramızdan birini yakaladı. Seni öldüren şey, bedeninde gizlenen ruhtur."

Tam burada, Waiyaki'ye manidar bir şekilde baktı Kabonyi. Onu dinlerken bir hissizlik çöktü Hoca'nın üzerine. Konuşmanın nereye gittiğini bilmiyordu; ama tahmin edebiliyordu. Kinuthia'nın uyarılarını, daha önceden konuştuğu ihtiyarın ipuçlarını ve annesinin sorularını hatırladı. "Tüm bunlar, ben onların çocuklarının eğitimiyle uğraşırken oldu" diye düşündü. Gücenmeye benzer bir his onu içten içe kemirmeye başladı. Kabonyi'nin o sesle konuşmasını duysanız, onun daha önce Joshua'nın taraftarlarından biri olduğunu asla düşünmezdiniz.

"Evet" diye tekrar etti Kabonyi. Kulübenin içinde tuhaf bir durgunluk vardı. Fırtınadan ya da bir patlamadan önce olan türden bir durgunluktu bu. "Kendini, insanların lideri yapan kişiye iffetsizlik bulaşırsa, o kişi hâlâ *thahu*'yu[1] etrafındakilere, kabilenin gövdesine ve köklerine yayacak pozisyonda olursa, o zaman durum kötü demektir. Böyle bir kişi bir tehlikedir ve temizlenmesi gerekir.

Kabonyi, tekrar durakladı ve gözlerini kulübenin her yerinde dolaştırıp en son Waiyaki'de kaldı. Bu bakışlarda kötü niyet veya aşağılama olup olmadığını anlayamazdınız. Dengeli bir sesle konuşuyor ve kelimelerini dikkatli seçiyordu:

"Sen, bizim Hocamız, o kızı hatırladığına şüphe yok; adı neydi onun?"

"Hangi kız?" diye sormaya zorladı Waiyaki kendini. "Anlamıyorum."

"Joshua'nın kızı. Adı neydi? Evet. Muthoni. O, temiz değildi. Yine de onu hastaneye götürdün. Ölmekte olan bir kadına, ölü bir bedene dokundun. Ve sonra temiz-

1. Thahu: Svahili dilinde "lanet" anlamına gelen bir sözcük. (ç.n.)

lendin mi acaba? Hiç sanmıyorum. Ama bunu yapman gerekiyordu. Sen cahil biri değilsin ve bunun kabile için ne anlama geldiğini biliyorsun."

Waiyaki konuşacaktı ama Kabonyi eliyle işaret ederek onu durdurdu.

"Daha bitirmedim. Kabileye yaptığın ilk şey buydu. Küçük bir şey değil bu. O zaman bir öğretmen, çocuklarımızı emanet ettiğimiz biri değildin. Ama içinde bulunduğun pozisyona yükseldiğine göre, kabilenin aleyhine kasten çalışmışsın demektir. Joshua'nın kilisesine kaç kere gittin? Kaç kere? Hayır, bekle, Siriana'ya da gitmiştin. Kaç kere? Biz ikisini biliyoruz. Kimseye oraya gideceğini söylemedin. Bizden oraya öğretmen getirmeye gittiğine inanmamızı mı bekliyorsun? Öyle mi? Seninle Joshua ve Siriana arasında ne kadar gizli anlaşma varsa bize anlatacaksın. Bizi Beyaz Adam'a satacak mıydın? İnsanlarımızın ne kadar huzursuz ve sabırsız olduklarını görüyorsun. Onları kölelikten kurtaracak bir lider için feryat ediyorlar. Ve sen, sen, onlara liderlik edecektin bir de..."

"Yeter!" diye bağırdı Waiyaki, öfkeyle. Sonra kendinden yaşça bu kadar büyük bir adama bağırmaması gerektiğini fark etti. "Neden söz ettiğini bilmiyorum." Sesini ayarlamaya çalıştı güçlükle. Ayağa kalkmak ve haykırmak istiyordu: "Seni ahmak, seni ahmak!" Ama usanmıştı. İçten içe kıvrandı ama oturduğu yerden kalkmadı.

Başka bir ihtiyar konuşuyordu. Birkaç hafta önce Waiyaki'ye uyarılarda bulunan ihtiyardı bu.

"İhanet. İhanet, insanları etkileyebilecek pozisyonda bulunan bir adam için kötü bir şeydir. Halkın laneti onun üzerine olur. Siz ihtiyarlar Nganyira'yı hatırlarsı-

nız. Büyük bir savaşçıydı. Kabileye liderlik etti. Ama sonra ne oldu? Bir Masai1 kadını tarafından baştan çıkarıldı. Kabilenin sırlarını düşmana verdi. Halkın laneti onu yok etti. Wangira vardı sonra..." Kabileye sadakatsizlik eden ve insanların gazabına uğrayan birkaç isim daha saydı.

"Bu yüzden bugün seni uyarıyoruz. Bu yüzden bize doğruyu söylemek zorundasın. Joshua'nın kızıyla evleniyor musun, evlenmiyor musun? Sırlarımız için sana güvenip güvenemeyeceğimizi başka türlü nasıl bilebiliriz? Bu sırların daha sonra Beyaz Adam'a ulaşmayacağını nasıl bilebiliriz?"

Evet. Nihayet gelmişti. Yine de bunu anlamalıydı. Şu anda Makuyu'da yargılanıyordu ve kendini savunmak istemediğini hissediyordu. Buna rağmen, kendini sakin kalmaya zorlayarak konuştu.

"İhtiyarlar. Söylentilere dayanan bu türden suçlamaların sizin ağızlarınızdan bana kadar ulaşabilmesinden ötürü şaşkınım. Ben gencim. Bence gençler liderlik etmelidir; hata yaptığımızda da sizler, babalarımız bizi düzeltebilirsiniz ve düzeltmelisiniz. Fakat bu suçlamalarda düzeltme arzusundan fazlasını görüyorum. Muthoni'yi hastaneye götürdüm. Çünkü hastaydı. Elimden gelen bir şey olsaydı, onun ölmesine asla izin veremezdim. Onu kabul eden insan ben değilim. Eğer iffetsiz idiyse, ihtiyarlar neden onun kabulünü sorgulamıyorlar? Öldüğü zaman, ona elimi sürmedim.

Siriana'ya gelince, size tek söyleyebileceğim, Beyaz Adam'la herhangi bir pazarlığa asla girmemiş olduğumdur. Ben oraya, sizin de yapımına onay verdiğiniz okullar için öğretmen bulmaya gittim. Joshua ve benim

1. Masai: Kenya ve Tanzanya'da yaşayan bir etnik grup. (ç.n.)

aramda da gizli bir anlaşma yok. Onunla hiçbir zaman konuşmadım."

"Kilisesine gitmene ne demeli?" diye sordu Kabonyi.

"Bu başka birini neden ilgilendiriyor?" diye sordu Waiyaki. Öfkesi sakinliğine baskın geliyordu.

"Kabileyi ilgilendirir, insanları ve iffetlerini" diye lafa daldı başka bir ihtiyar.

Kabonyi ve Kiama, ondan kendi inançlarının yanında durmasını istiyorlardı. Bu inançlar, onun Makuyu ve Kameno arasındaki, Joshua ve diğerleri arasındaki anlaşmazlığı giderme misyonunu yok edecekti. Eğitim yoluyla aydınlanma misyonu heba olacaktı. Hayır! Tehditle Kabonyi'nin yanında duramazdı. Ve eğer Kabonyi'nin gücüne boyun eğerse, son birkaç yıldır yapmaya çalıştığı her şey mahvolacaktı. Duruşunu açıkça belli etmeliydi. Kendini sakin olmaya zorladı yine.

"Kabilenin saflığıyla ilgili benim de kaygılarım var. Ayrıca sırtların büyümesi ve gelişmesiyle ilgili de kaygılarım var. Bunları nefret yoluyla yapamayız. Birleşmek zorundayız; Hıristiyanlar ve Hıristiyan olmayanlar, Makuyu veya Kameno. Tepelerin kurtuluşu, bizim ellerimizde."

"Ama Beyaz Adam'la savaşmadan..." diye araya girdi bir ihtiyar.

"Toprağımız yavaş yavaş elimizden gidiyor, bizden alınıyor. Gençlerimiz de kadınlar gibi oturup izliyor" diye atıldı başka bir ihtiyar.

"Hem de biz ve karılarımız vergi ödemeye zorlanıyoruz" diye onlara katıldı bir başkası.

"Okullar, okullar..." diyerek kendini savundu Waiyaki, sabırla. "Beyaz Adam'ın bildiklerini biz de bilmek zorundayız."

"Bir lidere ihtiyacımız var."

"Politik bir lider."

"Eğitim..." diye lafa girdi Waiyaki.

"Eğitim hiçbir şeydir. Derhal harekete geçmemiz gerekiyor" dedi Kabonyi, muzaffer bir havada. "Ama sen bizim kaygılarımıza cevap vermiş değilsin. Şu kız, Joshua'nın kızı, onunla evleniyor musun?"

Waiyaki ayağa kalktı. Artık gerçekten sinirleri bozulmuştu. Nyambura'yla ne dertleri vardı? Neydi? Kendi hayatıyla istediğini yapamaz mıydı? Yoksa onun hayatı kendisine ait değil miydi? Onlara Nyambura'yla ilgili hiçbir şey söylemeyecekti.

"Nyambura'nın bununla hiçbir ilgisi yok Onu seviyorsam, seviyorumdur. Bana diyecek başka bir şeyiniz yoksa, ben gidiyorum."

"Yemini hatırla!"

"Yeminini!"

"Ant içtin."

"Yemin benim insanları sevmemi yasaklamıyor."

"Kabileye ihanet etmeni, sırlarını ifşa etmeni veya bizi mahvedebilecek herhangi bir ahlaksızlık yapmanı yasaklıyor."

Nyambura'yı, onu terk eden kızı tartışmayacaktı. Kabonyi'ye baktı. Nefret, fenerin yayabildiği bütün ışığı karartıyordu. Kamau'nun gözlerindeki parlama, sessiz bir zaferi anlatıyordu ve Waiyaki, Kamau'nun bile ondan nefret ettiğini biliyordu artık. Yine de Waiyaki'nin canı en çok kendine sıkılıyordu, ortaya daha iyi bir mücadele koyamadığı için. Belki de kabileyle bağını kaybetmişti. Belki de onları nereye götürdüğünü bilmiyordu. Çıkıp giderken "hain" sözcüğü onu takip ediyordu ve Waiyaki, gerçekten de tepelerde yarattığı farkındalığın sonucunun bu olduğundan şüphe duyuyordu. Fakat dargınlık ve

hüsran birbirine karıştı ve onu alıp götürdü. Herkese karşı bir öfke duydu; babasına, Nyambura'ya, ihtiyarlara ve kendine.

Kabonyi, ihtiyarlar karşısında zafer kazanmış hissiyle duruyordu.

"Kabilenin ihtiyarları. Size söylemiştim. Bana inanmamıştınız. Ne Joshua'nın kızıyla ne de Beyaz Adam'la ilişkisini inkâr etti. Öğretmenlik yapmaya nasıl devam edebilir! Nasıl onun peşinden gidebiliriz bundan sonra! Bizi nereye götürüyor?"

"O her zaman böyleydi" dedi bir ihtiyar, üzüntüyle.

"Kızın yüzünden. Kız onun aklını yanlış yöne çelmiş."

"Daha önce dediğimiz gibi" diye lafa girdi bir başka ihtiyar: "Tüm bu Hıristiyanların sünnet edilmeleri gerekiyor. Zorla!"

"Evet, diye onaylayan birkaç ses duyuldu; ama hepsi söylememişti bunu. Bazıları böyle bir hareketin bölgeye *thahu* getirmesinden korkuyorlardı.

YİRMİ DÖRT

Birkaç gün sonra, Kinuthia akşam vakti telaşla Waiyaki'nin kulübesine daldı. Kaygılı görünüyordu ve sanki birinin onu takip ettiğinden kuşkulanır gibi omzunun üzerinden arkaya bakıyordu.

"Waiyaki" dedi nefes nefese.

"N'oldu Kinuthia?" diye sordu Waiyaki. Korkmuştu. Kinuthia'yı daha önce hiç böyle görmemişti.

"Ne yaptılar?"

"Kim?"

"Kiama!"

"Ne?"

"Senin artık öğretmen olmadığın dedikodusunu yayıyorlar."

"Ha!"

Kısa bir sessizlik oldu. Waiyaki, anlık bir şoktan sonra toparlandı ve zoraki bir soğukkanlılıkla, "Lütfen otur. Nerden duydun bunu?" dedi.

"Sağda solda söyleniyor. Haberlerin nasıl yayıldığını bilirsin. Kamau, Kiama'nın seni görevden aldığını söyledi. Beyaz Adam'ın işbirlikçisiymişsin."

Birlikte mücadele ettikleri ihtiyarların ona bu şekilde düşman olmaları Waiyaki'nin kanına dokunmuştu.

"Peki, insanlar ne diyorlar?" diye sordu.

"Bilmiyorum. Herkesin duyduğunu sanmıyorum. Bunu sana ne zaman yaptılar?"

Waiyaki, bu son soruyla keskin bir acı duydu. Kinuthia da komploculardan biriymiş gibi hissetti.

"Bana mı? Beni görevden alamazlar. Bu onların sorumluluğu değil. Yalnızca okullar komitesi bunu yapabilir. Bu konuyla ilgili bir şey bilmiyorum gerçekten."

Sonra Kinuthia'ya, Makuyu'ya çağrıldığı akşam olanları anlattı.

"Belki de öfke ve tutkunun beni ele geçirmesine izin vererek hata yaptım. Kız beni sevmiyor bile."

"Bütün bunlar Kabonyi'nin işi. Senden nefret ediyor. Of, sen nasıl olduğunu bilmiyorsun. Bak Waiyaki, bana kalırsa bu gece bir şeyler olacak. Kamau, bu gece Joshua'nın evine gidileceği gibi bir şeyler geveledi. Bilmiyorum ama gençler kötü şeyler yapabilir. Seni bozanın Nyambura olduğunu düşünüyorlar."

"Bekle! Ne yapmak istiyorlar?"

"Bilmiyorum. Ama bence sert bir şeyler olabilir. Ve orada da kalmayacaklar. Sana da gelebilirler. Söylediklerine göre yemini bozmuşsun. Sırları ifşa etmişsin. Bu yüzden kaçman gerekiyor. Nairobi'ye git. Tekrar söylüyorum: Kabonyi senin peşinde ve seni ele geçirecek. İh-

tiyarların üzerinde yeni bir etkisi var. Onun gücüne direnemiyorlar. Adamın ataları belli değil ama bir kurtarıcı hakkındaki kadim kehanetten söz ediyor. Söylediğine göre o kurtarıcı kendisiymiş..."

Waiyaki ayağa kalktı. Chege'nin, kadim kehaneti bilen tek kişinin Kabonyi olduğunu söylediğini hatırladı. Belki de bu yüzden Kabonyi ondan nefret ediyordu. Ama şimdi kaybedecek vakit olmadığını biliyordu. Kararını vermişti. Joshua'ya gitmeli ve onu uyarmalıydı.

"Teşekkürler Kinuthia. Ama gitmek zorundayım."

"Nereye?"

"Makuya'ya. Joshua'yı uyarmalıyım. İnsanlarımızın arasına şiddet girmemeli. Artık olmaz."

"Hayır Hoca."

"Gitmeliyim."

"Ama gidemezsin. Eğer bunu öğrenirlerse, sana hain muamelesi yapmak için bahaneleri olur."

"Kinuthia."

"Evet?"

"Birlikte büyüdüğümüzü hatırlıyorsun."

"Evet." Kinuthia, Waiyaki'nin tahmin edebileceğinden çok daha fazlasını hatırlıyordu.

"O zaman beni durdurma." Waiyaki'nin sesi sakindi. "Sana minnettar olmadığımı düşünme. Beni düşünmene çok değer veriyorum. Şu anda güvenebileceğim tek kişi sensin. Ama bir kişinin çılgınlığı yüzünden Joshua'ya bunun olmasına izin veremeyiz. Belki kabile için yapmam gereken her şeyi yapmamış olabilirim. Seni bu işe sürüklemek istemiyorum. Benimle gelme. Eğer burada kalırsan, geri geldiğimde konuşuruz. Sana planlarımı anlatırım."

Kinuthia karşı çıkmadı. Waiyaki'nin sakinliğinin ardında bir kararlılık seziyordu. Yine de Hoca'nın gözle-

rinde bir endişe olduğunu görebiliyordu. Waiyaki'nin gitmesine izin verdi. Ama kendisi de kulübede kalmadı. O da çıktı ve Hoca'yı Honia Nehri'ne kadar takip etti.

Waiyaki, onları uyarmak için vaktinde varabileceği umuduyla korkunun karıştığı bir ruh halinde yamacı tırmandı. Doğruca Joshua'nın evinin bulunduğu tepeye koşmayı denedi. Daha önce oraya hiç gitmemişti. Uzak mesafeden bile söyledikleri ilahiyi duyabiliyordu.

Maikarite thi Utuku
Ariithi a Mburi
Murekio wa Ngai niokire
Nake akimera o uu.

Çobanlar geceleyin sürülerini izlerken
Hepsi yere oturmuşlardı
Rabbin meleği yeryüzüne inmiş
Ve her yer şerefle parlıyordu.

Noel yakındı. Hıristiyanlar, o eski zaman çobanları gibi gece nöbetlerini tutuyorlardı.

Waiyaki nefes nefese içeri girdiğinde, herkes durdu ve ona baktı. Onlara göre tuhaf bir hayaletti o. Waiyaki'nin nefesini düzenlemeye çalıştığı birkaç dakika boyunca sessizlik oldu. Ama şimdi aptal gibi hissediyordu. Onları neye karşı uyarmaya gelmişti? Masanın etrafında oturup ilahi söyleyen, İsa'yı bekleyen bu adamlara ne söyleyecekti?

"Toplantınızı böldüğüm için üzgünüm... Ama... Ama tehlikede olduğunuzu düşünüyorum. Size bir şeyler yapmak isteyebilirler. Bu gece veya başka bir gün."

"Kim?" diye sordu birkaç farklı ses.

"Kabonyi ve adamları. Kiama. Ne yapabileceğinizi bilmiyorum ama..."

"Bize ne yapabileceğimizi söyleme!" diye kükredi Joshua. Ayağa kalktı ve gözlerini Waiyaki'ye dikti. "Tüm bunlar yalan." İki adam ilk kez yüz yüze geliyorlardı. Diğerleri korku, merak ve şaşkınlık içinde izliyorlardı. "Git! Git! Evimden defol! Bana kalan tek kızımı baştan çıkarmak için geri geldin demek. Muthoni'ye yaptıklarını asla unutmadım."

Joshua, kızının ölümünden ilk kez açıkça söz ediyordu.

Waiyaki üzgündü, iyi niyetli uyarısının bu şekilde reddedilmesiyle, o ve Joshua arasındaki uçurumun derinliği birdenbire evin içinde belirmişti sanki. Belki de bu uçurumu hiçbir şey ortadan kaldıramayacaktı. Nyambura'nın onu neden reddettiğini o anda anladı. Yine de kendini bu insanların önünde, sevdiği kızın önünde komik duruma düşmüş ve aşağılanmış hissediyordu. Nyambura'nın, Miriamu'nun yanında oturduğunu görmüştü.

"Ni wega.1 Ben yalnızca görevimi yaptım. Sadece sizi tehlikeden korumaya çalışıyordum." Sesinde hafif bir titreme vardı.

"Sen önce kendini kurtar. Gelecek gazaptan kurtar kendini. Sen, her zaman Tanrı'nın insanları aleyhine çalışmış olan sen, benim evimde ne arıyorsun!"

Waiyaki birden odadakilere arkasını döndü ve dışarı çıkmak için kapıyı açtı. Evdeki ışık onun, dışarıdaki karanlıkla yüz yüze kalan yalnız figürünün üzerinde parladı.

1. Ni wega: Svahili dilinde "pekâlâ" anlamına gelen sözcük. (ç.n.)

Kamau ve dört adamı karanlıkta pusuya yatmış beklerken onu gördüler, korkuyla ve inanamayarak nefeslerini tuttular. Kamau, Waiyaki'nin halkına ihaneti bu kadar ileri götürdüğünü bilmiyordu ve onun kabilenin en büyük düşmanı olduğuna artık kesinkes ikna olmuştu. Şimdi Kiama'nın ona emrettiği gibi Nyambura'yı zapt edemezdi. Hayır. Geri dönecek ve bu durumu Kiama'ya rapor edecekti. Bu artık kişisel bir mesele değil, kabile ve Waiyaki arasında bir savaştı.

Nyambura, Waiyaki'nin girişini görmüştü. Yüzündeki kederi ve endişeyi seçebiliyordu. Kalbi heyecanla çarpmıştı. İşte erkeği orada duruyordu. Waiyaki, Hoca, Muthoni'nin ölümünden sonra onu dağılmaktan kurtarmak için cennetten gönderilen siyah Mesih'i oradaydı işte. Ve onun da kendisini sevdiğini biliyordu. Kendi ağzından duymuştu bunu. O günden beri her gün ve her gece onu düşünüyordu. Babasının onunla görüşmesini yasaklamış olması önemli değildi. Joshua, bedenini kontrol edebilirdi ama kalbini kontrol edemezdi. Ve böylece, günbegün onunla birlikte yürüyor, ona dokunuyor ve kendince, kendine saklıyordu onu. Bir rüyada yaşıyordu. Her zaman Waiyaki'yle birlikteydi. Yine de bazen ayrılığın acısını duyuyordu. Canını yakıyordu bu ve zaman zaman ağlatıyordu. Onu özlüyor ve her zaman onun yanında olmak istiyordu. "Waiyaki, sen benimsin. Bana geri dön!" diye haykırdı. Ama Waiyaki gelmedi. Ailesine duyduğu sorumluluk onunla arasına giriyordu. Bir sevgi ve hoşgörü dini aralarına giriyordu. Hayır! Bu asla sevginin dini olamazdı. Asla, asla! Sevginin dini Nyambura'nın kalbindeydi. Diğeri, onun ruhuna ters düşen ve sevgiye saldıran, Joshua'nın kendi diniydi. Eğer Joshua ve

Livingstone'un inancından ayrılacak olsa, bunun nedeni kötü olması olacaktı. Bu din bir babayla kızının arasına giriyor ve kızının ölümü babayı hiç etkilemiyorsa, o halde zalim bir şeydi. Nyambura diğerini istiyordu. O ses, uzun zaman önce, "Ey, bütün yorgunlar ve yükü ağır olanlar! Bana gelin, ben size rahat veririm."[1] diyerek onu teskin etmişti. Ve Nyambura, Honia Nehri'nin kıyısında uzanıp kalbinin gizli atışını yansıtan ritmini dinlerken, tekrar tekrar duymak istiyordu o sesi. Ve hatırladı:

Onun döneminde kurtla kuzu bir arada yaşayacak, parsla oğlak birlikte yatacak, buzağı, genç aslan ve besili sığır yan yana duracak, onları küçük bir çocuk güdecek. İnekle ayı birlikte otlayacak, yavruları bir arada yatacak. Aslan sığır gibi saman yiyecek. Emzikteki bebek kobra deliği üzerinde oynayacak, sütten kesilmiş çocuk elini engerek kovuğun sokacak. Kutsal dağın hiçbir yerinde kimse zarar vermeyecek, yok etmeyecek. Çünkü sular denizi nasıl dolduruyorsa, dünya da Rabbin bilgisiyle dolacak.[2]

Onun dini buydu. Artık kabilesi için istediği de buydu. Herkese hayat ve barış verecek inanç buydu. Bu yüzden de Waiyaki'nin ona geri dönmesi için dua ederken tutunduğu din buydu.

Waiyaki geldi. Nyambura onu beklemiyordu ama onun için hazırdı ve mutluydu. Fakat Nyambura onun için korkuyordu. Belki de bu yüzden kalbi sıçramıştı. Bu yüzden içine tuhaf bir şey oturmuştu; ona hem acı hem de zevk veren bir şey.

Karşılıklı duran iki adama baktı. Waiyaki'nin aşağılandığını gördü. Babasına duyduğu sadakatle Waiyaki'ye

1. Matta, 11:28 (ç.n.)
2. Eski Ahit, Yeşaya Kitabı, 11:6 (ç.n.)

olan aşkı çarpışıyordu. Ve en sonunda, Waiyaki arkasını döndüğünde, Nyambura dayanamayıp ayağa kalktı. Sesi açık ve neredeyse emreder gibiydi.

"Hoca!" Waiyaki durdu.

"Geri dön!"

Waiyaki emre uydu. Fakat bütün bunlar bir rüya gibiydi. Joshua bile şaşkınlıktan sesini çıkaramıyordu. Nyambura'nın ona gerçekten "Hoca" demiş olmasına takılıp kalmıştı.

"Hoca yalan söylemiyor."

"Sen! Sen! Sen nereden biliyorsun küçük asi!"

"Biliyorum. Geçen hafta Kamau onunla evlenmemi istedi. Reddettim. Beni zorlayacağını veya daha kötüsünü yapacağını söyledi. Benim onun gücünde olduğumu ve beni kurtarabilecek tek kişinin..."

Joshua öfkeden köpürdü. Lafını bitirmesine izin vermedi. Ve Waiyaki hâlâ bir rüyadaydı. Ama hâlâ kırgındı ve şiddetli öfkesi onu oradan çıkmaya zorluyordu. Dışarıda zayıf bir ses duydu. Önce uzaktan geldiğini sandı ama şimdi birtakım kelimeler duyabiliyordu: "Hoca... Hain..." Derin bir üzüntü çöktü Waiyaki'nin üzerine. Tepeler için yaptığı onca şeye rağmen, onlar tarafından istenmediğini biliyordu artık. Ve babasının sözleri geldi aklına yine: "Ama onlar Mugo'yu reddettiler, onun zayıf sesi sorgulandı. Bırak ne isterlerse yapsınlar. Bir kurtarıcı için ağlayacakları zaman da gelecek."

O zaman gelmiş miydi? Gelmesi için ağladıkları kurtarıcı Kabonyi miydi? Ve Kabonyi ne yapacaktı? Yalnızca Waiyaki'nin yaptıklarını yıkabilirdi o. Ama hayır. Yıkamazdı. En azından Waiyaki'nin yaptıklarının kök saldığı bir ruh, bir kalp vardı kuşkusuz. Ve yetişen öğretmenler vardı! Görevi devam ettireceklerdi. Ölüm şarkıları söyleyen sesler giderek yükseliyordu. Joshua'nın

evine gittiklerini düşündü. Son bir kez çaresizce yalvarmak için kulübeye geri döndü.

"Dikkatli olun. Buraya geliyor olabilirler."

"Git, defol git buradan! Yıkıl karşımdan şeytan!"

Joshua kudurmuş gibiydi. Genç adama, Tanrı'nın şeytana duyduğu ölçekte bir nefret duyuyordu. Odada başka bir uğultu oldu. Ardından bütün gözlerin çevrildiği Nyambura, Waiyaki'ye doğru giderken sessizlik hâkim oldu. Waiyaki ve Joshua, ikisi birden Nyambura'nın zarafeti ve olgun gençliğiyle çarpılmış olmalıydılar. Waiyaki'nin elini tuttu ve başka hiçbir kızın o anda söylemeye cesaret edemeyeceği, kendisinin bile bundan birkaç gün önce söyleyemeyeceği bir şey söyledi.

"Sen cesursun ve ben seni seviyorum."

Joshua, sersemlik halinden uyandı. Bu uysal, sessiz ve itaatkâr kızın böyle bir şey yapabileceğini asla düşünemezdi. Ona koştu ve elleriyle onu yakalayacağı sırada, bunun da şeytanın başka bir ayartması olduğunun farkına vardı. İçindeki İsa, bu sınav anında zafer kazanmalıydı. Waiyaki ve Nyambura kapının yakınında duruyorlardı.

"Ben ve benim hanem, Tanrı'ya hizmet edeceğiz" diye ilan etti Joshua, sağ elinin işaret parmağıyla Nyambura'yı işaret ederek. "Sen benim kızım değilsin. Yine de seni uyarıyorum" diye devam etti. Sesindeki ateşli öfke, kederli bir sakinliğe dönüştü. "Vakitsiz bir sona varacaksın. Git!"

Waiyaki ve Nyambura, sanki bir rüyadalarmış gibi dışarı çıktılar. Miriamu bir yandan ağlıyor, bir yandan da, "Gitmesine izin verme. Yapma" diyordu. Joshua'nın evine nasıl bir lanetin musallat olduğunu merak eden diğerleri sessiz kaldılar.

Karanlık, toprağı örtüyordu. Bir iki tanesi hariç, gökteki yıldızlar gitmişti. Nyambura daha önce hiç isyan etmemişti, kasıtlı olarak yapmamıştı en azından. Bu onun ilk başkaldırı hareketiydi ve artık Joshua'nın kendisini engelleyemeyeceğini biliyordu. İçindeki sesin çağrısı, Joshua'nın hapseden elinin ötesindeki dünyanın çağrısı çok güçlüydü.

"Lütfen Nyambura. Babana geri dön" dedi Waiyaki, evden birkaç metre uzaklaştıkları ve karanlık onları yuttuğu anda. Ama Nyambura dönmedi. Ve Waiyaki'yi hain ilan eden sesler karanlığın içinde çınlıyordu. Waiyaki, Kinuthia'nın ona söylediklerini hatırladı. Ve sonra o geldi; başta küçük bir dürtüydü; ama giderek güçlendi ve Waiyaki'nin ruhunda gerçek bir mücadele haline geldi. İçindeki ısrarcı bir ses, ona kaçmasını ve Nairobi'ye gitmesini söylüyordu. Sen artık kalbinin arzusunun nesnesisin ve onlar seni reddettiler. Kaç! Nairobi'ye kaç ve orada Nyambura'yla mutlu ol. Hem neden olmasın? Tepelere ışık getirip uyuyan aslanları uyandırmamış mıydı o? Şimdi uyanmış ve ona "hain" diye bağırıyorlardı. Ve sonra kendinden utandı. Kaçamazdı. Babasının sözleri kulaklarında çınlıyordu: "...kurtuluş tepelerden gelecek. İhtiyaç duydukları anda bir adam çıkıp halkını kurtarmalı. Onlara yolu göstermeli, onlara önderlik etmeli."

Waiyaki ve Nyambura şimdi bir yükselti üzerinde durmuş, Honia Vadisi'ne tepeden bakıyorlardı. Kabonyi'nin evinin yakınlarındaydılar ve seslerin geldiği yer de orasıydı. Waiyaki korkuyordu ve kaçmama kararlılığında bocalıyordu. Yanındaki kıza döndü ve alçak bir sesle, "Ölüm orada seni bekliyor" dedi.

Nyambura, Waiyaki'nin elini tuttu ve hafifçe bastırdı. Waiyaki'nin kanı ısındı ve sanki tüm benliğini sarsan

arzu ve duygu dalgaları onu alıp götürüyormuş gibi hissetti.

"Ah Hoca. Seni her zaman sevdim. Nereye gidersen gelirim. Beni bırakma artık."

Waiyaki onu göğsüne bastırdı. Sonra, kutsal yerlerine varana kadar Makuyu sırtını ağır ağır indiler.

"Haydi oturalım" diye fısıldadı Waiyaki. Çimlere uzandılar ve Honia Nehri nabzıyla akmaya devam etti. Waiyaki ve Nyambura onu duymuyordu; çünkü daha güçlü bir atış, yürek parçalayıcı bir atış bedenlerini sürüklüyordu. Ruhları bir dinginlikte birleşmişti. Öylesine bir dinginlik ki, nefesleri kendilerinden ayrılmış, başka bir dünyaya ait gibiydi.

Gitmek için ayağa kalktıklarında, Waiyaki'ye yeni bir güç gelmişti. Waiyaki'yi beklemek için kulübeye geri dönmüş olan Kinuthia bile, yüzlerindeki aydınlığa, bir arada olmalarından daha çok şaşırmıştı. Gerçekten de Waiyaki'nin özlem dolu ruhunun, bu kızın iyileştirici varlığıyla yatıştığını hissediyordu. Yine de zorlanacağını biliyordu, bu kızla kabile arasında bir seçim yapmaya. Bu gece insanlara söyleyecek bir şeyleri olduğunu hissediyordu. Ama ne olduğunu bilmiyordu. Dinlenmek istiyordu. Kalbinin içinde sessiz bir soruşturma yapmak için zaman istiyordu. Babası, gözünün önüne geldi bütün keskinliğiyle. Kutsal Koru'ya yaptıkları yolculuğu hatırladı. Ve yüksek sesle, "Yarın oraya gitmeliyim!" dedi.

"Nereye?" diye sordu Kinuthia.

Waiyaki bu soruyla birlikte gerçek zamana döndü. Bu yolculuğu Kinuthia'ya bile açıklayamayacağını hissediyordu. Yine de tam o anda babasının varlığını odanın her yerinde, dışarının karanlığında duyuyordu. Bu his onun için yatağında uyuyakalan Nyambura'nın var-

lığı kadar gerçekti. Nyambura çok yorgundu ama huzurluydu.

"Kameno'nun güneyindeki tepeye. Kutsal Koru'ya."

"Kutsal Koru'ya mı?"

"Evet, bu uzun bir hikâye." Ve şimdi Kinuthia'ya hepsini anlatıyordu; babasıyla yaptığı yolculuğu, kadim kehaneti ve anlamıyla ilgili kafa karışıklığını. Ve Kinuthia ağzı açık dinliyordu. Waiyaki'ye karşı içinde yeni bir saygı büyüyordu. Waiyaki bir vahiydi sanki, bu dünyadan olmayan bir şeydi.

"Beni dinle Kinuthia" dedi Waiyaki, uzun bir sessizlikten sonra. "Benim için bir şey yap. Yarın, gün batımından hemen önce insanlarla konuşmalıyım. Honia Nehri'ndeki kabul töreni alanına bir toplantı çağrısı yap. Orası düzlüktür. Haberi yaymak için yanına birkaç kişi al. Her tepeden. Kabonyi'yle herkesin önünde karşılaşacağım. Bak Kinuthia, kaçamam. Aklıma yeni düşünceler geliyor. Yapmış ya da söylemiş olabileceğim şeyler. Ah, bilmediğim o kadar çok şey var ki. Yeni farkındalığın politik düzeyde bir açıklama gerektirdiğini görememiştim. Baskılanmış bir halk için eğitim her şeye yetmiyor. Ama düşünmeliyim. Yalnız kalmalıyım."

Yine de gecenin geç saatlerine kadar konuştular ve Kinuthia, Waiyaki'nin planlarını dinledi. Yeni çabalardan heyecan duyduğunu ve yeni zirvelere yükseldiğini hissetti.

"Seni asla terk etmeyeceğim!" diye haykırdı. "Diğerleri ne yaparsa yapsın, ben daima seninle olacağım."

"Teşekkürler Kinuthia. Haydi, yarına kadar bekleyelim."

YİRMİ BEŞ

Kalbinde ağır bir acı duydu. Yorgundu. Ülke yine ayaklarının altındaydı; ama çocukken babasıyla birlikte orada durduğu zamanki gibi büyük bir etkisi yoktu üzerinde. Güneş yükselmişti ve Kerinyaga'yı göremiyordu. Ve Kutsal Koru, incir ağacının etrafında kümelenmiş sıradan bir çalılıktan fazlası gibi görünmüyordu. Ama ağaçla ilgili tuhaf bir şey vardı. Hâlâ devasaydı ve onda zamana meydan okuyan bir değişmezlik vardı. Öyle ki, değişmekte olan havayı küçümser gibiydi. Ve Waiyaki, kendisinden önce kaç kişinin buraya geldiğini, onun şimdi durduğu yerde durduğunu merak ediyordu. Halkın, evrene ve insanların alın yazısına hükmeden gizemli bir güce duyduğu inancın sembolü olan bu ağaca hürmetlerini göstermeye kaç kişi gelmişti acaba?

Ve şimdi bu gizemin yavaş yavaş kendisini de kapladığını hissediyordu. Ama onun için gizem, kalbini kaplayan karanlık bulutlardı artık. Yalnız başına yabancı güçlerle mücadele ediyordu kalbinde, onu mahveden güçlerle. Oraya neden geldiğini merak ediyordu. Zihnindeki formüle edilmemiş sorulara hangi cevapları bulmayı umduğunu merak ediyordu. Nyambura bile etrafındaki gerçeklikten silinmişti ve artık bir avuntu değildi onun için. Etrafındaki, kalbinin etrafındaki gerçekliğe gelince, durum ümitsizdi; çünkü kendisinin bile anlamadığı ülkenin her yerindeki, hatta havada bile hâkim olan güçlere karşı savaştığının farkındaydı. Ve korkuyordu. Belki de korktuğu için anlamadığı şeylerden kaçıyordu. Tepelerde uyandırdığı şey neydi? Ve Kinuthia'nın sözlerini hatırlıyordu: "İsmin senin felaketin olacak."

Waiyaki önünde serili ülkeye hiçbir şey görmüyormuş gibi baktı. Tepelerin sakinliğinin altında tuhaf kıpırtılar vardı.

Bütün bu belayı getiren neydi? Waiyaki kendini suçladı. İşlerin, büyük buluşmadan, insanların onu, "Hoca" ilan etmesinden sonra gerçekten kötüye gitmeye başladığını hissediyordu. O zamandan beri çeşitli grupların arasındaki çekişme artmış, Kiama insanların evlerini yakmaya kalkışmış, Joshua ve taraftarlarını tehdit etmeye başlamıştı; tüm bunlar derinleşen uçurumun göstergeleriydi. Belki de Kiama'dan istifa etmemeliydi, kendine bunu söylüyordu tekrar tekrar. Peki ya duruşunu o toplantıda belli edebilmiş olsaydı? O artık kaçırılmış bir fırsattı ve şimdiki zamana odaklanmalıydı Waiyaki. Yine de kabileye ihanet etmemiş olsaydı; birleştirmek istediği kabileye, kurtulmasını istediği kabileye, eğitim görmelerini, Beyaz Adam'ın gelişinin tüm yararlarını

vermek istediği insanlara ihanet etmemiş olsaydı ne olurdu diye merak ediyordu.

Waiyaki, Beyaz Adam'ın her şeyinin kötü olmadığını biliyordu. Onların dini bile temelden kötü değildi. İçinde parıldayan iyi şeyler, doğru şeyler vardı. Ama dinin, inancın yıkanması, bütün kirlerden arındırılıp geriye yalnızca ebedi olanın kalması gerekiyordu. Ve o ebedi olan da, halkın gelenekleriyle uzlaştırılması gereken gerçeklikti. Bir halkın gelenekleri bir gecede süprülüp atılamazdı. O yol parçalanmaya giderdi. Öyle bir kabilenin kökleri olamazdı. Bu halkın kökleri geçmişe, ilk başlangıca, Gikuyu ve Mumbi'ye uzanan geleneklerindeydi. İnsanların yaşam biçimlerini hesaba katmayan bir din, o yaşam biçimlerindeki güzelliklerin ve doğruların farkına varmayan bir din işe yaramazdı. Tatmin edemezdi. Bir yaşam deneyimi, bir hayat kaynağı ve yaşama gücü olamazdı. Yalnızca bir adamı yaralar, onu vaat edilen güvenlik her neyse ona fanatikçe tutunmaya zorlardı; aksi halde de kaybolup giderdi o adam. Belki de hata Joshua'daydı. Kendini beyaz olan her şeyle süslenmiş ve lekelenmiş bir dinle sarıp sarmalamıştı. Kendini geçmişinden soyutlamış, kabilenin hayat veren geleneklerini kesip atmıştı. Ve dayanabileceği bir şey kalmadığı, üzerinde duracağı ve büyüyeceği zengin ve sağlam bir şey olmadığı için de misyonerler ona vaat edilmiş gelecek hakkında ne öğrettilerse dört elle sarılmıştı.

Waiyaki, kendisinin herhangi bir yere uyup uymadığını merak ediyordu. Peki ya Kabonyi? Bu iki adamdan hangisi kurtarıcıydı, hangisi dara düşmüş bir halka kurtuluş umudu getirecekti? Fakat kendisi geçmişiyle bağını yitirmiş bir adam olarak nasıl bir kurtarıcı olabilirdi?

Muthoni denemişti. Onunki kendisi için bir kurtuluş arayışıydı. Onu kontrol etmek isteyen pek çok gücü uz-

laştırmaya kalkışacak cesarete sahipti. İhtiyacının farkına varmıştı; ona değer katacak ve büyümesini sağlayacak yararlı ve güzel bir hayat ihtiyacıydı bu. Waiyaki'nin babası da iki yolu uzlaştırmayı denemişti; kendisi olmasa da, oğlu aracılığıyla. Waiyaki bu girişimin bir ürünüydü. Evet, tepenin sessizliğinde, Waiyaki pek çok şeyin farkına varmıştı. Kadınların sünneti fiziksel bir operasyon olarak önemli değildi. İnsanın içinde yaptığıydı önemli olan. Bir gecede durdurulamazdı. Sabır ve hepsinden önemlisi eğitim gerekliydi. Beyaz Adam'ın dini sizi bir geleneği terk etmeye zorluyor ve yerine eşit ağırlıkta bir şey koymuyorsa kaybolurdunuz. Bu çatışmanın çözülmesine kalkışmaksa sizi öldürürdü ancak... Muthoni'de olduğu gibi.

Waiyaki artık gitme zamanının geldiğini düşünüyordu. Kutsal Koru, yolunu aydınlatmamıştı. Nereye gittiğini veya insanlara gerçekte ne söylemek istediğini pek bilmiyordu. Hâlâ karanlıktaydı. Nyambura'yı hatırladı ve onun kulübesinde bulunmanın ona nasıl hissettirdiği merak etti. Onu kulübede bıraktığı için bir anlığına dehşete düştü ve kendinden nefret etti. Ya oraya gelip de onu zorla götürselerdi? Ya Joshua kendisini Hükümet Evi'ne şikâyet etseydi? Acaba kaçıp gitse miydi, diye düşünerek, gözlerini uzaklara dikip tepeyi indi. Orada, tepelerden uzaklarda pek çok olasılık ve fırsat olacağına dair bir vizyonu vardı. Belki bir gün oralara giderdi. Belki bir gün Muranga, Kiambu ve Nyeri'nin erkekleriyle güçlerini birleştirir ve hep bir ağızdan Beyaz Adam'a "Defol!" derlerdi. Ve Waiyaki bir anda sırtların ne istediğinin farkına vardı. Bir anda, insanların topraklarının alınmasından ötürü duydukları utancı, bu aynı topraklarda çalışmaya zorlanmalarının utancını, hakkında hiçbir şey bilmedik-

leri bir hükümete vergi ödemenin aşağılayıcılığını daha önce hiç duymadığı kadar güçlü bir şekilde duydu.

Evet. Kiama haklıydı. İnsanlar hemen harekete geçmek istiyordu. Tepelerdeki kıpırtılar, kendi durumlarının ne kadar utanç verici ve aşağılayıcı olduğuna uyanmalarıydı. İzole durumları tecavüze uğramıştı. Peki ama ne yapılmalıydı? O ne yapmalıydı şimdi? İnsanlar çekişme ve ihtilaflar yüzünden bu kadar kopuk durumdayken onları nasıl bir politik örgütlenmeye sokabilirdi? Eline bir fırsat geçerse artık ne üzerine bir konuşma yapacağını biliyordu: Birlik için eğitim. Politik özgürlük için birlik. Bu vizyon bir süre boyunca kalbinin beklenti ve yeni bir umutla coşkulanmasına sebep oldu. Tepeden inişini hızlandırdı, insanlarla buluşmak ve bu yeni vizyonu anlatmak istiyordu: Eğitim, Birlik, Politik Özgürlük. Sonra kuşkular geldi. Ya ondan Nyambura'dan vazgeçmesini isterlerse ne olacaktı? Ya ondan... Bunları düşünmek istemiyordu. Birlik için savaşmak istiyordu ve Nyambura da bu savaşın bütünleyici bir parçasıydı. Nyambura'yı kaybederse kendisi de kaybolurdu. Kendi kurtuluşu için savaşıyordu.

Buluşma yerine çok insan gelmişti. Kadınlar, çocuklar ve Kinuthia'nın habercilerinden aldıkları acil çağrıyla şaşkına dönmüş ihtiyarlar vardı. Gelmişlerdi çünkü inanamadıkları şeyler duymuşlardı ve Hocalarının ne söyleyeceğini duymak istiyorlardı. Çoğu tanıdıkları Hoca'nın; güvendikleri, inandıkları, her zaman ve her yerde peşine düşebilecekleri bir adam olan Hoca'nın vizyonuna bağlıydı hâlâ. Onlara ihanet ettiğine nasıl inanabilirlerdi! Sünnetsiz bir kızla, halkın düşmanı olan Joshua'nın kızıyla evleneceğine dair anlatılan hikâyeye nasıl inanabi-

lirlerdi! Waiyaki onları yeni vizyonlara, yeni arzulara, yeni özlemlere uyandırmıştı. Kabile olarak saygınlıklarını geri kazandırmış ve Beyaz Adam, ilmini reddetmelerini isterken onun eğitimini vermişti onlara. Waiyaki onlar için fazla akıllı olmuştu. Kabilenin saflığına sadakat yemini etmişti. Herkese örnek olmuştu bu. Bu yemine karşı gelebilir miydi o, bunu yapabilir miydi?

Güneş tepelerine vurup terleri sırtlarından akarken sabırla beklediler. Ve hâlâ bekliyorlardı. Ve Kabonyi de oradaydı. Kiama'nın ihtiyarları ve kabilenin gençleri de oradaydı. Ve hepsi beklediler; Waiyaki'nin gelmesini beklediler. Gizli düşüncelerini kalplerinde sakladılar ve onun gelişini beklediler. Bunun sınav günü olduğunu biliyorlardı. Kabul töreni yarın tam da bu alanda yapılacaktı ve bu gece de şarkılar ve dansların gecesiydi. Joshua ve taraftarları bu gece doğacak İsaları için ilahiler söyleyeceklerdi. Ama toplantıda kimse şarkı söylemiyor, kime dans etmiyordu. Hocalarının ne söyleyeceğini bekliyorlardı.

Ve Kabonyi ve ihtiyarlardan bazıları ayrı bir grup halinde oturup gizli bilgileriyle ürperiyorlardı. İnsanlar beklesin. Kabonyi kararlıydı, ya kazanacak ya ölecekti. Ona göre kendisinin zaferi kabilenin zaferiydi ve o kabile şimdi Waiyaki'nin tehdidi altındaydı. Waiyaki'ye büyük bir nefret duyuyor ve bu nefreti kabilenin iffetsizliğe ve ihanete karşı öfkesi olarak tanımlıyordu. Bu ona göre, kişisel bir mücadele değildi; Makuyu ve Kameno arasında daima var olan mücadelenin bir devamıydı. Kameno'nun liderleri başarısız olmuşlardı. Onlar yalnızca halka ihanet etmişlerdi. Artık sırtlar yükselecek ve intikam çığlıkları atacaklardı. Kabonyi, kendisini bu intikamın bir aracı olarak görüyordu. İnsanların bekledik-

leri kurtarıcıydı o. Kabonyi de insanları tam olarak nereye götüreceğini biliyor değildi. O da insanların içinde uyanan güçlere tutunuyordu. İnsanların artık geriye gitmek istemediklerini, sırtların izole durumlarının devamını istemediklerini nasıl anlayabilirdi ki? İnsanların daha iyi yarınlara özlem duymalarını sağlayan, bugün onlara yeni bir farkındalık veren güçlerin -Mugo'nun söylemiş olduğu gibi- bir ufukta denize, diğer ufukta suya değen bütün bir ülkeyi sürükleyen şeytanlar gibi olduğunu nasıl bilebilirdi!

Güneş alçalıyordu ve insanlar sabırsızca kıpırdanıyorlardı. Bazıları, ki aralarında Joshua'nın taraftarları da vardı, tepede duruyorlardı. Henüz aşağı inmemişlerdi. Miriamu oradaydı. O da bir şeyler olacağını düşünüyor ve kızı için ağlıyordu. Kendi için de ağlıyordu çünkü zayıf olduğunu ve elinden bir şey gelmeyeceğini biliyordu. Ve bir anda, tepelerde ya da yamaçlarda duranlar, batan güneşten yayılan büyük sarı alevleri gördüler. Alevler her yerdeydi ve ağaçlar ve bütün bir ülke alevlere kapılmış gibi görünüyordu. Korktular.

Kinuthia da korkmuştu ve bir ara Waiyaki ile Nyambura'nın bu alevlere kapıldığını görür gibi oldu. Ve ağladı ve Waiyaki'yi hayal kırıklığına uğrattığı için kendini suçladı. Nyambura, Waiyaki'nin kulübesinden kaçırılmıştı ve onun Kabonyi ve Kiama'nın ellerinde olduğunu biliyordu. Bunu Waiyaki'ye nasıl söyleyebilirdi? Waiyaki bunu nasıl karşılardı? Waiyaki'nin kalabalığın karşısına çıkmasına ve bu savaşı Nyambura için endişelenmeden vermesine izin vermeye karar verdi. Sonra kalabalığın bir yerinden insanlar bağırmaya başladılar: "O kaçtı! Hain!" Kinuthia ürperdi ve Waiyaki'nin gelip gelmeyeceğini merak etti. Eğer gelmezse, insanların

öfkesi Kinuthia'ya dönebilir ve hayatı tehlikeye girebilirdi. İnsanlar, "Onu bulun!" diye bağırdıkça, korkudan soğuk terler döküyordu. "Hain!" diye bağıranlar Kabonyi ve onun taraftarlarıydı.

Büyük bir kalabalık vardı ve insanlar gelmeye devam ediyordu. Sonra, herkesi heyecanla ayağa kaldıran bir fısıltı yayıldı: "Hoca! Hoca!" Sonra tekrar oturdular ve Waiyaki'nin geçmesine izin verdiler. Kafası ve geniş omuzları gerçekten de ağaçların arasından geçen sarı alevlere benzeyen ışık huzmelerine tutulmuştu. Sert ve çok güzel bakıyordu Waiyaki; Honia Nehri'nin her iki yakasında bekleyen insanlar gergindi. Kiama'nın oturmakta olduğu küçük yükseltiye, kaderinin belirleneceği yere doğru yürürken büyük bir sessizlik hâkimdi her yere.

YİRMİ ALTI

Waiyaki bile bu büyük sessizlikten etkilenmişti. Kalbinin atışını duyabiliyordu ve kendine, "Korkmamalıyım" diyordu. Yüksekçe bir yerde durdu ve insanlara baktı; beklenti içindeki yüzleri ve gözlerine... "Kurtuluş tepelerden gelecek." Ve kabul töreni alanını ve tepelerin yamaçlarını dolduran büyük kalabalığı gördü. Bazıları ağaçlara tırmanmıştı. "*İhtiyaç duydukları anda bir adam yükselecek ve halkını kurtaracak.*" Ve babasını hatırladı; Mugo wa Kibiro'yu, Wachiori'yi, Kamiri'yi, Gikuyu ve Mumbi'yi. Ve o büyük günde babasıyla görmüş olduğu Kerinyaga'yı hatırladı. "Gözlerimi dağlara kaldırıyorum; nereden yardım gelecek?[1]" Waiyaki, midesine çöken soğuk korkudan kurtulmak için

1. Eski Ahit, Mezmurlar, 121:1. (ç.n.)

dua etti. Kameno ve Makuyu, üzerine atılmaya hazır bir şekilde ona bakıyor gibiydi. "Onlara yolu göstermeli, onlara önderlik etmeli."

Waiyaki, bir anda o anın geldiğini anladı; ihtiyaç duydukları o anın... Kabilenin ona ihtiyacı vardı şimdi. Nyambura'nın ona ihtiyacı vardı. Ve kendisinin de ona ihtiyacı vardı. Kabonyi, yıkıcı bir unsurdu. Yolu bilmiyordu. Ama Waiyaki hazırdı, insanlarla birlikte yürüyecekti; belki karanlıkta birlikte düşüp kalkacaktı. Hiç olmazsa birlikte, ışığı arayıp yolu bulacaklardı. Üstelik üzerinde durduğu toprak parçasının, tam da kanını akıttığı toprak olduğunu hatırladı. O da bir yemindi. Ve şimdi o toprağı savunmaya hazırdı.

Konuşmaya başladı. Önce kısa bir konuşma yaptı; geldikleri için insanlara teşekkür etti, ona sabır göstermelerini rica etti. Son dönemde tepelerde olan gelişmeler karşısında şaşkındı: Nefret ve düşmanlık insanları yıkıma sürüklüyordu. Halkın hizmetinde verdiği mücadeleleri özetledi, özellikle de yılın sonuna gelinmişken. Tepelerin dönüşümünü gören, uyuyan aslanların uyandığı bir yıl olmuştu bu. Daha fazla öğretmen bulmak için yaptığı girişimleri anlattı. Zor bir görev olsa da bunun üstesinden gelmişti. Fakat geri döndüğünde, Kiama tarafından ihanetle suçlanmıştı. Bazı insanlar geceleri dışarı çıkıp onun hain olduğunu bağırıyorlardı. Bu insanlar şimdi karşısına çıkıp onu herkesin içinde suçlamalıydı. Eğer sırtlara karşı bir hatası olmuşsa, insanlar onunla ne yapacaklarını bilirlerdi.

Kısa konuşması, "Hoca" tezahüratlarıyla karşılandı. Kimileri, "Hoca haklı!" diye bağırdılar; ama hangi konuda haklı olduğunu bilmiyorlardı. Diğerleri de "Bırakın Kabonyi öne çıksın!" diye bağırdılar. Ve Kabonyi ağır-

başlı bir havada ayağa kalktı. Yarım kalmış savaşları şimdi devam edecekti.

O da bir zamanlar Joshua'nın taraftarıydı. Şimdiyse Kiama'nın lideri olmuştu ve Makuyu'da yaşıyordu. Gizli çalışmaları, kötüyü ve iyiyi, insanların ve ülkenin kalbinde olanları bilen biri olarak konuşuyordu. Büyük suçlaması, Waiyaki'nin ahlaksız olduğuydu. Onda *thahu* vardı ve eğer öğretmenliğe devam ederse, aydınlık yerine karanlık getirecekti. Muthoni isminde bir kız, şeytani ruhlar ona musallat olduğu için ölmüştü ve Waiyaki onu Beyaz Adam'ın Siriana'daki hastanesine götürmüştü. Ve asla temizlenmemişti. O da lider olduğuna göre, bu *thahu* kabileye musallat olmuş demekti. Artık kabilenin harekete geçmesi gerekiyordu. Waiyaki ise, insanların farkında olduklarının çok ötesinde bir tehditti. Halkın toprağı kendi kardeşleri eliyle gasp edilirken, sessiz kalmaları için gizli bir din getirmiş olan Beyaz Adam'la işbirliği içindeydi. Vergilere ne demeliydi! Erkek ve kadınların sırtına yüklenmiş ağır vergilerden şikâyet etmeyen var mıydı! Waiyaki'nin daha fazla öğretmen bulma kisvesi altında Siriana'ya çok sayıda gizli yolculuk yaptığından söz etti. Kiama, Hükümet Evi'ne karşı halkın silahlanmasını söylediğinde (zaten küçücük bir yerdi, ele geçirilmesi zor olmazdı), Waiyaki karşı çıkmış ve "Eğitim! Eğitim!" diye bağırmıştı. Eğitim bize toprağımızı geri verecek miydi? Çıkıp buna cevap vermeliydi.

Yerine oturdu. Waiyaki, Kabonyi'nin Joshua veya Nyambura'dan söz etmekten özenle kaçındığını fark etti. Neden? O da Nyambura'nın adını karıştırmaktan kaçınmayı, birlikten konuşmayı düşündü. Bunu şimdi yapmazsa bir daha asla ikinci bir şansı olmayacaktı.

Kabonyi'in konuşması önce taş gibi bir sessizlikle, sonra homurtularla karşılık bulmuştu kitlede. Güneş yavaş yavaş alçalıyordu.

Waiyaki'nin sesi sakin ve ikna ediciydi. Gözleri parlıyordu ve içinde öfke kıpırtıları başlamıştı. Kabonyi'nin onun mahvını görmekte kararlı olduğunu şüpheye yer bırakmayacak şekilde biliyordu artık.

"Kabonyi ne istiyor?" diye sordu. "Beyaz Adam'ın peşine ilk takılan ve yeni inancı ilk benimseyen kimdi? Makuyu, Kameno ve diğer sırtlar Beyaz Adam'a karşı silahlı olarak ayaklanabilecekken kabileye ihanet eden kimdi?"

İnsanlara döndü ve basit kelimelerle onlara tarihlerini hatırlattı. "Agu ve Agu'dan önceydi, her şeyin başlangıcında; Murungu, Yaratıcı, Gikuyu ve Mumbi'ye, kabilenin babası ve anasına hayat verdi. Onları Kerinyaga'nın zirvesindeki kutsal toprağa koydu ve önlerindeki ülkeyi gösterdi. Onlara ne söylediğini hatırlıyorsunuz, atalarımıza verdiği büyük sözü! 'Ey erkek ve kadın, bu toprağı size verdim. Onu yönetecek ve işleyecek olan sizlersiniz, siz ve sizin nesilleriniz.' Toprak bereketliydi ve içinde tüm meyveler yetişiyordu ve bolca bal vardı. Sonra onları Kameno'ya getirdi. Toprağın güzelliğini görüyorlardı hâlâ. Mutluydular ve Murungu'nun peşinden Mukuruwe wa Gathanga'ya gelip orada kaldıkları için memnundular. Ve şimdi, Gikuyu ve Mumbi'nin dokuz kızının torunları olan bizler, kavga ve düşmanlıkla birbirimizden koptuk."

Kabilenin büyük kahramanlarını anlattı ve Demi na Mathathi, Wachiori, Mugo wa Kibiro ve Kamiri'den bahsetti. Bu kahramanların Masailer ve başka düşman kabilelere karşı büyük zaferler kazandığından söz etti.

"Çünkü tepeler birlik olduğu zaman, böyle büyük zaferler mümkün olur. İnsanlar ihtiyaç duyduklarında bir arada durur, birbirlerine ellerinin sıcaklığını, kanlarının gücünü verirler."

Onlara, Mugo wa Kibiro'nun, kelebekler gibi kıyafetleri olan insanların geleceği kehanetini anlattı.

"Ama insanlar onu reddettiler. Ve Beyaz Adam geldiğinde, Kameno ve Makuyu'nun arasına kıskançlık girdi. Bir araya gelmediniz. Ve Beyaz Adam'ı yalnız bıraktınız. Şimdiyse, onların âdetlerini öğrenmek ve bir araya gelip onları defetmek yerine, Kabonyi ve başka birkaç kişi, Joshua ve taraftarlarına karşı intikam çığlıkları atıyor. Bugün size bunu söylemeye geldim. Hepimiz Mumbi'nin çocuklarıyız ve bir politik hareketin içinde birlikte savaşmalıyız. Yoksa sonumuz gelecek ve Beyaz Adam daima sırtımızda olacak. Bölünmüş bir hane kendini savunabilir mi?"

"Haaaayıır!" diye bağırdılar hep bir ağızdan.

"O halde birlikte durmalıyız. Kadim düşmanlığı bitirmek zorundayız."

İnsanlar etkilenmiş gibiydi ve Waiyaki oturduğunda, ayağa kalkıp hep bir ağızdan bağırdılar: "Hoca! Hoca!" Ve Kabonyi konuşmak için ayağa kalktığında, insanlar sanki onu parçalara ayırma arzusuyla dolmuşlar gibi, onun olduğu yöne doğru hareketlendiler. Ve eğer Waiyaki kalabalığı durdurmamış olsaydı, gerçekten de onu parçalarına ayırabilirdiler ve bu da Hocalarına yönelik tehditlerin sonu olurdu. "Hayır! Hayır!" diye bağırdı Waiyaki. "Ona dokunmayın." Waiyaki o anda, Kabonyi ve Kiama'nın da kendilerince, kabilenin hissettiği ve arzuladığı bir şeylerin ifadesi olabileceklerini fark etmişti.

"Seni asla terk etmeyeceğiz" dercesine Hocalarını, kurtarıcılarını dinlediler. Ve Kinuthia ileri çıkıp Waiyaki'yi uyarmayı düşündü; ama içine büyük bir korku çöktü ve dizlerini zayıflattı; o da oturduğu yerde kaldı. Bunun yerine, Hoca'yla birlikte görülmek istemiyormuş gibi, kalabalığın arasında iliştirdi kendini. Waiyaki ise şaşkındı; çünkü insanlar üzerinde böyle bir gücü olduğunu bilmiyordu.

Kabonyi'nin görevini yerine getirmeme ve ahlak üzerine söylediklerini bile dinleyemiyordu. Waiyaki'nin ilgisi ancak Kabonyi yeminle ilgili bir şeyler söylediğinde oraya yöneldi. Ve bütün kalabalığın da şimdi üzgün, keder dolu bir sesle konuşan Kabonyi'ye odaklandığını fark etti. Yemini bozmak bir adamın işleyebileceği en ciddi suçlardan biriydi. Bunu yapan kişi yok olmaya mahkûmdu.

İnsanlar Waiyaki'nin, kabilenin saflığını asla bozmama ve tepelerin politik kaderine ilişkin sırların da aralarında bulunduğu kabilenin sırlarını ifşa etmeme sözünü içeren ve Kiama tarafından verilen yemini ettiğini biliyorlardı. Bu yüzden Kabonyi, Waiyaki'nin yemini bozduğunu söylediğinde, kitleden, "Haaaayıır!" sesleri yükseldi. Buna nasıl inanabilirlerdi! Waiyaki'nin sırtların tahribatı için Joshua'yla işbirliği yaptığını nasıl inanabilirlerdi! Bir kez daha bağırdılar: "Haaaayıır!" Waiyaki, Nyambura'nın evde olduğunu hatırladı ve bir korku duydu. Kulübesine geri dönüp onun emniyette olup olmadığına bakmak istedi. Sonra Kinuthia'yı merak etti. Onu toplantıda görmemişti. Belki de Nyambura'yla birlikteydi. Rahatladı ve Kabonyi'nin sözlerinin devamını duydu:

"Size onun yemininin değil Joshua'nın adamı olduğunu -şüpheye yer bırakmayacak şekilde- kanıtlayabilirim."

"Kanıtla! Kanıtla!" diye bağırdılar. Uğultunun dinmesini bekledi ve "Onun kızıyla evleniyor" dedi. Bir başka sessizlik anı oldu ve hemen ardından, "Hayır! Hoca yapmaz!" bağırışları yükseldi. Waiyaki olduğu yerde hafifçe ürpererek korkuyla bekledi; fakat neden korktuğunu bilmiyordu. Ayağa kalkıp konuşmak ve Nyambura'dan, onu kurtarmaya gittiğinden bahsetmek istedi ama çökmekte olan alacakaranlığın içinde Kamau ve başka iki genç tarafından getirilen Nyambura'yı gördüğü anda dizlerinin bağı çözüldü. Nyambura'yı insanların önünde durmaya zorladılar.

"Bakalım inkâr edecek mi?" diyerek meydan okudu Kabonyi. Bu ses, insanların kulaklarından sekip Makuyu ve Kameno'ya, sabırla bekleyen ağaçlara ve hiç ses çıkarmayan kuşlara kadar gitti. Ve Honia Nehri, vadideki yaşam boyunca akmaya, bilinmeyen bir şarkı çağıldamaya devam etti.

Kutsal dağımın hiçbir yerinde, kimse zarar vermeyecek, yok etmeyecek. Çünkü sular denizi nasıl dolduruyorsa, dünya da Rabbin bilgisiyle dolacak.[1]

Ve insanlar, "Yemin! Yemin!" diye bağırdılar; sanki Hocalarını uyarır gibiydiler. Waiyaki ayağa kalktı ve gözleri Nyambura'nınkilerle buluştu. Ve onun tam da bu alanda yalnız başına dua ettiğini hatırladı. Onu ilk kez kollarına aldığı gündü bu. Ve şimdi çok güzel bakıyordu Nyambura. Kurban sunağındaki bir kuzu gibi bakıyordu.

1. Eski Ahit, Yeşaya, 11:9. (ç.n.)

Ve Waiyaki şimdi onu inkâr edemeyeceğini, ona olan aşkından geri dönemeyeceğini biliyordu.

Uzun bir sessizlik oldu. İnsanlar nefeslerini tutmuştu. Waiyaki bir konuşma yapmayı düşündü. Sonra bu düşüncesi kaybolup gitti ve yalnızca Kabonyi'nin meydan okumasını duyuyordu. Onu nasıl inkâr edebilirdi şimdi! Nasıl! Kollarını tuttu ve ardından bunaltıcı bir sessizlik geldi. Nyambura şüphelerini alıp götüren bir sıcaklık ve güven duydu; gün boyunca çektiği acıyı telafi etmişti bunlar. Hoca'dan nasıl şüphe edebilirdi ki! Waiyaki bile, o yemini neden etmiş olduğuna dair kötü düşüncelerini silip atan taze bir kuvvet duydu. Yemin, âşık olmaması gerektiğini söylemiyordu. Ve insanlara söylemek istediği de buydu. Ama ağzını açmaya çalıştığı anda, bir kadın, "Yemin!" diye bağırdı. Ve diğerleri de onlara yük olan ezici hislerini boşaltmak için bir yol açılmış gibi bu bağırışı devraldılar. Hocaları onlara nasıl ihanet edebilirdi! Kabilenin birlikteliği ve saflığı için çalışıp, sonra da sünnetsiz bir kızla nasıl evlenebilirdi; bunu onlara nasıl yapabilirdi!

Waiyaki onları susturmaya çalıştı ama dinlemiyorlardı... Yalnızca, "Yemin!" diye bağırıyorlardı ve bağırışları ormanda yankılanıyordu. Ve şimdi onlara ihanet etmediğini, birlikten bunu kastetmediğini, Joshua'yla işbirliği yapmadığını nasıl anlatabilirdi? Niyetinin tepelere hizmet etmek olduğunu, bütün ülkeyi sarsacak ve Beyaz Adam'a, "Defol!" diyecek bir politik harekete liderlik etmek istediğini onlara nasıl anlatacaktı? İleriye doğru baktı ve öğrenmeye duydukları açlığı dindirmelerine yardım ettiği çocukları, yetişmekte olan öğretmenleri gördü. Kinuthia... "Kinuthia nerede acaba?" diye düşündü. Ve sonra bir şüphe, onu şoke eden ve birkaç

dakikalık kıvrandırıcı bir sessizliğe sürükleyen bir şüphe duydu. Kinuthia ona ihanet mi etmişti? Kinuthia, Kabonyi'yle işbirliği mi yapmıştı?

Bir ihtiyar ayağa kalktı. Waiyaki'nin zihni gelip giden düşünceler ve şüphelerle dolup taştığı için onu duyamıyordu. Waiyaki ve Nyambura, onları yargılayacak ve ne yapılacağına karar verecek olan Kiama'ya teslim edilecekti. Yapılacak en iyi şey buydu ve kalabalık, Hocalarını yargılamanın yükü onların üstünden alınmış gibi, "Evet!" diye bağırıyordu. Kalabalık, Waiyaki'nin karanlıkta görünmüyor olmasından memnun bir halde hızla dağıldı; çünkü Hocalarına bakmak ve birbirlerinin yüzünden suçluluklarını okumak istemiyorlardı. Birbirleriyle konuşmak da istemiyorlardı. Gerçi, her ne kadar bilmek istemiyor olsalar da, Waiyaki'ye ne yaptıklarını gayet iyi biliyorlardı.

Her yer sessizdi şimdi. İki sırt karanlıkta gizlenmiş, yan yana uzanıyordu. Ve Honia Nehri aralarında, vadi yaşamı boyunca akmaya devam ediyordu. Nehrin nabzı karanlık dinginlikte yükseliyor, Makuyu ve Kameno halklarının kalbine ulaşıyordu.


AYRINTI

Alexis Jenni

Fransız Savaş Sanatı

Edebiyat/Çev. Gizem Şakar & Armağan Sarı/688 sayfa/ISBN 978-605-314-058-0

"(...) İtaatkârlık en ufak davranışımıza öylesine derinden işlemiştir ki varlığının farkına bile varamayız. Devam ederiz."

Fransız Savaş Sanatı ile 2011 yılında Fransa'nın en prestijli edebiyat ödülü olan Goncourt Ödülü'nü almaya layık görülen Alexis Jenni, eserde Lyon banliyösünde yaşayan isimsiz bir anlatıcı olarak karşımıza çıkıyor. Olaylar bu anlatıcının Cezayir Savaşı'nda yüzbaşı olan Victorien Salagnon adlı karakterle karşılaşmasıyla başlıyor. Bu karşılaşma Salagnon'un geçmişine ve deneyimlerine giden bir yolculuğun da başlangıcıdır. Resim çizmeyi de bu karşılaşma sayesinde öğrenen anlatıcı, söz konusu başlangıçtan yola çıkarak eser boyunca savaşın insanlar üzerinde nasıl bir etki bıraktığını, savaşın yansımalarını, Fransa'nın bu duruma gösterdiği tepkileri, ırkçılığı ve askerliğin insan doğasına aykırı oluşunu resmediyor.

Beş yılda tamamlanan *Fransız Savaş Sanatı*, "Aslında kimin için savaşıyoruz?" "Bir adlandırma yapmadan birlikte yaşamak mümkün değil mi?" gibi sorularla boğuşuyor. Yazar, eserde bir devlet hezeyanı olarak savaşa odaklanırken, bir askerin hayatı üzerinden ulus-devleti masaya yatırıyor. İnsanların makineleşme hallerine de göndermelerde bulunarak askerlerin hayatlarına, savaşın insanlığa verdiği tahribatlara dair farklı perspektifler sunuyor.

Albert Cohen

Efendinin Güzeli

Edebiyat/Çev. Saadet Özen/928 sayfa/ISBN 978-605-314-038-2

Albert Cohen *Efendinin Güzeli*'ni 1930'larda yazmaya başlamıştı. İkinci Dünya Savaşı'nın araya girmesiyle roman ancak 1968'te yayımlanabildi ve derhal Joseph Kessel, François Nourissier gibi isimler tarafından bir dilin bir asırda belki on tane çıkarabileceği türden, tartışmasız bir başyapıt olarak değerlendirildi. Nitekim aynı yıl Fransız Akademisi'nin Büyük Roman Ödülü'nü aldı. *Efendinin Güzeli*, edebiyat dünyasında önemli dönüm noktalarından biri. Bu, o günden beri konu olduğu tartışmalardan da anlaşılabilir.

Albert Cohen, *Solal*, *Mangeclous* gibi başka romanlarında yarattığı,
kendi hayatından izler taşıyan kahramanlarını yenileriyle beraber destansı bir romanda bir araya getirmişti: Kefalonya adasında doğmuş, ardından Fransız vatandaşlığına geçmiş, Cenevre'de, Milletler Cemiyeti'nde yüksek bir görev edinmiş olan Solal ve onun altında çalışan memurlardan Adrien Deume'ün karısı, evlenmeden önceki adıyla Ariane Corisande d'Auble.

Solal ve Ariane adeta beden güzelliğinin simgesi, kusursuz aşkı taşımak için yaratılmış birer zarftır. Fakat Solal, aşkın kutsallığı denen olgunun, dış görünüşü bozacak en ufak bir ayrıntıya bile dayanamayacak kadar temelsiz olduğunu hisseder. Bir tabutta çürümeye mahkûm fani varlıklarıyla kutsiyetin bir araya gelemeyeceği fikri onda bir saplantıdır. Ariane ise Cenevre'nin köklü, Protestan ailelerinden birine mensuptur. Hayatla ilişkisi yüksek ahlak, yüksek değerler, yüksek sanat, asalet tarifleriyle kurulmuştur. Nihayet birbirlerine duydukları çekim bütün çekincelerin, yasakların üzerine çıkar; sonunda sadece aşklarını yaşayacakları, asalet taşımayan hiçbir davranışın, insani durumun kabul edilmediği, ötekinden özenle saklandığı bir dünya kurarlar. Onlar kozalarını örüp aşklarıyla beraber bir eve kapanırken Almanya'da Hitler yükseliştedir ve Avrupa'da Yahudilerin konumu hızla değişmektedir. Yahudi olan Solal için de bu bir devrin sonu, büyük ıstırapların, sorgulamaların kaynağıdır, ancak aşklarının devam edebilmesi için Ariane'ı bu dünyanın dışında tutmaya kararlıdır.

Carlos Gamerro

Che'nin Birliği

Edebiyat/Çev. Özgül Erman/320 sayfa/ISBN 978-605-314-011-5

Serüven romanlarını aratmayan *Che'nin Birliği*, Arjantin'de herkes gibi bir hayat sürdürmekte olan Marroné adlı karakterin başından geçen hikâyeleri anlatıyor. Dev bir inşaat şirketi olan Tamerlán ve Oğulları'nda sıradan bir beyaz yakalı olarak çalışan Marroné'nin hayatı, şirketin sahibi Tamerlán'ın kaçırılması ve öldürülmüş süsü verilmesi üzerine beklenmedik bir şekilde değişir. Tamerlán'ın kurtarılması için ajan olarak sızdırılacak kişi Marroné'dir.Marroné her ne kadar görünürde bir gerilla olmasa da, gerillalara sempati beslemektedir. Bayan Tamerlán'ın bir tür ajan olarak sızma teklifini kabul eden Marroné'nin katıldığı birliğin adı Che'nin Birliği'dir. Bu birlikte her militan meşhur bir gerillanın ismini alır, ona benzemeye çabalar. Che ve yanındaki gerillaların yaşamlarından sahneler canlandırarak bir fotoroman hazırlamaya çalışırlar. Marroné de Che rolündedir.

Birlikteki bir gerilla kadına âşık olan Marroné'nin hayatı gerillaların arasında bütünüyle değişir, bu değişim beklenmedik hikâyelere gebedir. Nihayetinde "normal" hayatına geri dönen Marroné tüm bu süreç boyunca hem hayatını hem Tamerlán gibileriyle olan ilişkilerini hem de gerilla yaşamını ve düzeni sorgular.

Vadide durduğunuzda, iki dağ sırası, yaşamın ortak kaynağıyla birleşmiş uyuyan aslanlar olmaktan çıkıp iki hasım olurlardı... Bu ıssız bölgenin liderliği için girişilecek bir ölüm kalım mücadelesine hazır bekleyen iki rakip gibi.

Afrika edebiyatının en önemli isimlerinden, 2014 Nobel Edebiyat Ödülü adayı Kenyalı yazar Thiong'o'nun çarpıcı romanlarından biri olan *Aradaki Nehir*, Kenya'nın dağ köylerinde yaşayan Gikuyu insanlarının hikâyesini anlatıyor. Beyaz adamın Kenya'ya yerleştiği ilk zamanlarda geçen hikâye sömürge döneminin başlangıcına ayna tutan tarihsel bir dokuya da sahip. Beyaz yerleşimcilerle birlikte gelen çelişkilerin, iki din, iki tepe, iki farklı yaşam savaşı arasında kalan Gikuyu halkını birleştirmeye çalışan genç Waiyaki'nin öyküsünü aktaran roman, yazarın diğer eserleri gibi Kenya'nın tarihine ışık tutarken, çarpıcı ve derin bir kurgu ve dille okurda kuvvetli bir etki yaratmayı da başarıyor.



AYRINTI • EDEBİYAT
ISBN 978-605-314-067-2

